

การศึกษาศักดิ์คติของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

กรณีศึกษา : เกาะมุก จังหวัดตรัง

A STUDY OF LOCAL COMMUNITY ATTITUDE FOR TOURISM DEVELOPMENT

CASE STUDY : KOH MOOK, TRANG PROVINCE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2541

ISBN 974-622-286-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้拿去ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**A STUDY OF LOCAL COMMUNITY ATTITUDE FOR TOURISM DEVELOPMENT
CASE STUDY : KOH MOOK, TRANG PROVINCE**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE
MASTER OF URBAN AND REGIONAL PLANNING IN URBAN AND
ENVIRONMENT PLANNING
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT 'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

1998

ISBN 974-622-286-4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว กรณีศึกษา : เกาะมุก จังหวัดตรัง
นักศึกษา	นายมณฑล จันทร์แจ่มใส
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์	ผศ.ชาญวิทย์ พงษ์ขวัญ
ระดับการศึกษา	การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม
ภาควิชา	การวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ.	2541

บทคัดย่อ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และยังมีแนวโน้มในการขยายตัวมากยิ่งขึ้น รวมทั้งยังเป็นนโยบายที่ถูกบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน มาตรการของทางรัฐบาล ถูกนำเสนอออกมาในรูปแบบของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับภาค จังหวัด และเฉพาะแหล่งท่องเที่ยว แผนพัฒนาการท่องเที่ยวได้นำเสนอแนวทางไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งว่าด้วยการดำเนินการด้านนโยบาย การปรับปรุงองค์กรกฎหมาย และแนวทางการลงทุน ซึ่งจะมีผลต่อพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ในการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางกายภาพ ความสะดวกสบาย และเศรษฐกิจเป็นหลัก เป็นผลให้เกิดรายได้อย่างมหาศาลเข้าสู่ประเทศ ในขณะที่สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติถูกใช้อย่างสิ้นเปลือง และค่อยๆ ถูกทำลายตามลำดับ ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลกระทบในการดำรงชีพอย่างไม่มีทางเลือกเสีย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องแหล่งทำมาหากิน การขาดแคลนสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เพราะการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งมิติทางด้านสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ย่อมได้รับอิทธิพลจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และปัญหาทางสังคมตามมา

เมื่อพิจารณากระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา จะพบว่ากระบวนการวางแผนจะเป็นไปในลักษณะของผู้วางแผน เป็นผู้สังเกตการณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ และคาดคะเน โดยใช้มิติทางเศรษฐกิจเป็นหลัก จนทำให้ขาดมิติทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ละเอียดอ่อน ชุมชนท้องถิ่นซึ่งจะเป็นเจ้าของ

แหล่งท่องเที่ยวที่แท้จริง จึงได้รับผลกระทบในทางลบตลอดมา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้นำเสนอรูปแบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลมิติทางสังคม ซึ่งหมายถึงทัศนคติ ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นกรณีศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยให้ความสำคัญกับมิติทางสังคม และความคิดเห็นของเจ้าของบ้านที่แท้จริง เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ให้ผลประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน รวมทั้งนโยบายและกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดขอบเขตแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล และปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ การกำหนดพื้นที่ศึกษาคือ เกาะมุก ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว และยังมีชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีวิถีการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนเป็นประชากรศึกษา ในเดือนพฤศจิกายน 2539 จำนวน 120 ตัวอย่าง และนำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ และนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีแบบไคสแควร์ (Chi-Square)

จากการศึกษาพบว่า ประชากรศึกษาส่วนใหญ่อายุ 30-50 ปี การศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษา มีอาชีพประมง รายได้ต่อครัวเรือนไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน มีการถือครองที่ดินไม่เกิน 25 ไร่ รับข่าวสารจากโทรทัศน์ เคยมีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว ไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น นับถือศาสนาอิสลาม

ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยว พบว่า ครั้งหนึ่งของประชากรศึกษามีความคิดเห็นให้นักท่องเที่ยวแต่งกายตามความพอใจในบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว และให้แต่งกายสุภาพเรียบร้อยในบริเวณย่านพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น ลักษณะของประชากรที่มีความสัมพันธ์ต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยว บริเวณย่านพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น คือการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น ส่วนกิจกรรมกีฬาของนักท่องเที่ยวให้มีได้ทุกประเภททั้งทางบกและทางน้ำ กิจกรรมการสัญจรของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้มีเฉพาะที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ โดยมีความสัมพันธ์กับอายุของประชากรศึกษา กิจกรรมเพื่อความบันเทิงของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ให้มีการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร คือการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นและศาสนา ส่วนกิจกรรมการแสดงเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ให้มีการแสดงพื้นบ้านและสาขาศิลปะที่ไม่น่ากามรมณ์ และส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้มีกิจกรรมการพนันเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ส่วนกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ให้นักท่องเที่ยวร่วมประกอบกิจกรรมอาชีพได้ โดยมีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรคือ ประสบการณ์การท่องเที่ยวต่างท้องถิ่น และส่วนใหญ่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวร่วมประกอบกิจกรรมฮารีรายอได้ ส่วนพิธีละหมาดและพิธีสุหนัต ให้นักท่องเที่ยวร่วมชมเท่านั้น

ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการจัดการสภาพแวดล้อม เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องน้ำ กินน้ำใช้ และการจัดการน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูล ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้จัดการ และรัฐให้ความช่วยเหลือ ส่วนพลังงานไฟฟ้า ส่วนใหญ่ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ ในเรื่องประเภทสิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นให้มีเฉพาะโรงแรมที่พัก และร้านอาหารของในบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น และไม่ต้องการให้มีสิ่งปลูกสร้างใดๆ บริเวณศาสนสถาน ส่วนในบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีสิ่งปลูกสร้างได้ทุกประเภท และมีลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์คือ การเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น ส่วนในเรื่องความสูงของสิ่งปลูกสร้าง ส่วนใหญ่เห็นว่าในบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น และบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว ไม่ควรมีความสูงเกิน 4 ชั้น โดยลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์คือ การเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น

ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อระเบียบในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว ในเรื่องกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นต้องมีโดยต้องการให้กำหนดจากชุมชนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานราชการ

Thesis Title A study of Local Community Attitude for Tourism Development.
Case study : Koh Mook, Trang province.

Student Mr.Monthon Chanchaemsai

Adviser Associate professor Chanvit Phongkquan

Level of Study Master of Urban and Regional Planning
in Urban and Environmental Planning.

Department Urban and Regional Planning, Faculty of Architecture.
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.

Year 1998

ABSTRACT

The tourism plays extremely an important role in bringing the revenue to the country and has the tendency to be more expanded including being contained in the national economic and social development plans thoroughly up to the present. The government measure is being presented in the form of the tourism development in the level of part, province and a specific tourism source. The tourism development plan paves the way for the implementation stating about the operation in the area of policy, legal organization improvement and the possibility of an investment which effects to the region of tourism sources in the change relating to the physical, economic and social circumstances and local environment.

Due to the rapid expansion of the tourism as it has been carried out in accordance with the tourism development plan that emphasizes principally in the development of the physical aspect, convenience and economy, it results in earning enormous income for the country while the natural environment is wastefully utilized and gradually destroyed. The local communities in the tourism sources have an impact on the way of living inevitably no matter about the location of occupations for getting a living and the lack of public utilities and facilities. These problems are derived from the said rapid expansion as well as the influence of it in such an extent that be able to change the social dimension and the local traditions including the creation of consequent social

problems.

In consideration of the process concerning the tourism development plan in the past, it is found that the planning will be done in the form of a planner and observer and collection of data for analysis and prediction by utilizing principally the economic dimension that created the lack of a social dimension which is an elaborate factor. The local community who is the real owner of the tourism source, thus, has a negative impact all the time.

This thesis presents the forms in the collection of social dimension data which are referred to the attitude and the opinion of local communities in tourism sources to serve as a case study in data collection for preparation of tourism development plans in any source by weighing the importance of the social dimension and the opinion of the real house owner in order to establish the tourism development that creates both sustained economic and social advantages.

In this study, the literature relation to the attitude and participation of the people in planning are revised including the policy and the process in tourism development planning in order to specify the boundary of methods in data collection and factors expecting to the study is Koh Mook, Koh Libong sub-district, Kantang district, Trang province where is a potential travel area and still has local communities that have the way of living in harmony with the environment. The Collection of data was made by utilization of interview forms with the sampling groups which are leaders or representatives of populations studied in November 1996 in amount of 120 samples and brought for processing by SPSS/PC + package program and brought for analysis by Chi-Square method.

In the study, it is found that the ages of the most population studied are between 30 - 50 years. The education level does not exceed the elementary school. The occupation is fisheries. The income per household does not exceed 10,000 baht a month. The proprietorship of land does not exceed 25 rais. Information is obtained from television sets. They have ever been experienced in tourism. Not being a membership of a local organization. The religion is Islamic.

For the attitude of the local communities toward the tourism activities, it is found that a half of the population studied is in an opinion that the tourists are allowed to dress themselves according to their satisfaction in the area of traveling beach and they are to be dressed modestly in the area of local community residence. The mature of the population that are related to the dressing of the travelers in the area of the local community residence is being a membership of a local organization. For sport activities, the tourists are allowed to have all categories both in land and water ways. Most of the tourists' traveling activities will be allowed without the utilization of engines with alcohol which are related to the aspect religious organization. In the matter of playing for service to customers it will be mostly concerned with the native and universal manners without stressing on sex. For gambling activities, it is not mainly required to be serviceable for tourists. In the participation activity of travelers, they will be allowed to join in the occupational activity which is related to the aspect of the population concerning the experience in traveling in different locations. Most of tourists are also permitted to join in performing of Hariraya activity. For the Lamad praying and Sunat ritual, tourists are allowed to join in watching only.

Regarding the attitude of the local communities toward the arrangement of environment for the purpose of the tourism development concerning water to be used or consumed and the management of water drainage and waste disposal, the major opinion is that the local communities will be responsible in handling providing with some assistance of the government. Concerning electrical supply, it is mostly provided by the government agency. For the premises, the most opinion is that only hotels are allowed and, also, grocers in the residence areas of the local communities are allowed. No any premises are allowed to construct in the religious ritual areas. For the area of tourism source, every kind of premises is permitted which of the local organization. In the matter of the premises height, It is of major opinion that it should not be higher than 4 storeies in the residence areas of the local communities and the areas of tourism source beaches which the nature of related populations is being a membership of the local organization.

For the attitude of the local communities toward the regulations in control of the travel development in the matter of tourism activities and local environment, the major

opinion is that it is necessary to be established by designing from the local communities in connection with the government sector.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานที่ VII ศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่ๆทุกคนที่ให้อภัย และสนับสนุนทุกอย่างตลอดมา
ขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอน ให้ความรู้ และชี้แนะแนวทางอย่างมีคุณธรรม
และเมตตาธรรม โดยเฉพาะ ผศ.ชาญวิทย์ พงษ์ขวัญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
ขอบคุณทีมงานภาคสนามทั้งเพื่อน พี่ และน้องๆ ทุกคนที่ร่วมมือร่วมแรงอย่างเต็มที่
ขอบคุณเป็นพิเศษ คุณเมณีวรรณ สว่างแจ้ง สำหรับน้ำใจไมตรีอย่างดียิ่ง
ขอบคุณมากสำหรับคุณสุชาติพิทย์ ชวนะเวสสกุล ในความช่วยเหลืออย่างเต็มที่
และที่สวดคุณบุญจมาศ จันท์แจ่มใส สำหรับกำลังใจที่ดีตลอดมา

มณฑล จันท์แจ่มใส

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	IV
กิตติกรรมประกาศ	VIII
สารบัญ	XI
สารบัญตาราง	XII
สารบัญภาพ	XIV
บทที่	
1 บทนำ	1
1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
3. ขอบเขตของการศึกษา	4
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	4
2 ทบทวนวรรณกรรม	5
1. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับทัศนคติ	5
1.1 ความหมายของทัศนคติ	5
1.2 ลักษณะของทัศนคติ	7
1.3 การวัดทัศนคติ	8
1.4 ทัศนคติที่อธิบายด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ความเข้าใจ	8
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	9
2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน	9
2.2 เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน	10
2.3 วิธีการมีส่วนร่วม (Means of Participation)	10
2.4 เงื่อนไขของการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน	11
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงที่มีผลมาจากการท่องเที่ยว	14
4. กรอบทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	17
5. สรุปตัวแปรที่น่าจะมีผลต่อระดับทัศนคติ	26

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5.1 อายุกับทัศนคติ	26
5.2 การศึกษากับทัศนคติ	26
5.3 อาชีพกับทัศนคติ	27
5.4 รายได้กับทัศนคติ	27
5.5 ขนาดการถือครองที่ดินกับทัศนคติ	28
5.6 การรับข่าวสารกับทัศนคติ	29
5.7 ประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเกี่ยวกับทัศนคติ	30
5.8 การเป็นสมาชิกองค์กรกับทัศนคติ	30
3 กรอบแนวความคิดในการวิจัย	31
3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
ส่วนที่ 1 พื้นที่ศึกษา	34
ส่วนที่ 2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง	38
1. ประชากรเป้าหมาย	38
2. ขนาดตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง	39
ส่วนที่ 3 การเก็บข้อมูล	39
ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	39
ส่วนที่ 5 ข้อจำกัดในการศึกษา	41
นิยามศัพท์	41
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	50
ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	50
ส่วนที่ 2 ระดับทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว	52
1. ระดับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	53
1.1 กิจกรรมการแต่งกายของนักท่องเที่ยว	53
1.2 กิจกรรมกีฬาของนักท่องเที่ยว	56
1.3 กิจกรรมการสัญจรของนักท่องเที่ยว	58
1.4 กิจกรรมบริการเพื่อความบันเทิงของนักท่องเที่ยว	60

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
1.5 กิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว	65
2. ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อสภาพแวดล้อม เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว	70
2.1 การจัดการสภาพแวดล้อม	70
2.2 ประเภทสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว	73
2.3 ความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว	78
3. ระดับทัศนคติของชุมชนที่มีต่อการกำหนดระเบียบในการพัฒนาการท่องเที่ยว	84
3.1 การกำหนดระเบียบในการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยว	84
3.2 การกำหนดระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเกาะมุก	85
5. สรุปและข้อเสนอแนะ	87
สรุปข้อค้นพบจากการศึกษา	87
ข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	95
ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป	99
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	103
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย	104
ภาคผนวก ข แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นโยบายการท่องเที่ยวในประเทศไทย และกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	110
ประวัติผู้เขียน	128

สารบัญญัตราจ

		หน้า
ตารางที่		
4.1	แสดงลักษณะของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	51
4.2	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว	53
4.3	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยวบริเวณแหล่งพักอาศัย ของชุมชนท้องถิ่น	53
4.4	แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นกับระดับทัศนคติที่มีต่อ การแต่งกายของนักท่องเที่ยวบริเวณพักอาศัยของชุมชน	54
4.5	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมกีฬาทางบกของนักท่องเที่ยว	56
4.6	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมกีฬาทางน้ำของนักท่องเที่ยว	57
4.7	แสดงระดับทัศนคติต่อกิจกรรมการสัญจรของนักท่องเที่ยว	58
4.8	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการสัญจร ของนักท่องเที่ยว	59
4.9	แสดงระดับทัศนคติต่อกิจกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว	60
4.10	แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น กับระดับทัศนคติที่มีต่อ กิจกรรมบริการเพื่อการบริโภคของนักท่องเที่ยว	61
4.11	แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมบริการ เพื่อการบริโภคของนักท่องเที่ยว	62
4.12	แสดงระดับทัศนคติต่อกิจกรรมการแสดงเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว	63
4.13	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการพำนักเพื่อบริการนักท่องเที่ยว	64
4.14	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมอาชีพ	65
4.15	แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างประสพการณ์ทางการท่องเที่ยวกับระดับทัศนคติที่มีต่อ การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมอาชีพ	66
4.16	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่องานฮาร์วียอ	67
4.17	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อพิธีละหมาด	68
4.18	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อพิธีสูหนัด	69
4.19	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการจัดการสภาพแวดล้อมเรื่องการจัดการน้ำดื่มน้ำใช้	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.20	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการจัดการสภาพแวดล้อมเรื่องการจัดการพลังงานไฟฟ้า	71
4.21	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการจัดการสภาพแวดล้อมเรื่องการจัดการน้ำทิ้ง และสิ่งปฏิกูล	72
4.22	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยวบริเวณแหล่งพักอาศัย ของชุมชนท้องถิ่น	73
4.23	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยวบริเวณศาสนสถาน	74
4.24	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยวบริเวณชายหาด แหล่งท่องเที่ยว	75
4.25	แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นกับระดับทัศนคติที่มีต่อ ประเภทสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว	76
4.26	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว บริเวณแหล่งพักอาศัย	78
4.27	แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นกับระดับทัศนคติที่มีต่อ ความสูงของสิ่งปลูกสร้างบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชน	79
4.28	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว บริเวณศาสนสถาน	81
4.29	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยวบริเวณ ชายหาดแหล่งท่องเที่ยว	82
4.30	แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นกับระดับทัศนคติที่มีต่อ ความสูงของสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว	83
4.31	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการกำหนดระเบียบในการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยว	84
4.32	แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการกำหนดระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อม ของเกาะมุก	85
5.1	แสดงทัศนคติของประชากรศึกษาที่มีต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยวบนเกาะมุก	89
5.2	แสดงทัศนคติของประชากรศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว	92
5.3	แสดงทัศนคติของประชากรศึกษาที่มีต่อระเบียบในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว	95

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงแบบจำลองของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน .. .	13
2.2 แสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย .. .	33
3.1 แสดงตำแหน่งที่ตั้งของเกาะมุกอ้างอิงจากภาคใต้ของประเทศไทย .. .	44
3.2 แสดงตำแหน่งที่ตั้งของเกาะมุกอ้างอิงจากหมู่เกาะของจังหวัดตรัง .. .	45
3.3 แสดงขอบเขตและลักษณะภูมิประเทศของเกาะมุก .. .	46
3.4 แสดงทางเข้าเกาะมุกจากบริเวณท่าเรือ .. .	47
3.5 แสดงบริเวณมัสยิด ศาลาสถานเพียงแห่งเดียวบนเกาะมุก ตั้งอยู่บริเวณท่าเรือ และเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน .. .	47
3.6 แสดงลักษณะชุมชนเกาะมุกที่ตั้งถิ่นฐานสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพประมง .. .	48
3.7 แสดงทางเดินคอนกรีต เส้นทางสัญจรหลักสายเดียวของชุมชนเกาะมุก .. .	48
3.8 แสดงการใช้พื้นที่ร่วมกันของย่านพักอาศัย ใช้เป็นสถานที่พูดคุยและทำงานร่วมกัน สะท้อนความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างใกล้ชิด .. .	49
5.1 แสดงทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยว เปรียบเทียบระหว่างแหล่ง พักอาศัยของชุมชนท้องถิ่นกับบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว .. .	90
5.2 แสดงทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อประเภทและความสูงของสิ่งปลูกสร้าง เพื่อบริการนักท่องเที่ยวเปรียบเทียบระหว่างบริเวณศาลาสถาน แหล่งพักอาศัยชุมชนท้องถิ่น และบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว .. .	93

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำรายได้เข้าประเทศ จากการศึกษาพบว่า ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) การท่องเที่ยวของไทยจะมีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 9 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราสูงกว่าอัตราการขยายตัวของการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก อยู่เฉลี่ยร้อยละ 2 ต่อปี และคาดว่าในปี 2539 ประเทศไทยจะมีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศประมาณ 9 ถึง 10 ล้านคน ด้วยความสำคัญของการท่องเที่ยวดังกล่าว รัฐบาลจึงได้มีนโยบายที่จะมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวโดย

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2535 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวคือ

1. ส่งเสริมให้เอกชน มีบทบาทในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยรัฐจะเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกและสนับสนุน รวมทั้งจะกำกับดูแลกิจการมรดกเทศน์ ให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและมั่นใจ ของวงการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
2. ส่งเสริมและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศ รู้จักประเทศไทยในแง่มุมที่ถูกต้อง และทราบถึงความมีศักยภาพพร้อมมูลทั้งในด้านการท่องเที่ยว การค้า การลงทุน และการจัดกิจกรรมนานาชาติ
3. พัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ โดยเร่งขยายโครงข่ายบริการพื้นฐานพัฒนาอุตสาหกรรมบริการให้มีมาตรฐาน และเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
4. ส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนท่องเที่ยวในประเทศให้มากขึ้น
5. อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งดำเนินนโยบายป้องกัน และแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเอง

(" สรุปการเคลื่อนไหวด้านการท่องเที่ยวในรอบรัฐบาลชวน ", โลกสีเขียว ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 (กันยายน - ตุลาคม 2536) หน้า 26.)

จากนโยบายดังกล่าว รัฐบาลได้นำเสนอเป็นมาตรการ และสรุปเป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยว สำหรับแต่ละพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงสรุปจำนวนแผนงาน โครงการ เงินลงทุน และหน่วยงานรับผิดชอบต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการประสานงาน และการดำเนินการพัฒนาต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางและรูปแบบเดียวกัน ตลอดจนมีลำดับความสำคัญของแผนงานอย่างถูกต้องเหมาะสม ตามงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ส่วนสุดท้ายของแผนฯ ได้เสนอแนวทางการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินการดำเนินนโยบายการปรับปรุงองค์กรกฎหมาย และแนวทางการลงทุน ซึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ, เศรษฐกิจ, สังคม พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น

ทั้งนี้แผนงานดังกล่าว จะมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านกายภาพ และเศรษฐกิจเป็นหลัก เป็นผลให้การขยายตัวของการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การควบคุมการเติบโตเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง ดังจะเห็นได้จากแหล่งท่องเที่ยวหลายๆแห่งถูกทำลาย ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เกิดปัญหาติดตามมาอีกมากมาย ทั้งความเสื่อมโทรม และปัญหามลภาวะ หลังจากนั้นแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นจะถูกทอดทิ้ง และถูกทดแทนด้วยการเสาะหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพื่อพัฒนาต่อไป

เมื่อสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวโดยทั่วไป พอจะจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว และธุรกิจบริการเพื่อการท่องเที่ยว เป็นเหตุให้เกิดการกระจุกตัวของประชากรตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เกิดการขยายตัวของเมือง อาคารสิ่งปลูกสร้าง ร้านค้า แหล่งบันเทิง เรียงรมย์ แหล่งอบายมุข โรงแรม รีสอร์ท สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุของมลพิษอันมากมายแก่สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในกรณีของประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งยังขาดการจัดการระบบ หรือ ตระเตรียมป้องกันบำบัดมลพิษอย่างเหมาะสม เห็นได้จากการเปิดป่า วนอุทยาน และแหล่งธรรมชาติต่างๆ ให้แก่การท่องเที่ยวของประเทศเหล่านี้ มักเป็นสาเหตุให้สิ่งแวดล้อมธรรมชาติของพื้นที่เหล่านั้นถูกทำลายลงในที่สุด

2. การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีการกระตุ้นเร่งเร้าให้เกิดการบริโภคมากเกินไปเกินอัตรา นักท่องเที่ยวที่มีอำนาจการซื้อสูง เมื่อได้พบเห็นสินค้าและบริการแปลกใหม่ มีราคาถูก ก็จะมีการจับจ่ายใช้สอยอย่างสุรุ่ยสุร่าย ทำให้เกิดมีขยะ ของเสีย น้ำเสียทำลายสิ่งแวดล้อมลงอย่างมาก ความสิ้นเปลืองทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมนี้เอง คือต้นทุนที่แท้จริงของการท่องเที่ยว ซึ่งประเทศกำลังพัฒนา มักไม่ได้ประเมินอย่างถูกต้อง เป็นต้นเหตุให้ไม่มีการบูรณะซ่อมแซม และชดเชยความสิ้นเปลืองเหล่านั้นอย่างเหมาะสม ความเสื่อมโทรมจึงเพิ่มพูนขึ้นทุกปี และทำลายแหล่งท่องเที่ยวลงอย่างรวดเร็ว

3. ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ถูกอารยธรรมที่แพร่หลายเข้าไปพร้อมกับนักท่องเที่ยวทำลายลง เนื่องจากมีการประพฤติลอกเลียนอย่างไม่เหมาะสม มีการลักลอบค้าขายศิลปกรรม โบราณวัตถุ และพิชัตว์หายากในธรรมชาติ ปัญหาโสเภณี ปัญหาอาชญากรรม ไปจนถึงการค้าขายสิ่งเสพติดให้โทษต่างๆ แก่คนพื้นเมือง เป็นต้น

ในเมื่อการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ในยุคที่มนุษย์เริ่มต้นตัว ทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ECO-tourism) หรือ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งว่า เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่นับญาติเห็นไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม ห้ามนำไปใช้ และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้วยการท่องเที่ยวที่ไม่บริโภคทรัพยากรมากเกินไป มีมาตรการปกป้องสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและมนุษย์เป็นอย่างดี มีการร่วมประสานการท่องเที่ยวเข้ากับกิจกรรมอื่นๆ ให้ผลกำไรที่แท้จริงแก่ชุมชนท้องถิ่น เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นฐานที่ตั้งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้วย ประชาชนท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นองค์ประกอบของแผน และเป็นผู้ดำเนินการตามแผนการท่องเที่ยวนั้นด้วย นอกจากนั้นการท่องเที่ยวยังต้องมีความเคารพต่อขนบธรรมเนียมประเพณี และประชาชนของประเทศที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

(“ การท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อมโลก ”, โลกสีเขียว, หน้า 7-11 (เก็บความจาก Beyond The Green Horizon, A discussion paper on principles for Sustainable Tourism)

ดังนั้น ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จึงควรคำนึงถึงการพัฒนาเพื่อรักษาทรัพยากรที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการท่องเที่ยว ให้มีความยั่งยืนและเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ตลอดไป โดยไม่เกิดสภาพเสื่อมโทรม ทั้งนี้จึงควรให้ความสำคัญกับการผสมผสานมุมมองทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น เข้าไปในกระบวนการเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย

โดย “ เกาะมุก ” ซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งในหมู่เกาะลันตา ตำบลลันตา อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่ง ซึ่งได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างสูงในปัจจุบัน เกาะมุกยังคงไว้ซึ่งธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีจุดซึ่งนักท่องเที่ยวชื่นชอบ ได้แก่ ถ้ำมรกต, อ่าวพังกา ฯลฯ อีกทั้งยังมีสภาพชุมชนที่น่าสนใจของชุมชนท้องถิ่นที่มีความเป็นอยู่สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ บางส่วนของท้องทะเลรอบๆ เกาะยังคงความสมบูรณ์ของภูเขาทะเล ซึ่งเป็นแหล่งอาหารของปลาพะยูน สัตว์น้ำที่เหลือเป็นแหล่งสุดท้ายในน่านน้ำไทย

ชุมชนหมู่บ้านเกาะมุก มีประชากรประมาณ 1,467 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ประกอบอาชีพหลักคือ ทำสวนยางและประมง

ปัจจุบันทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กำลังจัดทำแผนหลักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดตรัง ซึ่งเกาะมุกจัดเป็นพื้นที่ในแผนที่ด้วย จากสถานการณ์ดังกล่าวคาดว่า จะทำให้จำนวนของนักท่องเที่ยวและการขยายตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อให้พอเพียงในการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจนำมาซึ่งความเสี่ยงของแหล่งท่องเที่ยว เช่นเดียวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่ได้รับการพัฒนามาในทิศทางเดียวกัน

การศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ทำให้ทราบถึงความสำคัญของปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อบทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ที่จะร่วมมือและแสดงความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และยังคงสอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนหมายถึง บ้าน และชีวิตของพวกเขาเอง

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาถึงทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
3. เพื่อศึกษาถึงทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อระเบียบในการพัฒนาการท่องเที่ยว
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
5. เพื่อเสนอแนะกระบวนการทางข้อมูลของชุมชนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

3. ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยจะทำการศึกษาเฉพาะประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทน ที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านเกาะมุก ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผลของการวิจัย สามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้ได้แผนฯ ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น เพื่อลดความขัดแย้ง และเข้ากับสภาพสังคมที่เป็นจริง
2. ผลของการวิจัย สามารถใช้ในการพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม การให้การศึกษและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแก่ชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม
3. ผลของการวิจัย สามารถใช้ในการเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับในท้องถิ่นอื่นๆ ในอนาคต

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งประเด็นการศึกษา โดยแบ่งเป็นสาระสำคัญดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ
2. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบมาจากการท่องเที่ยว
4. กรอบทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
5. สรุปตัวแปรที่น่าจะมีผลต่อระดับทัศนคติ และกรอบแนวความคิดในการวิจัย

1. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) เป็นเรื่องของความชอบไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักจะเกิดขึ้นเมื่อมีการรับรู้หรือประเมินผู้คน เมื่อรับรู้เหตุการณ์ในสังคมก็จะเกิดอารมณ์ ความรู้สึกบางอย่างควบคู่กับการรับรู้ นั้น จะมีผลต่อความคิดปฏิกิริยาในใจของเรา ดังนั้น ทัศนคติจำเป็นทั้งพฤติกรรมที่อาจสังเกตได้ หรือพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย แต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรมภายในมากกว่า

1.1 ความหมายของทัศนคติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า “ ทัศนะ ” ซึ่งแปลว่า ความเห็น กับคำว่า “ คติ ” ซึ่งแปลว่า แบบอย่างหรือลักษณะเมื่อรวมกันจึงแปลว่า ลักษณะของความเห็นซึ่งหมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวที่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

Dictionary of Education (อ้างในกิ่งแก้ว อินทวงศ์, 2530) ได้ให้ความหมายของ “ ทัศนคติ ” ว่า หมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ ต่อสถานการณ์บางอย่างต่อบุคคลหรือต่อสิ่งของ เช่น ความพอใจหรือไม่พอใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกาเพ็ญ สุวรรณ (2526:1-3) ให้ความหมายว่า “ทัศนคติ” เป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก นอกจากนี้ ได้อ้างถึงความหมายของทัศนคติในทัศนะของนักจิตวิทยาที่สำคัญอีก ดังนี้

Katz ระบุว่า “ทัศนคติ” หมายถึง ส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ ความรู้สึกในการที่จะชอบหรือไม่ชอบ และความรู้สึกหรือความเชื่อ ซึ่งอธิบายถึงลักษณะ ตลอดจนความสัมพันธ์ของสิ่งหนึ่งที่มีต่อสิ่งอื่นๆ และเกี่ยวกับประโยชน์ของทัศนคติต่างๆกันไป แต่ถ้าหมดประโยชน์คนจะเปลี่ยนทัศนคติไปด้วย และประโยชน์นั้นเป็นประโยชน์ทางสังคม

Milton Rodeach เชื่อว่า ทัศนคติของบุคคลทุกอย่างเป็นส่วนที่มีผลทำให้เกิดการปฏิบัติของบุคคล (agenda for action) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มีส่วนประกอบทางด้านกรปฏิบัติ หรือทางพฤติกรรม (behavior component) นั้นเอง เหตุผลก็เพราะว่าความเชื่อทุกอย่างที่รวมกันเข้าเป็นทัศนคตินั้น ไม่ว่าจะมีความเชื่อทางด้านกรอธิบาย การประเมินค่าหรือการสนับสนุนก็ตาม จะเป็นตัวแทนของความพร้อมในการจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีข้อแม้ว่าการที่จะออกมาเป็นการกระทำนั้น จะต้องถูกเร้าอย่างเหมาะสมก่อน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2518:4) ให้ความหมายว่า “ทัศนคติ” หมายถึง ความพร้อมในการกระทำของบุคคลต่อสิ่งใด บุคคลใด ความพร้อมดังกล่าวของบุคคลเห็นได้จากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงต่อสิ่งนั้นว่า ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

เธอร์สโตน อธิบายว่า ทัศนคติเป็นระดับของความมากน้อยของความรู้สึก ในด้านบวกและลบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสามารถบอกความรู้สึกของความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย (Thurstone, 1928)

อัลพอร์ท ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นสภาวะความพร้อมทางด้านจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้จะเป็แรงที่กำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคลสิ่งของ และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง (Allport, 1960)

เบลกินและสกายเดล ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นแนวโน้มที่บุคคลจะสนองตอบในทางที่เป็นความพอใจ ไม่พอใจต่อผู้คน เหตุการณ์สิ่งของต่างๆ อย่างสม่ำเสมอและคงที่ (Belkin and Skydell, 1929)

เนื่องจากแผนพัฒนาการทองเที่ยว เป็นสิ่งที่เพิ่งจะมีประกาศใช้ในประเทศไทย จึงถือว่าเป็นสิ่งค่อนข้างใหม่สำหรับประชาชน ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะบ่งชี้ว่า ทัศนคติต่อสิ่งใหม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยมีการผ่านกระบวนการทางจิตวิทยา โดย Schramm กล่าวว่าการยอมรับนวัตกรรม (Acceptance of an Innovation) เป็นกระบวนการทางจิตวิทยา (Psychological Process) อย่างหนึ่งที่บุคคลจะต้องผ่านคือ

1. การรับข่าวสาร ในขั้นนี้บุคคลเพียงรับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์ เป็นครั้งแรกโดยยังไม่ถูกชักจูงใจ

2. เกิดความสนใจถึงขั้นลงมือหาข่าวสารข้อมูล และรู้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์มากขึ้น
3. การตั้งใจโดยการเปรียบเทียบผลได้ผลเสียที่จะได้รับจากสิ่งประดิษฐ์
4. ขั้นทดลองใช้ เพื่อเป็นการทดลองดูว่าสิ่งประดิษฐ์นั้น จะได้ใช้ประโยชน์อย่างแท้จริงเพียงใดในขั้นนี้ เป็นการยอมรับสิ่งประดิษฐ์เพียงบางส่วน
5. ขั้นยอมรับ เป็นขั้นที่บุคคลตัดสินใจยอมรับสิ่งประดิษฐ์นั้น และในระยะต่อไปนอกจากนี้ ในระหว่างขั้นตอนดังกล่าว บุคคลอาจเลิกใช้หรือไม่ยอมรับสิ่งประดิษฐ์ในระยะต่อมา หรือในระหว่างขั้นตอนใดก็ได้ (Schramm,1995:146-147)

Foster (1952:140) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการเกิดทัศนคติว่า ขึ้นอยู่กับเหตุ 2 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อบุคคล หรือสถานการณ์ ทัศนคติจึงเกิดในตัวบุคคลจากการได้พบ ได้เห็น ได้คุย ได้ทดลอง เป็นต้น อันถือว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง (direct experience) และการได้ยินได้ฟัง ได้เห็นรูปภาพ หรือได้อ่านเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ แต่ก็ไม่ได้เห็นและไม่ได้ทดลองกับของจริงด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อม (indirect experience) เนื่องจากทัศนคติเป็นเรื่องที่เกิดจากการรับทราบ ดังนั้น บุคคลจะไม่อาจมีทัศนคติต่อสิ่งที่เขาไม่ได้มีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้เลย
2. ค่านิยมและการตัดสินใจ ค่านิยม การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือจะมีความรู้สึกว่สิ่งนั้นถูกสิ่งนั้นผิดย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมค่านิยม หรือมาตรฐานของกลุ่มที่บุคคลนั้นใช้ชีวิตอยู่

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526:4-6) เขียนถึงแหล่งที่ทำให้เกิดทัศนคติที่สำคัญ ได้แก่ ประสบการณ์เฉพาะอย่าง การติดต่อสื่อความหมายกับบุคคลอื่นแบบอย่าง (Models) และสถาบันต่างๆในสังคม

1.2 ลักษณะของทัศนคติ

ทิตยา สุวรรณะชญ (2520:603) กล่าวถึง ลักษณะของทัศนคติไว้ว่า มีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. ทัศนคติ เป็นสภาวะก่อนที่พฤติกรรมโต้ตอบจะเกิดขึ้นต่อเหตุการณ์ หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือจะเรียกว่า เป็นสภาวะพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง
2. ทัศนคติ จะมีความคงตัวอยู่ในช่วงระยะเวลา คือ มีความมั่นคงถาวรพอสมควร เปลี่ยนแปลงได้ยาก แต่มีได้หมายความว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง
3. ทัศนคติ เป็นตัวแปรที่นำไปสู่ความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรม กับความรู้สึกนึกคิด ไม่ว่าจะนำไปในรูปของการแสดงออกโดยวาจา หรือการแสดงความรู้สึก ตลอดจนการที่จะต้องเผชิญ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หรือหลีกเลี่ยงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

4. ทักษะการคิด มีคุณสมบัติแรงจูงใจในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินผลเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าต่อไปถึง การกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย

1.3 การวัดทัศนคติ

เนื่องจากทัศนคติมีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคลอย่างมาก การวัดทัศนคติเป็นการวัดภาวะความโน้มเอียงในการจะแสดงออก ไม่ใช่การกระทำแต่เป็นความรู้สึก ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม (abstractions) บุคคลอาจไม่ให้ข้อเท็จจริงด้วยความจริงใจ เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัว และการแสดงออกต่อสิ่งใดนั้น ไม่ว่าจะป็นด้วยวาจา หรือการเขียนก็ตาม บุคคลจะไตร่ตรองถึงความเหมาะสมตามสภาพการณ์ทางสังคม คือตามปกติวิสัย ตามค่านิยม ตามการยอมรับและการไม่ยอมรับ และการเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบของคนส่วนใหญ่ในสังคม แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ยังสามารถวัดได้ ซึ่งต้องอาศัยหลักสำคัญดังต่อไปนี้

- ต้องยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น (basic assumptions) เกี่ยวกับการวัดทัศนคติ
- ความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลนั้น จะมีลักษณะคงที่ หรือคงเส้นคงวา อยู่ช่วงเวลาหนึ่ง นั่นคือความรู้สึกนึกคิดของคนเรา ไม่ได้เปลี่ยนแปลงหรือแปรผันตลอดเวลา อย่างน้อยจะต้องมีช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่ความรู้สึกของคนเรามีความคงที่ ซึ่งจะทำให้สามารถวัดได้
- ทัศนคติของบุคคลไม่สามารถวัด หรือสังเกตเห็นได้โดยตรง การวัดจะเป็นแบบวัดทางอ้อม โดยวัดจากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออก
- ทัศนคติ นอกจากแสดงออกในรูปของทิศทางของความคิด ความรู้สึก เช่น สนับสนุนหรือคัดค้าน ยังมีขนาดหรือปริมาณของความรู้สึกนั้นด้วย ดังนั้น ในการวัดทัศนคติ นอกจากจะทำให้ทราบลักษณะหรือทิศทางแล้ว ยังสามารถบอกระดับความมากน้อย หรือความเข้มข้นของทัศนคติด้วย

1.4 ทัศนคติที่อธิบายด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ความเข้าใจ

1.4.1 ทฤษฎีความขัดแย้งด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Dissonance Theory) อธิบายว่า องค์ประกอบของทัศนคติ คือ ความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งได้แก่ความคิดเห็นของข้อเท็จจริงที่แต่ละคนได้รับ บางครั้งพบว่า ความรู้ความเข้าใจมีลักษณะที่ขัดแย้งกัน ทำให้เกิดความไม่เข้าใจและไม่สบายใจ จึงปรับความคิดความเชื่อให้สอดคล้องกันเป็นการเปลี่ยนทัศนคติ (Festinger, 1957)

1.4.2 ทฤษฎีความสอดคล้องระหว่างความรู้สึกหรืออารมณ์ กับความรู้ความเข้าใจ (Affective Cognitive Consistency) อธิบายว่าทัศนคติจะไม่เปลี่ยน ถ้ายังมีความสอดคล้องกันระหว่างความรู้สึกหรือ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อารมณ์ กับความรู้ความเข้าใจ แต่ถ้าองค์ประกอบทั้งสองเกิดขัดแย้งกัน ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นในทิศทางเดียวกัน (Rosenberg,1956)

1.4.3 ทฤษฎีความสมดุล (Balance Theory) มีแนวคิดที่ว่าแต่ละคนในสังคมจะมีพฤติกรรมและความเป็นไปในทางที่สอดคล้องกันกับทัศนคติของคนส่วนใหญ่ในสังคม เมื่อแต่ละบุคคลเกิดทัศนคติที่ไม่สอดคล้อง บุคคลก็จะหาทางออกในการเปลี่ยนทัศนคติให้เข้าสู่ภาวะสมดุล (Hider,1958)

1.4.4 ทฤษฎีความลงรอยเดียวกัน (Congruity Theory) มีแนวคิดว่าการเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลจะเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน ลักษณะที่เราประเมินผู้คนที่เกี่ยวข้อง และทัศนคติเดิมของบุคคล เมื่อเกิดความไม่ลงรอยของทัศนคติ บุคคลจะปรับทัศนคติให้ลงรอยกับสถานการณ์มากขึ้น (Osgood and Tannenbaum,1955)

2. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มคนซึ่งเห็นพ้องต้องกันและเข้าร่วมรับผิดชอบ เพื่อดำเนินการพิจารณาเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ โดยกระทำผ่านกลุ่ม หรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ (กรรณิการ์ ชมดี,2524)

Alastair T. White (1982) ได้ให้คำจำกัดความการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย 4 มิติด้วยกันคือ มิติหนึ่ง คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าอะไรควรทำและทำอย่างไร มิติที่สอง คือการมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาการลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ มิติที่สาม คือการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน และมิติที่สี่ คือการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

อคิน รพีพัฒน์ (2527) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า “ การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายความว่าให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ทำทุกอย่าง ไม่ใช่ที่เรากำหนดไปแล้วมาให้ประชาชนเข้ามาร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่คิดขึ้นมา

ลือชัย ศรีเงินยวง และผาสุข เอกภาณิช (2526) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง จะต้องไม่หมายความว่าเพียงแต่การตั้งประชาชนเข้ามาร่วมโครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนด “ รูปแบบ เป้าหมายของงาน ” และ “ กำหนดให้มีการร่วมงาน ” ดังที่ผ่านมาแต่ละต้องมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบ และมีบทบาทอย่างเต็มที่ตั้งแต่คิดค้นปัญหา วางแผนปฏิบัติงานดูแลกำกับ ตลอดจนประเมินผลติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องหมายถึง การมอบอำนาจอธิปไตยขั้นพื้นฐานคืนสู่ประชาชน การพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็ง บนพื้นฐานของการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา เป็นกระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริมชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนในรูปแบบบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัคร รูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกันในเรื่องต่อไปนี้ ตามวัตถุประสงค์ และนโยบายที่กำหนดไว้คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาชุมชน หรือเพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

2.3 วิธีการมีส่วนร่วม (Means of Participation)

วิธีการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาด้านกายภาพนั้น มีมากมายหลายวิธี แต่ละวิธีก็มีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป บางวิธีเป็นวิธีที่ใช้กันโดยทั่วไป ไม่เฉพาะแต่ในการวางแผน (ผัง) บางวิธีพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการบวนการวางแผนด้านกายภาพโดยตรง

ซีเวลล์และคอปโปค (Sewell and Coppock, 1977:3) ได้สรุปเทคนิควิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 12 วิธีคือ

1. การหยั่งเสียงสำรวจความเห็นของประชาชน และการสำรวจอื่นๆ (Public opinion polls and Other Surveys)
2. การลงคะแนนเสียงแสดงประชามติ (Referenda)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ออกเสียงลงคะแนนโดยใช้หีบบัตร (The ballot box)
4. การฟังความคิดเห็นของประชาชน (Public hearing)
5. Advocacy Planning
6. จดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือ หรือจดหมายร้องทุกข์ (Letter of edit or public officials)

2.4 เงื่อนไขของการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

UN, Development of International Economic and Social (1981) ได้เสนอเงื่อนไขเบื้องต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ประการคือ

1. รัฐบาลจะต้องมีการยอมรับในแนวความคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อน ในเบื้องต้นและได้บรรจุหลักการนี้ไว้ในแผน หรือนโยบายในระดับต่างๆด้วย
2. ประชาชนจะต้องมีพื้นฐานองค์กรของประชาชน ที่สามารถเป็นตัวแทนในการเจรจาต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์ และบุคคลกลุ่มอื่นๆได้
3. ประชาชนจะต้องมีอิสระในแนวคิดริเริ่ม และในการตัดสินใจในระดับท้องถิ่น เพื่อกำหนดกิจกรรมของตนเอง
4. ชุมชนจะต้องมีการไหลเวียนของข่าวสารและความรู้ใหม่ๆ โดยเฉพาะหลักการ และปรัชญาของการพัฒนาเทคนิควิชาการ ในการจัดสรรทรัพยากรและความรู้ทางการบริหารงาน
5. ชุมชนจะต้องได้รับการสนับสนุนทางด้านสิ่งของ และเทคนิคที่จำเป็นด้วย (โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรก)

Harold HO. (1983) ได้แสดงความเห็นถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า

1. หลักการที่สำคัญเบื้องต้นของการมีส่วนร่วม คือ การจัดตั้งองค์กรของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งมีใช้เป็นลักษณะการให้มีส่วนร่วมแบบบัญญัติจากรัฐบาล แต่จะต้องเป็นองค์กรที่สามารถจะระบุความต้องการของชุมชน ตั้งเป้าหมายและมาตรฐานของการพัฒนาชุมชน รวบรวมข่าวสารข้อมูล และเข้าร่วมในการตัดสินใจ นโยบายดำเนินการด้วยตนเอง เพราะหากเราสามารถทำในสิ่งเหล่านี้ได้ ก็นับว่าเป็นการลดความไม่ไว้วางใจลง และองค์กรของประชาชนนี้ก็จะเป็แรงจูงใจในตัวให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา
2. อย่างไรก็ตามในเบื้องต้นแล้ว การกระทำเหล่านี้จะต้องได้รับการช่วยเหลือจากนักวิชาการและรัฐบาลในการให้ความรู้ และการฝึกอบรม โดยเฉพาะการเปลี่ยนทัศนคติ การพึ่งพารัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชน นอกจากนั้นการให้การสนับสนุนทางการเงิน และความรู้ความชำนาญในการจัดการ เป็นสิ่งที่ละเลยมิได้

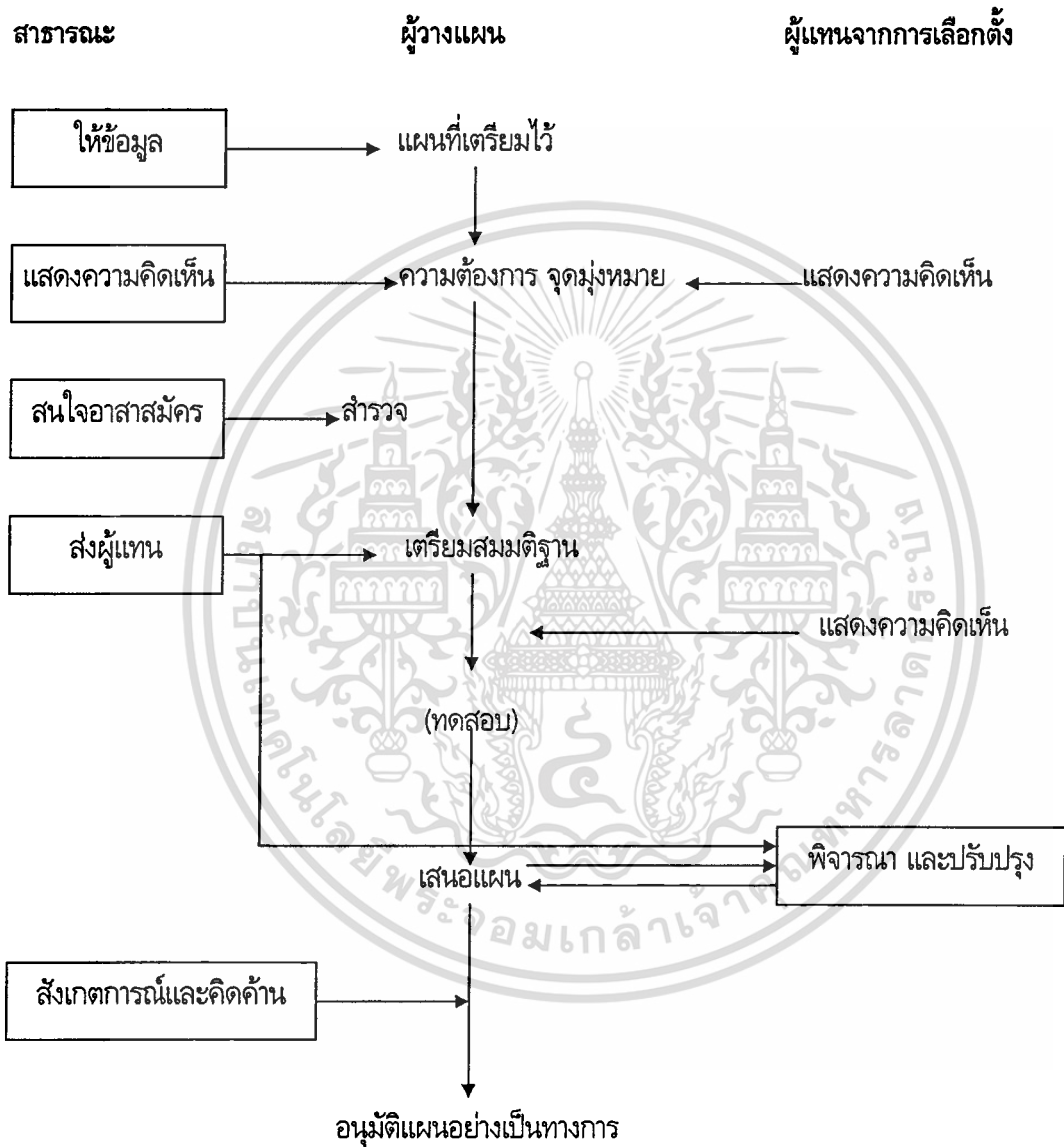
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตลอดจนวิธีการมีส่วนร่วม ไปจนถึงปัจจัยที่มีส่วนในการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้มีการศึกษาถึงตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นแนวทางในการพิจารณาตัวแปรเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ที่มีต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากวิทยานิพนธ์ “ ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางผังเมือง กรณีศึกษา : เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการวางผังเมืองของประชาชนที่ตกเป็นตัวอย่างได้แก่ การได้รับข่าวสารทางด้านผังเมืองจากสื่อมวลชน, รายได้, อาชีพ (รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ) และอายุ มีความสำคัญรองลงมาตามลำดับ และในส่วนของ การมีส่วนร่วมในการวางผังเมือง และการมีทัศนคติต่อผังเมืองของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ (ไพโรจน์ กล้วยศักดิ์วุฒิ, 2535:99)

ภาพที่ 2.1
แสดงแบบจำลองของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน

☐ หมายถึง โอกาสสำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่มา : B. Mc. Donald, "Public involvement in the planning process" (1969), edit by M. Fagence, *Citizen Participation in Planning 1* (1977), p.110.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงที่มีผลจากการท่องเที่ยว

ผู้เข้ารับการศึกษาปริญญาโท สาขา " นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ " รุ่นที่ 32 (2530:บทย่อย) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " ทักษะของประชาชนที่มีต่อการท่องเที่ยว " ผลการศึกษาพบว่า

ประชาชนในจังหวัดที่พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแล้ว มีความพอใจที่รัฐบาลส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด และมีความพึงพอใจที่มีคนมาท่องเที่ยวในจังหวัดมากขึ้น ทำให้มีการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวมากขึ้น ถนนหนทางดีขึ้น ประชาชนในจังหวัดค้าขายเก่งขึ้น มีการปรับปรุงสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึกให้ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้น และกระตุ้นให้ประชาชนสนใจ ขวนขวายหาความรู้ในภาษาอื่นมากขึ้น

แต่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ประชาชนมีความคิดเห็นว่ามีผลกระทบในทางลบ คือทำให้เกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้น ประเพณีและวัฒนธรรมเปลี่ยนไปจากเดิม ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของคนในจังหวัดสูงขึ้น แต่รายได้ของตนเองไม่เพิ่มขึ้นจริง และทำให้เกิดเสียงรบกวน น้ำเสีย อากาศเสียมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ประชาชนยังคงรู้สึกว่าคุณสมบัติของตนเองยังคงน่าอยู่

นอกจากนี้ ประชาชนเห็นว่าปัจจัยที่ชักจูงนักท่องเที่ยวนั้น ได้แก่ สภาพภูมิประเทศ และทัศนียภาพ ประเพณีและวัฒนธรรม ความมีอัธยาศัยไมตรี ซึ่งควรจะมีการอนุรักษ์และพัฒนาโดยจังหวัด เอกชน ประชาชนในท้องถิ่น และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกัน อีกทั้งยังคงมีการปรับปรุงห้องสุขา ห้องน้ำสาธารณะ ถนน ประปา โทรศัพท์ การกำจัดสิ่งปฏิกูล และการกำจัดน้ำเสียให้ดีกว่าที่เป็นอยู่

จากการศึกษาของ ณัฐพร แสงประดับ (2527:210-215) เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่หมู่บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ได้พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอาชีพ เกิดการสร้างงาน และทำให้สมาชิกในวัยแรงงานมีงานทำมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ระดับรายได้ของครัวเรือนสูงขึ้น โดยครัวเรือนที่มีอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีรายได้ต่อปีสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวยังทำให้มีการย้ายถิ่นออกทางแรงงานน้อยลง มีการย้ายถิ่นเข้าสูงขึ้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม พบว่า การท่องเที่ยวทำให้หมู่บ้านเกิดความเป็นเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะลักษณะที่อยู่อาศัย วิธีการดำเนินชีวิต ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านภาษา และการแต่งกาย

หน่วยงานวิจัยของธนาคารโลก (1979:4-6) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " ผลกระทบของการท่องเที่ยว " ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ อันเป็นแนวทางที่เป็นที่ยอมรับและตระหนักกันทั่วไป แต่ในด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้น ยังมีได้เป็นที่ยอมรับกัน ทั้งที่การท่องเที่ยวได้ทำให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องหลายประการ อาทิเช่น การก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว ได้ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การสูญเสียที่ดินที่เกิด และอยู่อาศัยของคนท้องถิ่นแก่คนต่างถิ่นที่เข้ามาลงทุน อันส่งผลทำให้เกิดการย้ายถิ่นเข้าและออก การเปลี่ยนแปลงอาชีพ ตลอดจนเอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จนแบบแผนการดำเนินชีวิตในที่สุด

จากรายงานการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวมีส่วนทำให้ประชาชนสนใจกับสภาพแวดล้อมมากขึ้น ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวดี มีการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของที่อยู่อาศัยสูงกว่าประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวต่ำ สำหรับความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของถนน ร้านค้า สถานประกอบการ อาคารบ้านเรือน สถานที่ราชการ บริเวณสาธารณะและสภาพแวดล้อมอื่นๆ ในแหล่งที่มีนักท่องเที่ยวมากจะสะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อยกว่าในแหล่งที่มีนักท่องเที่ยวน้อย (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน, 2523:147)

การอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จากการวิจัยที่ผ่านมาในอดีต ผลปรากฏว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีบทบาทมาก เพราะก่อให้เกิดความคิดของประชาชนในการที่จะร่วมมือกันอนุรักษ์ธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ทั้งนี้เพราะประชาชนมีความคิดเห็นว่า ความร่วมมือกันของประชาชน จะทำให้การท่องเที่ยวมีบทบาทมากยิ่งขึ้น และผลประโยชน์อันเกิดจากการท่องเที่ยว จะตกอยู่กับประชาชน (ฝ่ายวิชาการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2526:78)

ผลเสียของการท่องเที่ยว Pizam (นิธิตา ประยงค์, ผู้แปล, 2527:82-83) ได้ระบุไว้เช่นกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความเสียหาย หรือความพินาศของทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่มีมาแต่เดิมรวมทั้งคุณภาพของทรัพยากรนั้น
2. มลพิษของอากาศ น้ำ เศษขยะ การผลิตและมลพิษของเมือง
3. ผลกระทบด้านนิเวศวิทยาในแง่ของการทำลายระบบนิเวศวิทยา
4. ความสูญเสียของสัตว์และดอกไม้ในท้องถิ่น
5. ความแออัดยัดเยียดและความคับคั่ง
6. ความสูญเสียของที่ดินที่ใช้เพื่อการเกษตรและป่าไม้
7. การพัฒนาเมืองซึ่งได้เพิ่มขยายมากขึ้นเรื่อยๆ

ในการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบการท่องเที่ยวฤดูหนาวที่เมือง Corpus Christi มลรัฐ Texas คนท้องถิ่นรู้สึก่านักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นเข้ามาทำให้บริเวณตกปลา และบริเวณชายหาดต้องเบียดเสียดยัดเยียดกันมาก และในการศึกษาของ Pizam ที่ Cape Cod ก็เช่นเดียวกัน คนท้องถิ่นรู้สึกว่าการท่องเที่ยวมีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ทำให้การจราจรคับคั่ง ทั้งเศษขยะเกลื่อนไปหมด และมีเสียงอึกที่กรบกรน

รายงานการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวทำลายสภาพแวดล้อม ผลกระทบข้อนี้เกิดจากตัวนักท่องเที่ยวเอง และผู้ประกอบการในธุรกิจอันเกิดจากการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม ร้านค้า และอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อสนองนักท่องเที่ยว ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ความสกปรกอันเกิดจากความมั่งง่ายของทั้งนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ นอกจากนั้นก็สภาพแวดล้อมเสียหายจากฝ่ายต่างๆ อันเป็นผลของอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ และธรรมชาติที่ต้องถูกทำลายไป ซึ่งครวัเรียนภูมิเกิดเห็นว่า สิ่งเหล่านี้เกิดจากผลของการท่องเที่ยวที่เข้ามา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถึงจังหวัดของเขา (ฝ่ายวิชาการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2526:79-81)

ผลที่มีต่อการตั้งถิ่นฐาน (Settlement) ในแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังพัฒนาหลายแห่ง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนทำให้เกิดการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนใหม่ๆ ขึ้นอย่างมาก เช่น แถบ Costa Brava ของประเทศสเปนและแถบ Languedoc Rousillon ทางตอนใต้ของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งแต่เดิมเป็นที่ห่างไกลความเจริญ ต่อมามีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการลงทุนภาคเอกชน ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทางการท่องเที่ยวเกิดขึ้น และส่งผลให้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรที่เข้ามาเป็นแรงงานในธุรกิจการท่องเที่ยวต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในมลรัฐ Florida ของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็เช่นเดียวกัน จำนวนประชากรของเมือง Orlando เพิ่มขึ้นในระหว่างช่วงปี 1970-1980 ถึงร้อยละ 29.6 เปรียบเทียบกับในเมืองอื่นๆ เช่น Ft. Lauderdale ร้อยละ 9.8, Jacksonville ร้อยละ 7.3, Miami ร้อยละ 3.6 หรือ Tampa ซึ่งกลับลดลงร้อยละ 2.2 ทั้งนี้สาเหตุสำคัญก็เพราะได้มีการสร้าง Disney World และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ขึ้นที่เมืองนั้นนั่นเอง (นิธิตา ประยงค์, ผู้แปล, 2527:75-76)

แม็กอินทอช และโกลด์เนอร์ ได้สรุปแนวโน้มของผลกระทบในทางลบของสังคม และวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวไว้ ดังต่อไปนี้

1. การแนะนำเอากิจกรรมอันไม่น่าพึงพอใจเข้ามา เช่น บ่อนคาสีโน, โสเภณี หรือ การบริการทางเพศ, เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่างๆ เข้ามาสู่แหล่งท่องเที่ยว
2. การลอกเลียนแบบการอุปโภค บริโภคที่หยาบหยาบเพื่อขายของประชาชนท้องถิ่น ตามแบบอย่างที่พบเห็นจากนักท่องเที่ยว
3. ความขัดแย้งในเรื่องเชื้อชาติ โดยเฉพาะในเขตหรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันมาก ระหว่างนักท่องเที่ยวกับประเทศเจ้าภาพ
4. การสร้างเจตคติการรับใช้เยี่ยงทาสในระดับลูกจ้างของธุรกิจการท่องเที่ยว
5. เกิดการลอกเลียนแบบหรือของปลอมในงานหัตถกรรม และงานศิลปะต่างๆ เพื่อเพิ่มปริมาณของของที่ระลึกขายแก่นักท่องเที่ยวจำนวนมาก
6. การเปลี่ยนแปลงวิถีดำเนินชีวิตของท้องถิ่นอย่างรวดเร็ว อันเกิดจากการหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

(Mc Intosh and Göeldner, 1984:140-141)

รายงานของคณะกรรมการการท่องเที่ยวและการกีฬา, วุฒิสภา เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ได้สรุปปัญหาจากการท่องเที่ยว เป็น 2 ประเด็น คือ

1. ปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
  - 1.1 ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและมลภาวะ ซึ่งเกิดจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ
  - 1.2 ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 ปัญหาอาคารและสิ่งปลูกสร้าง โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูง การก่อสร้างอาคารขาดการควบคุมด้านความสูงและรูปแบบของอาคาร ก่อให้เกิดปัญหาทัศนียภาพขัดต่อสภาพธรรมชาติ และไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

1.4 ปัญหาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

2. ปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม

2.1 ปัญหาเพศพาณิชย์ การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาท เป็นตัวเร่งปัญหานี้ให้เติบโตและลุกลามยิ่งขึ้น

2.2 ปัญหาอาชญากรรม

2.3 ปัญหาค่าครองชีพ ในพื้นที่ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว มักประสบกับปัญหาค่าครองชีพสูง ส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นที่มีรายได้ต่ำกว่า

2.4 ปัญหาการหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยว

2.5 ปัญหาความไม่เสมอภาคในการมุ่งเน้นพัฒนาเฉพาะพื้นที่

2.6 ปัญหาค่านิยมไม่ถูกต้อง เกิดการลอกเลียนแบบค่านิยมตามแบบอย่างสังคมตะวันตก

2.7 ปัญหาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมประเพณี การนำเอาวัฒนธรรมประเพณีมาเป็นสิ่งจูงใจสำหรับนักท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางการค้า รวมทั้งคุณค่าที่แท้จริงที่มีต่อสังคมท้องถิ่น จึงควรมีการพิจารณาเรื่องรูปแบบ และการเข้าไปมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมประเพณีนั้นๆ

2.8 ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าของท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านขนบธรรมเนียมประเพณีบางประการ เช่น การเปลือยกายอบแดด, การแต่งกายไม่สุภาพเข้าไปยังศาสนสถาน หากเจ้าของท้องถิ่นไม่พอใจมาก อาจถึงขั้นต่อต้าน และไม่ต้อนรับนักท่องเที่ยวอีกต่อไป

(กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2539:47-51)

4. กรอบทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และผลกระทบที่มีผลมาจากการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้พยายามรวบรวม และสร้างกรอบของทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เพื่อจำกัดขอบเขตของข้อมูลที่ประชาชนในท้องถิ่นสามารถให้คำตอบได้ และอยู่ในแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็นทัศนคติที่มีต่อประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 กิจกรรมทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

กิจกรรมที่เกิดขึ้นของนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมท้องถิ่น การพบปะหรือติดต่อกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับประชาชนพื้นเมือง ดำเนินไปในหลายรูปแบบ และก่อให้เกิด

เกิดผลกระทบที่แตกต่างกัน สืบเนื่องจากรูปแบบของนักท่องเที่ยวมีหลายประเภท และมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความต้องการ และลักษณะของจุดประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว อาจจะมีปฏิกิริยาต่อนักท่องเที่ยวทั้งในทางบวกและทางลบ (โครงการสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม,2529:17) กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ได้จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม ได้แบ่งเป็นประเด็นที่สำคัญเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย มีดังนี้

4.1.1 กิจกรรมการแต่งกายของนักท่องเที่ยว

กิจกรรมการแต่งกายเป็นลักษณะประการหนึ่งของชนบทรรมนิยมประเพณี ที่แตกต่างกันของแต่ละเชื้อชาติ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว อาจเกิดผลต่อสังคมท้องถิ่นได้ใน 2 ลักษณะ คือ เกิดการเลียนแบบตามอย่างค่านิยมของนักท่องเที่ยว หรือ เกิดปัญหาความขัดแย้งกับนักท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านชนบทรรมนิยมประเพณี เช่น การแต่งกายไม่สุภาพเข้าไปยังศาสนสถาน, การเปลือยกายอาบแดด เป็นต้น (กองกรรมธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา,2539:51) ซึ่งจะพบว่า กิจกรรมการแต่งกาย จะมีความสัมพันธ์กับสถานที่ด้วยเสมอ การศึกษาทัศนคติในเรื่องการแต่งกาย จึงมุ่งเน้นที่ลักษณะของการแต่งกายของนักท่องเที่ยว และสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น

4.1.2 กิจกรรมกีฬาของนักท่องเที่ยว

กีฬาเป็นกิจกรรมและองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยว สามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวใดๆ อาจไปร่วมประกอบกิจกรรมนั้น หรือไปเพื่อชมการแข่งขัน (นิคม จารุมณี,2536:63) ลักษณะโดยทั่วไปของกีฬา บริเวณแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด ได้แบ่งออกเป็นกีฬาทางน้ำและกีฬาทางบก (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย,2528:6/4-6/23) ความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นกับกีฬา เพื่อบริการการท่องเที่ยวได้มุ่งประเด็นไปที่ปัญหาเสียงรบกวนต่อชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งได้จากการทบทวนวรรณกรรมในการศึกษาของ Pizam ที่ Cape Cod พบว่า คนท้องถิ่นรู้สึกว่าการท่องเที่ยวมีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจราจรคับคั่ง, มีเสียงอึกที่รบกวน (นิติดา ประยงค์,ผู้แปล,2527:82-83) การศึกษาในหัวข้อกิจกรรมกีฬา จึงใช้ปัจจัยเรื่องการใช้เครื่องยนต์ของกิจกรรมกีฬา เพื่อทราบข้อมูลทางทัศนคติของประชากรศึกษา

4.1.3 กิจกรรมการสัญจรของนักท่องเที่ยว

กิจกรรมการสัญจรของนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกในการคมนาคม จากการศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนในจังหวัดที่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแล้ว มีความพอใจในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และทำให้ถนนหนทางดีขึ้น ในขณะเดียวกัน ก็ทำให้เกิดผลกระทบในทางลบ คือทำให้เกิดเสียงรบกวนและอากาศเสียมากขึ้น (ผู้เข้ารับการศึกษาหลักสูตร “ นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ ” รุ่นที่ 32,2530:บทคัดย่อ) Pizam ได้ระบุถึงผลเสียของการท่องเที่ยวในเรื่องมลพิษของเมือง, การจราจรคับคั่ง และเกิดเสียงอึกที่รบกวน (นิติดา ประยงค์,ผู้แปล,2527:82-83) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ผลกระทบที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น จะเป็นไปใน

ลักษณะของเสียงที่รบกวนจากการสัญจร แต่ก็ทำให้เกิดความสะดวกสบายจากการพัฒนาการคมนาคมในท้องถิ่นมากขึ้น การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ จึงต้องการศึกษาทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อลักษณะการสัญจรบนเกาะมุก ในเรื่องของการสัญจรที่ใช้และไม่ใช้รถยนต์

4.1.4 กิจกรรมบริการเพื่อความบันเทิงของนักท่องเที่ยว

กิจกรรมบริการเป็นปรากฏการณ์ควบคู่กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเสมอ กิจกรรมการบริการเป็นปัจจัยหลักที่มุ่งเน้นให้เกิดความบันเทิง และความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว และก่อให้เกิดรายได้แก่ผู้ประกอบการ ทั้งนี้ กิจกรรมการบริการยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น Mcintosh และ Goeldner ได้สรุปแนวโน้มผลกระทบในทางลบทางสังคมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การแนะนำเอากิจกรรมอันไม่น่าพึงพอใจเข้ามา เช่น บ่อนกาสิโน, โสเภณี หรือ การบริการทางเพศ, เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่างๆ เข้ามาสู่แหล่งท่องเที่ยว (Mc Intosh and Goeldner,1984:140-141) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งกิจกรรมการบริการ เพื่อศึกษาทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1.4.1 กิจกรรมบริการเพื่อการบริโภคของนักท่องเที่ยว

กิจกรรมการบริโภค เป็นกิจกรรมที่ผู้ประกอบการมักให้ความสำคัญ และพยายามที่จะตอบสนอง เพื่อสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยใช้ตัวจำกัด การท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้นส่วนใหญ่ จึงมักมีกิจกรรมการบริโภค ที่มีผลกระทบในทางลบทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Mc Intosh and Goeldner,1984:140-141) ซึ่งการบริการดังกล่าว อาจเหมาะสมในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง แต่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งกับวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวอีกบางแห่งได้ ดังนั้น การรับทราบข้อมูลทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อกิจกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว จึงเป็นการรับทราบข้อมูลเพื่อก่อให้เกิดความสอดคล้อง และลดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมประการหนึ่ง

4.1.4.2 กิจกรรมการแสดงเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว

กิจกรรมการแสดง เป็นลักษณะประการหนึ่งทางวัฒนธรรม ได้แก่ ศิลปะการแสดง, ดนตรี ซึ่งการแสดงเป็นศิลปะประจำท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันของแต่ละชนชาติ ที่เราสามารถมองเห็นและสัมผัสได้ (นิคม จารุมณี,2536:250) กิจกรรมการแสดงพื้นบ้าน จึงถือเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทหนึ่ง ที่มีอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ (นิคม จารุมณี,2536:232) ในขณะการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวได้พัฒนากิจกรรมบันเทิงสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะสากลมากขึ้น ได้แก่ ไนท์คลับ, ดิสโก้เทค (นิคม จารุมณี,2536:63) กิจกรรมการแสดงในแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความหลากหลายมากขึ้น จนอาจมีกิจกรรมที่ไม่น่าพึงประสงค์รวมอยู่ด้วย ได้แก่ การให้บริการทางเพศ หรือเพศพาณิชย์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมต่อชุมชนท้องถิ่นได้ (กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา,2539:47-51)

4.1.4.3 กิจกรรมการพนัน

กิจกรรมการพนัน เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจ โดยเฉพาะบ่อนการพนันที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือได้รับอนุญาตให้ดำเนินการโดยกฎหมายของบ้านเมือง บ่อนกาสิโนนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลินที่มีชื่อเสียงระดับโลกดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ปีละหลายล้านคนขึ้นไป ได้แก่ บ่อนคาลิโนในกลุ่มประเทศทางยุโรป (นิคม จารุมณี, 2536:63) ในขณะที่เม็กซิโกและโคลด์เนอร์ ได้สรุปว่า บ่อนคาลิโน เป็นกิจกรรมที่ไม่น่าพึงประสงค์ ที่มีผลกระทบในทางลบต่อสังคมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว (Mc Intosh and Goeldner, 1984:140-141) การสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการพนันเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว จึงอาจเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งเท่านั้น ตามนโยบายการท่องเที่ยวของแต่ละชนชาติ การรวบรวมข้อมูลจากชุมชนในท้องถิ่น จึงอาจเป็นข้อมูลประการหนึ่งที่ประกอบการตัดสินใจในการวางนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐเกี่ยวกับกิจกรรมการพนัน

4.1.4.5 กิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมทางสังคม

ในทางสังคมวิทยา การท่องเที่ยวเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน ในลักษณะที่กลุ่มคนซึ่งปกติไม่เคยพบกันมาก่อน เป็นการเผชิญหน้าระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ในกลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ภาษา ฯลฯ การได้รับรู้ และสัมผัสโดยตรงกับขนบธรรมเนียมประเพณีของคนต่างชาติ ทำให้เกิดความสุขเพลิดเพลิน และเป็นการศึกษาได้ความรู้ไปในตัว สภาวะเช่นนี้จะส่งผลไปยังนักท่องเที่ยว ที่จะต้องสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีระหว่างตัวเองกับสิ่งเหล่านี้ ในขณะเดียวกัน คนในท้องถิ่นอาจจะต้องปรับตัวหรือได้รับผลกระทบด้านค่านิยมทางสังคมไปด้วยเช่นกัน (ดูย ชุมสาย, 2518:16-17) การศึกษาเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น จึงต้องเป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกลมกลืน และไม่รบกวนต่อวิถีชีวิตของท้องถิ่น จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ในประเด็นปัญหาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมประเพณี โดยนำเอามาเป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการค้า ทำให้ขาดสาระที่สัมพันธ์กับวิถีผู้คนในท้องถิ่น รวมทั้งคุณค่าที่แท้จริงที่มีต่อสังคมท้องถิ่น จึงควรมีการพิจารณาเรื่องรูปแบบ และการเข้าไปมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมประเพณีนั้นๆ (กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2539:47-51) การนำเสนอรูปแบบทางการท่องเที่ยว โดยการใช้ปัจจัยทางวัฒนธรรมประเพณีเป็นจุดดึงดูด จึงควรศึกษาความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมประเพณีที่มีต่อสังคมท้องถิ่น รวมทั้งความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น ในเรื่องการยอมรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมทางสังคมเหล่านั้นได้มากน้อยแค่ไหน และอย่างไร

4.1.5.1 กิจกรรมการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมอาชีพ

อาชีพหลักบนเกาะมุก มี 2 อย่างคือ การทำสวนยางพารา และการทำประมง ซึ่งลักษณะการประกอบอาชีพดังกล่าว เป็นไปตามลักษณะทางภูมิประเทศ และมีกระบวนการตามวิถีชีวิตของท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นประสพการณ์ที่นักท่องเที่ยวสนใจ และต้องการเรียนรู้ การสอบถามความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นการรวบรวมข้อมูลที่แสดงถึงการยอมรับ หรือปฏิเสธ กิจกรรมดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว

4.1.5.2 กิจกรรมการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

ชุมชนบนเกาะมุกส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม การดำเนินชีวิตจึงสะท้อนออกมาในรูปแบบของพิธีกรรม และงานเฉลิมฉลองทางศาสนา ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.5.2.1 งานฮารีรายอ

กิจกรรมงานฮารีรายอ เป็นการจัดงานเฉลิมฉลองหลังจากวาระการประกอบพิธีฮัจญ์ หรือเรียกอีกอย่างว่า วันฮารีรายอฮัจญ์ ซึ่งถือเป็นเหมือนวันขึ้นปีใหม่ของมุสลิมทุกคน พิธีกรรมต่างๆ จึงไม่แตกต่างจากงานขึ้นปีใหม่โดยทั่วไป คืองานเลี้ยงสังสรรค์ในท้องถิ่น และมีการละเล่นพื้นบ้าน เพื่อความสนุกสนาน (เสาวณีย์ จิตหมวด,2524:105)

4.1.5.2.2 พิธีบะหมาด

ละหมาด แปลว่า การขอพร เป็นการแสดงความเคารพต่อพระเจ้าทั้งร่างกายและจิตใจ ทางศาสนาอิสลามถือว่าการละหมาดเป็นวิธีควบคุมพฤติกรรม ซึ่งมุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติตั้งแต่บรรลุนิติภาวะจนวันสุดท้ายของชีวิต โดยปฏิบัติวันละ 5 เวลา คือ เวล่าย่ำรุ่ง กลางวัน เย็น พลบค่ำ และกลางคืน มุสลิมจะละหมาดที่ใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ทำงาน หรือบนพาหนะแต่ขอให้เป็นที่สะอาดเท่านั้น เมื่อถึงเวลามุสลิมทุกคนจะต้องหันหน้าไปทางทิศที่ตั้งของนครเมกะ (ในประเทศไทยคือทิศตะวันตก) สำรวมจิตใจ ปฏิบัติตามตามบทบัญญัติทางศาสนา และขอพรจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ (เสาวณีย์ จิตหมวด,2524:101)

4.1.5.2.3 พิธีสุหนัต

พิธีสุหนัต เป็นพิธีกรรมที่มุสลิมที่เป็นชายจะต้องเข้าสุหนัต มักจะกระทำตั้งแต่อายุ 1 ขวบจนถึง 16 ปี การเข้าสุหนัต หมายถึง การขลิบปลายอวัยวะเพศ โดยมีขั้นตอนของพิธีดังนี้ ช่วงแรกจะเริ่มในตอนเย็น มีพิธีบายศรี ผู้ที่เข้าสุหนัตจะต้องทำพิธีตามแบบแผนปฏิบัติ และในวันรุ่งขึ้นจะโกนศรีษะ อาบน้ำชำระร่างกายและให้หอมผู้มีความชำนาญในท้องถิ่น (ไม่ใช่แพทย์แผนปัจจุบัน) ทำการขลิบให้กับผู้เข้าสุหนัต ในงานจะมีการทำบุญเลี้ยงอาหารกัน และอาจมีการละเล่นต่างๆ ฉลองกันในหมู่บ้าน (เสาวณีย์ สุวรรณ,2524:219) เมื่อพิจารณาจะเห็นว่างานพิธีสุหนัต จะมีสาระสำคัญ 2 ประการคือ ทางการแพทย์จะถือเป็นประเพณีที่ช่วยรักษาความสะอาดให้กับอวัยวะเพศ ซึ่งปัจจุบันมักจะเป็นที่นิยมในทุกสังคม ประการที่สองคือ ทางสังคมเป็นประเพณีที่รับขวัญเด็กที่กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่น และสร้างการยอมรับเข้าสู่สังคม รวมทั้งยังเป็นการเฉลิมฉลองที่สนุกสนานของท้องถิ่น (จากการสัมภาษณ์ประชากรในท้องถิ่น)

4.2 สภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะมุก

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก เมื่อนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนมากขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว จนเกินขีดความสามารถทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ก็จะเกิดการเสื่อมสลายของทรัพยากรเหล่านั้น เนื่องจากการขาดการควบคุมการเติบโตของระบบเมือง และความเจริญสมัยใหม่ในประเทศที่กำลังพัฒนา ทำให้เกิดปัญหาเรื่องน้ำ ระบบสาธารณสุข และการกำจัดสิ่งปฏิกูลที่ไม่มีประสิทธิภาพในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว (นิคม จารุมณี,2536:248-249)

ผลกระทบเรื่องการท่องเที่ยวทำลายสภาพแวดล้อม เกิดจากตัวนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นโรงแรม ร้านค้า ที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดความสกปรก และธรรมชาติถูกทำลาย (ฝ่ายวิชาการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,2526:79-81)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ได้กำหนดมาตรฐานการพัฒนาทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวชายหาด โดยพยายามจำกัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปในแนวทางที่วางไว้ โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ชายหาดพัฒนาก้าวหน้า ชายหาดพัฒนาธรรมชาติ และชายหาดอนุรักษ์ ซึ่งในแต่ละประเภทจะมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้อย่างกว้างๆ ในประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

1. การกำหนดการใช้ที่ดิน เพื่อควบคุมการใช้ที่ดินให้เหมาะสมตามบทบาทที่วางไว้การ
2. กำหนดถนนเพื่อใช้ในการสัญจร
3. การกำหนดระยะถอยร่น เพื่อรักษาภูมิทัศน์และป้องกันการบุกรุก
4. การกำหนดความหนาแน่นของการใช้ที่ดิน เพื่อควบคุมการขยายตัวทางกายภาพการ
5. กำหนดความสูงของอาคารและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อควบคุมการขยายตัวทางกายภาพของ

สิ่งปลูกสร้าง โดยพิจารณาจากสภาพท้องถิ่น

6. การควบคุมรูปแบบของอาคารและสิ่งปลูกสร้าง โดยใช้มาตรฐาน พรบ.ควบคุมอาคาร และความสอดคล้องกลมกลืนกับสภาพภูมิทัศน์
7. การกำหนดระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นัก

ท่องเที่ยว

8. การกำหนดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ท่องเที่ยว

(สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2528:6/4-6/23)

แนวทางการพัฒนาทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ดังกล่าว เป็นแนวทางที่วางไว้อย่างกว้างๆ เพื่อให้ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาดในทุกหนทุกแห่ง และเป็นการกำหนดโดยผู้วางแผน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ให้มีความสะดวกสบายและสวยงาม เป็นที่น่าประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ข้อที่น่าพิจารณาคือ การขาดข้อมูลที่แสดงถึงความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม ซึ่งอาจเป็นผลให้เกิดปัญหาที่ขัดแย้งกับสภาพทางสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์ ปัญหาความไม่เสมอภาคในการมุ่งเน้นพัฒนาเฉพาะพื้นที่ (กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2539:47-51)

4.2.1 การจัดการสภาพแวดล้อม

ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมถูกทำลาย ซึ่งเกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว เกิดจำกัดของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการขาดความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จึงน่าจะกำหนดหน้าที่หรือความรับผิดชอบต่อการจัดการสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) ได้นำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยการวางแผนเพื่อการพัฒนาที่มิเน้นนโยบายรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อลดปัญหาผลกระทบ และเคารพต่อสิทธิชุมชนท้องถิ่น การสนับสนุนเศรษฐกิจในท้องถิ่น ด้วยการรื้อฟื้นเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมเข้ามาพิจารณาในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ และสนับสนุนการสร้าง

รายได้ของท้องถิ่น ตลอดจนปรึกษาหารือกับผู้เสียประโยชน์ และสาธารณะให้ทราบถึง แนวโน้มที่จะก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยว และผลประโยชน์ที่อาจได้รับ จากการท่องเที่ยว เช่น การจัดประชุมหรือแบบสาธารณะ (มูลนิธิโลกสีเขียวในพระอุปถัมภ์ของพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา,2536:รายงานพิเศษ)

การวิจัยในประเด็นของการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ สืบค้นจากพื้นที่ศึกษา และนำเสนอเป็น 3 ประเด็น คือ

- การจัดการน้ำดื่ม-น้ำใช้
- การจัดการพลังงานไฟฟ้า
- การจัดการน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูล

ในพื้นที่ศึกษาการจัดการเรื่องน้ำดื่ม-น้ำใช้ ยังเป็นปัญหาขาดแคลนที่หน่วยงานของรัฐไม่ สามารถชดเชยบอบาบาล เพื่อให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยที่ชุมชนท้องถิ่นก็ไม่สามารถดำเนินการเอง ได้ เพราะขาดงบประมาณและเครื่องมือ

ส่วนการจัดการพลังงานไฟฟ้า เป็นหน้าที่รับผิดชอบของรัฐโดยตรง โดยให้บริการไฟฟ้า จากเครื่องกำเนิดไฟฟ้ารวม โดยให้บริการในช่วงเวลา 10.00-12.00 น. และ 18.00-23.00 น. ของทุกวัน

การจัดการน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูล บนเกาะมุกยังคงเป็นลักษณะที่แยกกันจัดการโดยอิสระ ยัง ไม่มีระบบการจัดการ แต่เนื่องจากชุมชนยังไม่หนาแน่นมากนัก ปัญหาเรื่องนี้จึงยังไม่ปรากฏเด่นชัด

ข้อมูลและสภาพปัญหาในแหล่งท่องเที่ยว จากการทบทวนวรรณกรรม จะพบว่า ผู้ที่ได้รับ ผลกระทบเรื่องสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด คือชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งได้รับผลกระทบต่อ เนื่องหลายประการ เช่น การก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพ จนเกิดการสูญเสียที่ดินแก่นักลงทุนต่างถิ่น เกิดแรงกดดันจนต้องมีการย้ายถิ่น การเปลี่ยนแปลง อาชีพ ตลอดจนแบบแผนในการดำเนินชีวิต (หน่วยงานวิจัยธนาคารโลก,1979:4-6) แนวคิดในเรื่องการมีส่วนร่วม ของประชาชน ได้เสนอให้ประชาชนร่วมมือเป็นกลุ่มหรือองค์กร เพื่อเข้าร่วมรับผิดชอบตั้งแต่คิดค้นปัญหา วางแผนปฏิบัติงาน ดูแลกำกับ ตลอดจนประเมินผลติดตามงาน ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด และมี ประโยชน์ต่อส่วนร่วม (ลือชัย ศรีเงินยวง และผาสุช เอกวานิช,2526) การรับทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการ พัฒนาทางกายภาพ จากชุมชนเจ้าของท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็น

4.2.2 ประเภทของสิ่งปลูกสร้าง

รายงานเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ได้เสนอประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ เรื่องปัญหาอาคารและสิ่งปลูกสร้าง โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูง การก่อสร้างอาคารขาดการควบคุมด้านรูปแบบ และความสูงของอาคารก่อให้เกิดปัญหาทัศนียภาพ ขัดต่อสภาพ ธรรมชาติ และไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม (กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา,2539:47-51) ใน ประเด็นของประเภทสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งเป็นตัวอย่างถึงกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสอบถามความคิดเห็นของชุมชนในท้องถิ่น เรื่องประเภทของสิ่งปลูกสร้าง จึงเป็นการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่น ยินยอมให้เกิดขึ้นในบริเวณใดบริเวณหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 พื้นที่คือ

- บริเวณศาสนสถาน ซึ่งเป็นบริเวณศูนย์กลางของชุมชน ที่ชุมชนใช้ร่วมประกอบกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ จึงเป็นพื้นที่ที่ประชาชนให้ความสำคัญมากที่สุด

- บริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งตั้งอยู่บริเวณแนวชายหาดทางทิศตะวันออก ที่เป็นบริเวณท่าเรือของเกาะ และขยายตัวออกไปตามเส้นทางสัญจรบนเกาะ มีลักษณะใกล้ชิดกันและใช้พื้นที่ร่วมกัน ในลักษณะลานอเนกประสงค์เพื่อประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพหลัก ได้แก่ การซ่อมอุปกรณ์การทำประมง การทำปลาตากแห้ง เป็นต้น

- บริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ บริเวณชายหาดทางทิศใต้ และตะวันตกของเกาะ ซึ่งมีชุมชนอาศัยอยู่น้อย ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สาธารณะ มีวิวทัศน์ที่สวยงาม

การแบ่งพื้นที่เพื่อศึกษาทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น ได้จัดแบ่งตามแนวความคิด เรื่องอาณาเขตครอบครอง ซึ่งกล่าวถึง บริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนจัดเป็นอาณาเขตปฐมภูมิ ซึ่งมีระดับการควบคุมสิ่งๆที่เข้ามาสูง และมีความเป็นส่วนตัวสูง บุคคลที่เป็นเจ้าของ จะรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่ในอาณาเขตของตน ในขณะที่บริเวณสาธารณะจะเป็นบริเวณที่บุคคลต่างๆใช้พื้นที่ชั่วคราว ในเวลาจำกัด มีการควบคุมน้อย และมีความเป็นส่วนตัวน้อย (สวี่โล เรียงวัฒนสุข,2530:222-223) ส่วนในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการกลุ่มกับอาณาเขตและการจัดระบบปฏิสัมพันธ์ กล่าวว่าลักษณะของกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อบทบาทของกลุ่ม คือ ความใกล้ชิดของสมาชิก (Personnel Space) จะทำให้เกิดพฤติกรรมหวงแหนถิ่นที่อยู่ของตน (Territorial Behavior) หากมีบุคคลอื่นมาบุกรุก จะมีความรู้สึกต่อต้าน ความรู้สึกดังกล่าวจะเกิดขึ้นแก่กลุ่มด้วย Schöffin (1971) ให้ทรรศนะว่า การหวงแหนถิ่นเกี่ยวข้องกับความต้องการทางสังคม คือ ความต้องการที่จะเป็นอยู่อย่างส่วนตัว (Need for Privacy) ภาวะในเรื่องนี้เชื่อมโยงกับการเป็นสมาชิกกลุ่ม ในการหวงแหนรักษาไว้ซึ่งสัมพันธภาพระหว่างสมาชิก เพื่อรักษาสถานภาพของตนกับกลุ่มไว้ (ฉลอง ภิรมย์รัตน์,2521:25-26)

4.2.3 ความสูงของสิ่งปลูกสร้าง

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว จะพบว่า การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อในเรื่องของความแออัดยัดเยียด และความคับคั่งของผู้คน จนเกิดมลภาวะและความเสียหายต่อแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะดังกล่าวเกิดจากปัญหาความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวตลอดจนสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งมีความสูงเป็นตัวกำหนด โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูง การก่อสร้างที่ขาดการควบคุมด้านความสูง จะก่อให้เกิดปัญหาทัศนียภาพ ขัดต่อสภาพธรรมชาติ และไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น (กองกรรมธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา,2539:47-51) ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจึงมีการกำหนดรูปแบบ และมาตรฐานทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด ในประเด็นความสูงของอาคารและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อควบคุมการขยายตัวทางกายภาพของสิ่งปลูกสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น ให้เป็นรองธรรมชาติดั้งเดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยพิจารณาจากสภาพท้องถิ่นโดยรอบ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2528:6/4-6/23)

การสอบถามความคิดเห็นเรื่องความสูงของสิ่งปลูกสร้าง จากชุมชนท้องถิ่น ที่มีวิถีชีวิตพึ่งพาอาศัยสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว จึงน่าจะได้รับข้อมูลที่ลึกซึ้งมากขึ้น โดยวิธีการสอบถามอาจจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน เป็นการถามจำนวนชั้นของสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งชุมชนในท้องถิ่นน่าจะคุ้นเคยมากกว่า โดยการสอบถามได้แบ่งออกเป็นบริเวณต่างๆ ตามแนวทางที่สอบถามเรื่องประเภทสิ่งปลูกสร้าง คือ บริเวณศาสนสถาน บริเวณพักอาศัยชุมชนท้องถิ่น และบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว

4.3 ระเบียบในการพัฒนาการท่องเที่ยว

การศึกษาทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น เรื่องระเบียบในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นการศึกษาข้อมูลใน 2 ประเด็น คือ ความจำเป็นในการกำหนดระเบียบเพื่อควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และอีกประเด็นหนึ่งคือ หากจำเป็นต้องมีการกำหนดระเบียบดังกล่าว ควรเป็นหน้าที่ของใคร การสอบถามในประเด็นที่สอง เป็นการสำรวจข้อมูลในเรื่องความพร้อมของประชาชน ในการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งการกำหนดภาระหน้าที่ดังกล่าว ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การกำหนดโดยหน่วยงานราชการ การกำหนดโดยตัวแทนของชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นอิสระ และการกำหนดโดยท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานราชการ ซึ่งเป็นแนวทางของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ตั้งแต่คิดค้นปัญหา วางแผน ปฏิบัติงาน ดูแลกำกับ-ตลอดจนประเมินผลติดตามงาน ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด และมีประโยชน์ต่อส่วนร่วม (ลือชัย ศรีเงินยวงและผาสุข เอกวานิช, 2526) โดย Harold Ho. (1983) ได้แสดงเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า ควรมีการจัดตั้งองค์กรของประชาชน ที่สามารถระบุความต้องการของชุมชน ตั้งเป้าหมาย และเข้าร่วมตัดสินใจนโยบายดำเนินการด้วยตนเอง โดยในเบื้องต้นต้องได้รับความช่วยเหลือจากนักวิชาการ และรัฐบาลในการให้ความรู้และการสนับสนุนด้านการเงิน และความรู้ความชำนาญ

การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งคำถามเป็น 2 ประเด็น ตามลักษณะของปัญหาที่เป็นผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นโดยตรง คือ

4.3.1 ระเบียบในการควบคุมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อควบคุมและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ปัญหาเพศพาณิชย์ ปัญหาค่านิยม ปัญหาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น

4.3.2 ระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อควบคุมและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ได้แก่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาอาคารและสิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น (กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2539:47-51)

5. สรุปตัวแปรที่น่าจะมีผลต่อระดับทัศนคติ

5.1 อายุกับทัศนคติ

อัลพอร์ท ให้ความหมายสภาวะของความพร้อมทางด้านจิตใจ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมอันนี้ จะเป็นแรงกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่จะมีต่อบุคคล สิ่งของ และ สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ทัศนคติจึงก่อรูปขึ้น ซึ่งตรงกับคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของทัศนคติ คือเกิด จากประสบการณ์ สิ่งเร้าต่างๆ รอบตัวบุคคล การอบรมเลี้ยงดู การเรียนรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีและ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดทัศนคติ และแม้ว่าประสบการณ์ที่เหมือนกัน อาจมีทัศนคติที่แตกต่างกันได้ด้วย สาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น (Allport,1960 และปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์,2523:211-212) ดังนั้น อายุนับเป็นปัจจัยที่ทำให้มีผลต่อทัศนคติของบุคคล

จากผลการวิจัยผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อประชาชนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวมาก และกำลังอยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านผลดีและผลเสีย ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบด้านสังคมนั้น ผู้สูงอายุส่วนมากมีความเห็นว่า นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาว ต่างประเทศได้นำเอาวัฒนธรรมบางอย่างที่ขัดกับสังคมไทย เช่น การแต่งกาย ความประพฤติระหว่างชายหญิง ต่อสาธารณะ ซึ่งเป็นช่องทางให้เยาวชนเลียนแบบได้ และเป็นผลกระทบที่ไม่ดีต่อท้องถิ่น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,2526:21)

5.2 การศึกษากับทัศนคติ

ทัศนคติ แบ่งเป็น 5 ชนิด 1 ใน 5 ชนิดนั้น มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ ทัศนคติทาง ปัญญา (Intellectual Attitude) เป็นทัศนคติที่ประกอบด้วยความคิดและความรู้เป็นแกนบุคคล อาจมี ทัศนคติต่อบางสิ่งบางอย่างโดยอาศัยการศึกษา ความรู้จนเกิดความเข้าใจและมีความสัมพันธ์กับจิตใจ คือ อารมณ์และความรู้สึกร่วมจนเกิดความซาบซึ้งเห็นดีเห็นงาม (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์,2534:209) ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของบุคคลที่อยู่อาศัยในที่ต่างๆ เพราะการศึกษาช่วยให้บุคคลปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ และบุคคลที่มีการศึกษาสูงย่อมเป็นผู้มีโอกาสรู้ถึงความเป็นไปของชุมชนอื่นได้มากกว่าผู้ที่ ด้อยการศึกษา ทั้งสามารถใช้วิจารณ์เปรียบเทียบความแตกต่างของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ กับท้องถิ่นอื่นได้ ดีกว่า นอกจากนี้บุคคลที่มีการศึกษาสูงย่อมมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีเหตุผล และถูกต้อง มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ (ไพบูลย์ ช่างเรียน,2541:8 และเวทย์ ธนปจัย,2517)

5.3 อาชีพและทัศนคติ

ทฤษฎีที่อธิบายทัศนคติว่าจะเกี่ยวข้องกับอาชีพ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยความสัมพันธ์เชื่อมโยง ซึ่งทฤษฎีกลุ่มนี้พูดถึงการเสริมแรงว่า การเสริมแรงเป็นทัศนคติที่เกิดจากการเสริมแรงทั้งทางบวกและทางลบ เช่น ถ้าได้รับการเสริมแรงทางบวกจะทำให้มีทัศนคติที่ดี หรือได้รับการเสริมแรงในทางลบจะทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดี

ดังนั้น อาชีพจึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติต่อแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากอาชีพเป็นการปฏิบัติงานเพื่อให้มีรายได้เลี้ยงตัวเองและครอบครัว ถ้าข้อบังคับของแผนฯ เป็นอุปสรรคหรือทำให้เสียประโยชน์ต่ออาชีพ ก็น่าจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อแผนฯ เช่นกัน เห็นได้จากกรณีที่หมู่บ้านจัดสรรได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยรุกกล้าพื้นที่ชานเมือง และฉวยโอกาสจากการที่ไม่ได้มีการวางผังโครงการแน่นอนจากรัฐ ในการกำหนดการใช้ที่ดินเอาไว้ ซึ่งถ้ามีการวางแผนการใช้ที่ดินและกำหนดโครงการต่างๆที่แน่นอนแล้ว จะทำให้ผู้มีอาชีพการทำธุรกิจที่เกี่ยวกับการจัดสรรที่ดิน หรือก่อสร้าง ไม่สามารถดำเนินการต่างๆได้อย่างอิสระเช่นเดิม ทำให้เป็นอุปสรรคต่ออาชีพที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยขอตั้งข้อสังเกตว่า แผนพัฒนาการท่องเที่ยว จะมีผลกระทบต่ออาชีพทุกอาชีพ เพียงแต่จะกระทบต่ออาชีพใดในแง่ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์

จากการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยว โดยศึกษาจากแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี และเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า อาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทำให้มีรายได้สูงกว่าอาชีพเดิม หรืออาชีพอื่น แม้ว่าจะมีบางช่วงที่มีใช้ฤดูกาลท่องเที่ยว ซึ่งรายได้น้อย แต่เมื่อรวมกับรายได้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ซึ่งจะมีรายได้สูงมากแล้ว ผลโดยเฉลี่ยจะมีรายได้สูง ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญทำให้อยากประกอบอาชีพนี้ต่อไป และเกิดอยากเปลี่ยนไปประกอบอาชีพเช่นนี้บ้าง ในกลุ่มผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (ผู้เข้ารับอบรมหลักสูตรนักวิจัยทางสังคมศาสตร์, รุ่นที่ 17, 2525:48)

เมื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ทำให้มีอาชีพที่มีรายได้มากขึ้น ซึ่งมีแรงจูงใจในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินผลเลือกลสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะมีผลต่อไปกับการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย (ทิตยา สุวรรณชฎ, 2520:603)

5.4 รายได้กับทัศนคติ

รายได้น่าจะเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทัศนคติของบุคคล เนื่องจากรายได้เป็นปัจจัยประการหนึ่ง ที่กำหนดสถานะภาพของบุคคลในการทำให้บุคคลมีฐานะทางสังคม และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคม (คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยา-มนุษยวิทยา, 2527:192-195) นอกจากนี้ผู้มีรายได้สูงกว่า ย่อมมีโอกาสที่จะซื้อหาสิ่งอำนวยความสะดวกสบายได้มากกว่าผู้มีรายได้ต่ำกว่า และมีโอกาสที่ดีในการเลือกที่อยู่อาศัยในบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า และผู้มีฐานะทางสังคมมักจะมิพบทบทในการตัดสินใจ นโยบายของสังคมไม่ทางตรงก็เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางอ้อม (Dhiravegin,1975:83) ดังนั้น บุคคลที่มีความร่ำรวยและมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายของสังคม จึงเท่ากับว่า บุคคลกลุ่มนี้มีบทบาทในการปกครองสังคมหรือชุมชนนั่นเอง นักรัฐศาสตร์มีความเชื่อและพยายามชี้ให้เห็นว่า ทุกชุมชนไม่ว่าเล็กหรือใหญ่จะถูกครอบงำและปกครองโดยบุคคลชั้นนำ นักรัฐศาสตร์ยังชี้ต่อไปว่า บุคคลชั้นนำกลุ่มนี้จะรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีอุดมการณ์ร่วมกันและรวมตัวกันเป็นชนชั้นปกครอง จากเหตุผลดังกล่าว บุคคลกลุ่มนี้จะมีอำนาจอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นอย่างมาก (ระดม วงษ์น้อย,2527:8) แผนพัฒนาการทองเที่ยวเป็นนโยบายที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน และสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม ในประเด็นนี้ น่าจะอธิบายได้ว่า ผู้มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงจะมีทัศนคติที่ดีต่อแผนฯมากกว่าผู้มีรายได้จากการท่องเที่ยวต่ำ

อย่างไรก็ตาม ในอีกประเด็นหนึ่งแผนพัฒนาการทองเที่ยว เป็นเรื่องของการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อความเป็นระเบียบและเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม แต่อาจกระทบต่อประโยชน์ส่วนตัวของกลุ่มผู้มีรายได้สูง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีทรัพย์สินและที่ดินจำนวนมาก ก็จะทำให้ประชาชนในกลุ่มนี้มีทัศนคติในทางลบต่อแผนฯได้

ดังนั้น การศึกษานี้จะหาคำตอบได้ว่า ในประเด็นใดจะมีน้ำหนักมากกว่ากัน โดยจะดูทิศทางของความสัมพันธ์ที่จะปรากฏ

จากวิทยานิพนธ์เรื่อง “ ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางผังเมือง กรณีศึกษา : เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ” ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติที่มีต่อการวางผังเมืองของประชาชนที่ตกเป็นตัวอย่างจะผันแปรตามตัวแปร อาชีพ (ข้าราชการ หรือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ) การได้รับข่าวสารทางด้านผังเมือง (สื่อมวลชน) รายได้ ประเภทการใช้ที่ดิน (พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม) (ไพโรจน์ ถวัลย์ ศักดิ์วุฒิ,2535:92)

5.5 ขนาดการถือครองที่ดินกับทัศนคติ

ปัจจัยด้านขนาดการถือครองที่ดิน นับได้ว่ามีผลต่อทัศนคติของบุคคล แผนพัฒนา การทองเที่ยวโดยตรง เนื่องจากการมีที่ดินและมีที่ดินเป็นจำนวนมาก เป็นเรื่องแสดงถึงฐานะ เกียรติ และอำนาจของบุคคลในสังคม (ประดิษฐ์ มัชฌิมา,2522:77) คนที่มีขนาดถือครองที่ดินมากกว่าจะได้รับผลกระทบโดยตรงสูงกว่า เพราะนโยบายที่สำคัญประการหนึ่งของแผนพัฒนาการทองเที่ยว คือการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทำให้มีผลกระทบต่อผู้เป็นเจ้าของที่ดิน และโดยเฉพาะผู้มีขนาดการถือครองที่ดินจำนวนมากๆ มักมีความต้องการให้ที่ดินของตนเองมีราคา และสามารถพัฒนาที่ดินโดยอิสระมากกว่าจะต้องถูกจำกัดสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากผลการศึกษาความรู้และทัศนคติต่อนโยบายพื้นที่สีเขียวของผู้ที่อยู่อาศัยในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ. 2527 พบว่า ขนาดการถือครองที่ดินมีผลในเชิงลบกับทัศนคติต่อนโยบายพื้นที่สีเขียว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เชียว กล่าวคือ ผู้เป็นเจ้าของที่ดินที่มีขนาดถือครองที่ดินต่ำกว่า 1 ไร่ มีทัศนคติที่ติดต่อนโยบายพื้นที่สีเขียวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้ที่มีขนาดการถือครองที่ดิน 16 ไร่และสูงกว่า (เขवालักษณ์ บุญภักดี, 2527:166)

5.6 การรับข่าวสารกับทัศนคติ

เป็นที่ยอมรับว่า การรับข่าวสารมีอิทธิพลที่สำคัญยิ่งต่อการเกิดและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคล (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2534:225 (อ้างจาก) Schramm, 1965:146-147) โดยสามารถแยกปัจจัยนี้ออกเป็น 4 ส่วนคือ

1. แหล่งข่าวสารรวมถึงผู้ให้ข่าวสาร ซึ่งเป็นแหล่งให้ความรู้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดทัศนคติ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับแหล่งและผู้ให้ข่าวสารว่าจะมาจากแหล่งใด อาทิเช่น ถ้าเป็นแหล่งข่าวสาร ททบ. จะเป็นในลักษณะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ และประโยชน์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นทัศนคติในเชิงบวกต่อแผนฯ ถ้าเป็นแหล่งข่าวสารหรือผู้ให้ข่าวสารเป็นนักวิชาการ หรือสื่อมวลชนที่มีลักษณะวิพากษ์วิจารณ์แผนฯ อาจสร้างทัศนคติในเชิงลบต่อแผนฯ ได้
2. ผู้รับข่าวสาร เป็นผู้ที่ถูกชักจูงให้เกิดและเปลี่ยนทัศนคติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสติปัญญา วิจารณ์ญาณ ความเชื่อมั่นในตนเองของผู้รับ ซึ่งในผู้รับในการศึกษานี้ได้นำเอาคุณลักษณะของผู้ถูกศึกษามาพิจารณา อาทิ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ
3. ข่าวสารหรือสื่อที่ใช้ โดยสื่อที่ใช้ในการให้ข่าวสารนั้น ถ้าได้ทำบ่อยหรือทำซ้ำๆ พร้อมทั้งให้ความรู้สึกหรืออารมณ์ตรงกับผู้รับ จะทำให้ผู้รับเปลี่ยนทัศนคติได้ ดังนั้นในเรื่องสื่อที่ใช้ยังแบ่งออกเป็นประเภทของสื่อที่ใช้ในการให้ข่าวสาร ถ้าสามารถให้ข่าวสารโดยประเภทของสื่อที่ประชาชนนิยม จะทำให้ประชาชนรับรู้เรื่องของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น จะมีผลต่อทัศนคติสูงขึ้น ทั้งในเชิงบวกและลบ โดยจะขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นด้วย เช่น แหล่งข่าว เนื้อหาสาระและสิ่งแวดล้อม อีกประเด็นคือ ความถี่มากก็จะทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ติดต่อแผนฯ ในทางตรงกันข้ามถ้ามีความถี่น้อยก็จะทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ติดต่อแผนฯ ในระดับที่น้อยกว่า
4. สภาพแวดล้อม เช่น เหตุการณ์ สถานการณ์ที่ทำให้ผู้รับรู้สึกว่ามีผู้อื่นเปลี่ยนทัศนคติแล้วก็จะเกิดการเลียนแบบ ดังนั้นในแต่ละสังคมหรือชุมชนผู้คนรอบตัวมีความคิดเห็นอย่างไรต่อแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบกับความคิดและคำวิพากษ์วิจารณ์ที่มีอยู่รอบตัวในสังคม ว่ามีทัศนคติในเชิงบวกหรือลบต่อแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ก็จะมีแนวโน้มทำให้ผู้รับเปลี่ยนทัศนคติตามสิ่งแวดล้อมไปด้วย

จากวิทยานิพนธ์เรื่อง “ ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางผังเมือง กรณีศึกษา : เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ” ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติที่มีต่อการวางผังเมืองของประชากรที่ตกเป็นกลุ่มตัวอย่างจะผันแปรตามตัวแปร อาชีพ (ข้าราชการ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ) การได้

รับข่าวสารทางด้านผังเมือง (ล้อมวลชน) รายได้ ประเภทการใช้ที่ดิน (พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม) (ไพโรจน์ วัลย์ศักดิ์วุฒิ, 2535:92)

5.7 ประสบการณ์การท่องเที่ยวเกี่ยวกับทัศนคติ

ฟอสเตอร์ ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการเกิดทัศนคติว่าขึ้นอยู่กับเหตุ 2 ประการ ประการหนึ่งคือ ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อบุคคลหรือสถานการณ์ ทัศนคติจึงเกิดในตัวบุคคลจากการได้พบ ได้เห็น ค้นเคย ได้ทดลอง เป็นต้น อันถือได้ว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง (Direct Experience) และการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นรูปภาพ หรือได้อ่านเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ แต่ก็ไม่ได้เห็นและไม่ได้ทดลองกับของจริงด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience) เนื่องจากทัศนคติเป็นเรื่องที่เกิดจากการรับทราบ ดังนั้น บุคคลจึงไม่อาจมีทัศนคติต่อสิ่งที่เขามิได้มีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้เลย (Foster, 1952:140)

จึงน่าจะกล่าวได้ว่า ทัศนคติที่ชุมชนท้องถิ่นมีต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว น่าจะมีปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อทัศนคติ คือประสบการณ์ในการท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นประสบการณ์โดยตรงที่ฟอสเตอร์ กล่าวไว้ โดยทัศนคติที่เกิดขึ้น น่าจะผันแปรตามประสบการณ์ที่ได้รับมา ซึ่งเป็นแรงที่กำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่จะมีต่อบุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง (อัลพอท, 1960)

5.8 การเป็นสมาชิกองค์กรกับทัศนคติ

ทัศนคติเกิดได้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ และการเลียนแบบ แล้วยังเกิดได้จากอิทธิพลของกลุ่มสังคม อิทธิพลของกลุ่มที่บุคคลเข้าไปรวมตัวเป็นสมาชิก ความคิดเห็นของกลุ่มนั้นๆ สามารถชักจูงให้ทัศนคติของสมาชิกเบี่ยงเบนไปด้วย หากว่าทัศนคตินั้นๆ ไม่ขัดแย้งกับความรู้สึกของสมาชิกจนเกินไป (ฉลอง ภิรมย์รัตน์, 2521:44) นอกจากนั้นองค์ประกอบของทัศนคดียังเปลี่ยนแปลงได้จาก การผลักดันของกลุ่ม (Group Pressure) โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลของขนธรรมเนียมประเพณี และปทัสถานของกลุ่ม มีส่วนบังคับให้บุคคลปรับปรุงทัศนคติของตนให้เข้ากันได้กับกลุ่มของตน ทั้งนี้เพราะบุคคลมีความเกรงกลัวในเรื่องการไม่ยอมรับของสังคมเป็นอันมาก (สมพักตร์ ยัญญะสิทธิ์, 2530:33-34)

ลักษณะพิเศษของกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อบทบาทของกลุ่ม คือความใกล้ชิดกันของสมาชิก จะทำให้เกิดพฤติกรรมหวงแหนในถิ่นที่ของตน (Territorial Behavior) หรือคนนอกมานุกรุก Schefflin (1971) ได้ให้ทรรศนะว่า การหวงแหนถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการทางสังคมประเภทหนึ่ง คือความต้องการที่จะเป็นอยู่อย่างส่วนตัว (Need for Privacy) ซึ่งเกี่ยวข้องมาถึงความรู้สึกของสมาชิกในการหวงแหนรักษาไว้ ซึ่งสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลของสมาชิก และหวงแหนสถานภาพของตนในกลุ่มด้วย (ฉลอง ภิรมย์รัตน์, 2521:25)

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมในเมืองต้น จะพบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ที่ก่อให้เกิดรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นอย่างมาก แต่ในขณะเดียวกัน ก็ทำให้เกิดปัญหาผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมด้วย (นิคม จารุมณี, 2536:243-244) เมื่อพิจารณากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบัน จะพบว่าได้มีการวิเคราะห์และให้ความสำคัญกับเรื่องจำนวนนักท่องเที่ยว รวมทั้งค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่จะเป็นรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นอย่างมาก ในขณะที่ต้นทุนที่เป็นทรัพยากรหลักของการท่องเที่ยวได้ถูกละเลยไป สิ่งเหล่านี้ได้แก่ มิติทางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ผลกระทบในทางลบเกิดขึ้นโดยตรงกับประชาชนที่ดำรงชีวิตอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามไม่มีทางหลีกเลี่ยง แนวทางการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการนำเสนอกระบวนการของการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นการรับทราบข้อมูล และเป็นการเคารพต่อสิทธิของชุมชนในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริม และให้ความสำคัญกับมิติทางสังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อให้ดำรงอยู่ และเติบโตไปพร้อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องสร้างกรอบตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นตามความต้องการที่แท้จริง โดยมีการสำรวจเบื้องต้นในพื้นที่ศึกษา เพื่อให้มีรายละเอียดที่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่นมากที่สุด

กรอบทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

1. กิจกรรมทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

- การแต่งกาย (กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)
- กีฬา (นิติดา ประยงค์, 2527:82-83)
- การสัญจร (นิติดา ประยงค์, 2527:82-83)
- การบริการเพื่อความบันเทิง (นิคม จารุมณี, 2536:249)
- การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมทางสังคม (กองกรรมาธิการ สำนักงาน

เลขาธิการวุฒิสภา, 2539:47-51)

2. สภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

- การจัดการสภาพแวดล้อม (ลือชัย ศรีเงินยวงและผาสุข เอกวานิช, 2526)
- ประเภทสิ่งปลูกสร้าง (กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2539:47-51)
- ความสูงของสิ่งปลูกสร้าง (กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2539:47-51)

3. ระเบียบในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ระเบียบในการควบคุมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (กองกรมวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ
วุฒิสภา,2539:47-51)

- ระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อม (กองกรมวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ
วุฒิสภา,2539:47-51)

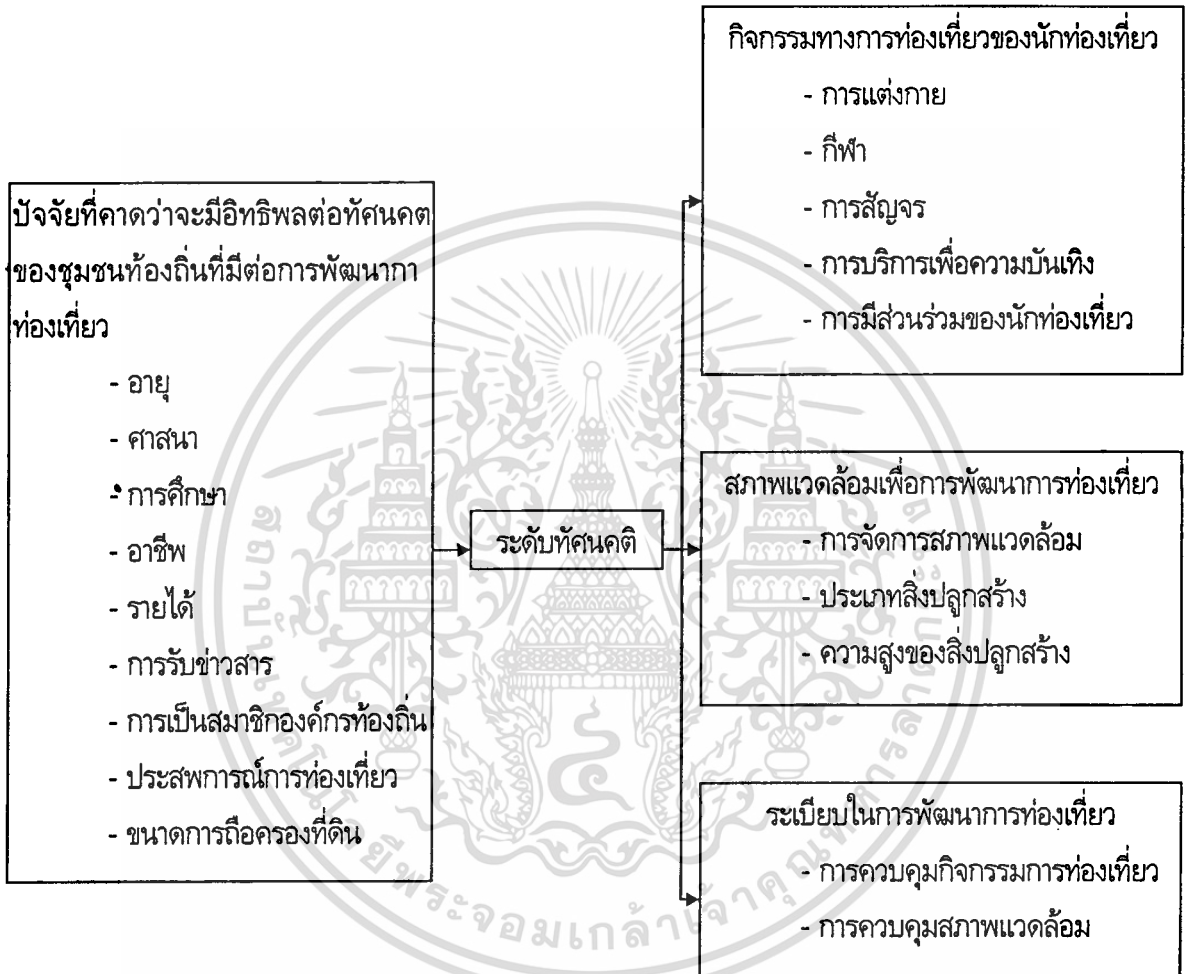
จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม ได้มุ่งประเด็นศึกษาปัจจัยที่น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับหัวข้องาน
วิทยานิพนธ์ ดังนี้

ปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

- 1.1 อายุ (Allport,1960 และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์,2534 :211-212)
- 1.2 ศาสนา (ประภาเพ็ญ,2526:4)
- 1.3 การศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์,2534:209)
- 1.4 อาชีพ (ไพโรจน์ ถวัลย์ศักดิ์,2535:92)
- 1.5 รายได้ (Dhiravigin,1975:83)
- 1.6 ขนาดการถือครองที่ดิน (ประดิษฐ์ มัชฌิมา,2522:17)
- 1.7 การรับข่าวสาร (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์,2534:225)
- 1.8 ประสบการณ์ในการท่องเที่ยว (Foster,1952:140)
- 1.9 การเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น (ฉลอง ภิรมย์รัตน์,2521:44)

แนวความคิดในการศึกษาสามารถสรุปเป็นภาพได้ดังนี้ (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2.2
แสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย

หมายเหตุ : ลักษณะประชากรที่ไม่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เรื่องเพศ เนื่องจากประชากรศึกษาพิจารณาจากหัวหน้าครัวเรือนเป็นหลัก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย การกระจายตัวของลักษณะประชากรเรื่องเพศ จึงไม่สอดคล้องกับลักษณะประชากรในพื้นที่ศึกษา จึงไม่นำมาพิจารณาในการศึกษาครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว กรณีศึกษาเกาะมุก จังหวัดตรัง โดยเริ่มทำการศึกษาจากเอกสาร จนถึงแนวความคิดต่างๆ รวมทั้งสภาพทางกายภาพและลักษณะของประชากรในพื้นที่ศึกษา เพื่อให้ได้แนวความคิดในการออกแบบการวิจัย จากนั้นจึงเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการศึกษา เพื่อจะนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการสถิติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยแบ่งตามสาระสำคัญดังนี้

1. พื้นที่ศึกษา
2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
3. การเก็บข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. ข้อจำกัดในการศึกษา

ส่วนที่ 1 พื้นที่ศึกษา

1. สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

เกาะมุก เป็นเกาะใหญ่เกาะหนึ่งในหมู่เกาะลิบงของน่านน้ำตรัง อยู่ทางด้านตะวันตกของเกาะลิบง และเป็นหมู่บ้านหนึ่งในเขตปกครองของตำบลลิบง เกาะมุกยังคงไว้ซึ่งธรรมชาติที่สมบูรณ์ รายล้อมด้วยหาดทรายขาว อ่าวใหญ่น้อยและในบางส่วนยังคงความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยหญ้าทะเล ซึ่งเป็นแหล่งอาหารของปลาพะยูน สัตว์น้ำที่เหลือเป็นแหล่งสุดท้ายในน่านน้ำไทย ทรัพยากรที่สมบูรณ์เหล่านี้จึงเป็นเป้าหมายสำคัญอีกแห่งหนึ่ง ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ไม่เคยว่างเว้นในการเดินทางมากพักผ่อน

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของเกาะมุก ได้แก่ ถ้ำมรกต, อ่าวพังกา, ชายหาด และแหลมต่างๆอีกมากมาย ชุมชนบ้านเกาะมุกยังเป็นชุมชนที่ดำรงชีวิตเป็นสังคมที่น่าสนใจ ความเป็นอยู่ที่สอดคล้องกลมกลืน ฟังพาอาศัยกันระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ เกาะมุกยังเป็นแหล่งผลิตสินค้าพื้นเมืองที่มีชื่อเสียง ได้แก่ มะพร้าว, ปลาเค็ม และปลิงทะเล เป็นต้น

2. ลักษณะทางสังคม

2.1 โครงสร้างประชากร

ประชากร รวมทั้งสิ้น 234 ครัวเรือน มีจำนวนราษฎร 1,467 คน

- ชาย 738 คน
- หญิง 729 คน

จำนวนราษฎร แบ่งตามช่วงอายุ

- อายุน้อยกว่า 6 ปี จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 16.78
- อายุ 6 ปี ถึง 12 ปี จำนวน 268 คน คิดเป็น 18.26
- อายุมากกว่า 12 ปี ถึง 14 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55
- อายุมากกว่า 14 ปี ถึง 18 ปี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 9.11
- อายุมากกว่า 18 ปี ถึง 50 ปี จำนวน 595 คน คิดเป็นร้อยละ 40.46
- อายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 10.74

2.2 อาชีพและรายได้

แม้ว่าเกาะมุกจะเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว แต่ประชากรส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพที่ทำกันมานานคือ ทำสวนยางพาราและทำประมง โดยมีจำนวน 64 ครัวเรือน และ 57 ครัวเรือน ตามลำดับ นอกจากนี้ก็เป็นกรประกอบอาชีพรับจ้าง และค้าขาย จำนวน 113 ครัวเรือน โดยประชากรที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้รับสินเชื่อทางการเกษตรจากแหล่งเงินทุนเพียงแหล่งเดียว คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ อัตราส่วนการใช้ที่ดินเพาะปลูก เปรียบเทียบกับพื้นที่เกษตรทั้งหมด คิดเป็น 3 ใน 4 ส่วน เนื่องจากพื้นที่บางส่วนมีปัญหาเรื่องคุณภาพดินจืด ประชากรบนเกาะมุกมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 25,000 บาทต่อปี

2.3 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาของประชากรบนเกาะมุกเปรียบเทียบกับประชากรทั้งหมดบนเกาะ

- จำนวนผู้ที่ยังไม่ได้เข้ารับการศึกษ (ไม่เกิน 14 ปี) คิดเป็นร้อยละ 29.65
- จำนวนผู้ที่อ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ (14-50 ปี) คิดเป็นร้อยละ 1.89
- จำนวนผู้ที่จบการศึกษามัธยมศึกษา และไม่ได้เรียนต่อ คิดเป็นร้อยละ 43.11
- จำนวนผู้ที่จบการศึกษากว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 1.90
- จำนวนผู้ที่กำลังศึกษาในระดับ ป.1 ถึง ป.6 คิดเป็นร้อยละ 19.51
- จำนวนผู้ที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ

1.22

- จำนวนผู้ที่กำลังศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 0.34

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 ศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ถึงร้อยละ 90 เพราะเป็นชุมชนที่มีอยู่เดิมนอกจากนี้ก็มีชาวพุทธปะปนอยู่บ้างประมาณร้อยละ 10

2.5 การเคลื่อนย้ายแรงงาน

ประชากรส่วนใหญ่อยังคงทำงานอยู่ภายในหมู่บ้าน และการทำประมงในทะเล ยังคงมีบางส่วนเดินทางออกไปทำงานนอกพื้นที่เกาะ แต่ยังคงอยู่ในอำเภอเดียวกัน โดยอาศัยการเดินทางในลักษณะไปเช้ากลับเย็นทุกวัน นับเป็นจำนวน 28 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.28 ของครั้วเรือนทั้งหมด

2.6 กรรมสิทธิ์ในที่ดิน

พื้นที่ทั้งหมดของเกาะมุก 6,375 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร 3,517 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 55.16 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยมีครั้วเรือนที่มีที่ดินของตนเองทั้งหมด 166 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 72.80 และครั้วเรือนที่ไม่มีที่ดินทำกินของตนเองต้องเช่า ทั้งหมด 71 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.41 ของครั้วเรือนทั้งหมดพื้นที่ส่วนมากได้รับเอกสารเป็น นส.3ก.

3. โครงสร้างพื้นฐาน

3.1 การคมนาคม

การคมนาคมระหว่างเกาะมุกกับชายฝั่ง อำเภอกันตัง มีเรือโดยสารจากท่าเรือควนตุงกู วันละ 2 เที่ยว เวลา 13.00 น. และเวลา 13.30 น. และเรือโดยสารจากเกาะมุก วันละ 1 เที่ยว เวลา 8.00 น. ขึ้นฝั่งที่ท่าเรือควนตุงกูใช้เวลาเดินทางประมาณ 15-20 นาที ต่อจากท่าเรือควนตุงกูจะมีรถโดยสารสองแถวรับจ้าง เดินทางต่อไปยังท่าแพขนานยนต์ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 30 นาที หลังจากนั้นจึงข้ามฝั่งด้วยแพขนานยนต์เพื่อไปยังตัวเมืองกันตัง ซึ่งจะมีบริการตลอดเวลา นอกจากท่าเรือควนตุงกูแล้ว นักท่องเที่ยวสามารถว่าจ้างเรือโดยสารขนาดเล็กแบบเหมาลำจากท่าเรือหาดปากเมง ซึ่งเป็นท่าเรือขนาดใหญ่และเป็นจุดต่อเชื่อมระหว่างหาดปากเมงไปยังเกาะแก่งต่างๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาได้โดยสะดวก จากอำเภอเมืองด้วยรถตู้โดยสารประจำทาง ตรัง-หาดปากเมง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 30 นาที

การคมนาคมภายในเกาะ ปัจจุบันประชากรบนเกาะมุกตั้งถิ่นฐานอยู่รวมตัวกันเป็นกลุ่มหนาแน่นบริเวณหาดหัวแหลมของเกาะมุก ซึ่งเป็นที่ตั้งของท่าเรือโดยสาร และกระจายตัวออกมาตามแนวชายหาดทางทิศตะวันออก จนถึงแหลมหินแพทางทิศใต้ของเกาะ ซึ่งเป็นพื้นที่สวนยางพารา การสัญจรบนเกาะจึงใช้จักรยานยนต์เป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยเส้นทางถนนคอนกรีต 1 สาย และถนนดิน จำนวน 3 สาย

3.2 สาธารณูปโภค

การบริการไฟฟ้าบนเกาะมุก เป็นลักษณะของการใช้เครื่องปั่นไฟรวม โดยการเปิดบริการตั้งแต่เวลา 10.00-12.00 น. และ 18.00-23.00 น. ของทุกวัน

ประชากรบนเกาะมุกประสบกับปัญหาเรื่องน้ำกินน้ำใช้ไม่ค่อยพอเพียง เนื่องจากมีแหล่งน้ำจำกัด คือแหล่งน้ำจากบ่อน้ำตื้น จำนวน 28 บ่อ กระจายอยู่ตามพื้นที่ชุมชน โดยจากข้อมูลของหมู่บ้านประชากรที่มีน้ำดื่มสะอาดไม่เพียงพอตลอดปี มีจำนวน 185 ครัวเรือน

การสื่อสารทางโทรศัพท์ มีบริการโทรศัพท์สาธารณะขององค์การโทรศัพท์ 2 เลขหมาย ซึ่งถือเป็นจำนวนที่น้อยมากสำหรับบริการประชากร 234 ครัวเรือน

3.3 สาธารณูปการ

สถานที่ราชการบริการประชาชนบนเกาะมุก

- โรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 แห่ง
- ศาลาประชาคม 1 แห่ง
- สถานีอนามัย 1 แห่ง
- ท่าเรือขนาดเล็ก 1 แห่ง
- สุเหร่า 1 แห่ง

4. องค์การทางสังคม

ประชากรบนเกาะมุกประกอบอาชีพส่วนใหญ่ คือ ทำสวนยางพาราและประมง ซึ่งมักจะตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน และมีการรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันประกอบกิจกรรมอันเป็นประโยชน์แก่สมาชิก ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มสหกรณ์เพื่อการผลิตบ้านเกาะมุก
2. คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน
3. คณะกรรมการพัฒนาเด็ก
4. คณะกรรมการหมู่บ้าน

(ข้อมูลงานปฏิบัติการพัฒนาชุมชนตำบลเกาะลิบง:2537)

5. ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

5.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

- อ่าวพังกา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะ ชายทะเลมีหาดทรายขาวละเอียด น้ำใส เหมาะแก่การเล่นน้ำ, พักผ่อน
- หาดหัวแหลม ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเกาะ เป็นที่ตั้งของท่าเทียบเรือเกาะมุก และแหล่งชุมชนบ้านเกาะมุก ซึ่งปลูกสร้างบ้านพักเป็นหลังเรียงใกล้กันเป็นแนวยาว ผสมกลมกลืนระหว่างชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยเชื้อสายจีนที่อยู่ร่วมกันได้อย่างน่าสนใจ

- แหลมหินเพ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเกาะ ติดต่อกับแนวชายหาดของอ่าวพังกา ยังไม่มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวมากนัก เนื่องจากอยู่ในบริเวณทำสวนยางพารา
- หาดทรายยาว ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะ
- อ่าวลิ๊ะเหนา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะ ติดกับแนวเชิงเขาที่มีหน้าผาสูงชัน เดินทางเข้าถึงได้โดยทางเรือเพียงอย่างเดียว
- แหลมจามา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะ มีลักษณะเป็นแนวหินยื่นออกมาสู่ทะเลเป็นแนวยาว
- ถ้ำมรกต ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะ ซึ่งเป็นจุดที่นักท่องเที่ยวต้องการมาแวะชมมากที่สุดของเกาะมุก ลักษณะทางเข้าเป็นหน้าผามีโพรงถ้ำ ซึ่งมีเรือขนาดเล็กจะสามารถลอดเข้าไปได้ในช่วงน้ำลง หรือนักท่องเที่ยวบางกลุ่มมักจะพอใจที่จะลอยคอเข้าไป ผ่านความมืดและความแคบเดี่ยวของถ้ำแคบๆ ที่มีความยาวถึง 80 เมตร ปลายทางมีลักษณะเป็นหาดทรายขาวสะอาด น้ำทะเลใสสีมรกต ที่โอบล้อมด้วยหน้าผาสูงชันโดยรอบ ด้านบนสามารถมองเห็นท้องฟ้าสดใสลงมาระทบกับพื้นน้ำมีแสงสะท้อนอย่างงดงาม

5.2 ทรัพยากรทางสังคมและวัฒนธรรม

ชุมชนท้องถิ่นของเกาะมุก เป็นชุมชนที่ย้ายถิ่นฐานมาจากฝั่งบง รวมตัวกันเป็นสังคมเล็ก ประชากรส่วนใหญ่เป็นมุสลิม ดังนั้นจึงไม่มีเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมมากนัก ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชน คือ ความศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม ซึ่งจะสะท้อนออกมาเป็นพิธีกรรมทางศาสนา ได้แก่ พิธีละหมาด, พิธีสัณฑ์, พิธีถือบวชอดอาหาร งานเฉลิมฉลอง ได้แก่ วันฮารีรายอ

ชุมชนบนเกาะมุก ประกอบอาชีพหลัก 2 อย่างคือ การทำสวนยางพารา และการทำประมง นอกจากนั้นก็ยังมีทำสวนมะพร้าว, ไร่จิ้ง, คำขาย ดังนั้น ผลผลิตจากการประกอบอาชีพบางอย่างก็ถือเป็นสินค้าพื้นเมืองที่สร้างชื่อเสียงให้กับท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวมักจะซื้อหาเป็นของฝาก ได้แก่ ปลาเค็ม, ปลิงทะเล

ส่วนที่ 2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายในการศึกษา คือ หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนมีอายุ 20 ปีขึ้นไป และมีความพร้อมในการตอบแบบสอบถามและอาศัยอยู่ในเกาะมุกไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อจะได้กลุ่มตัวอย่างที่จัดเป็นประชาชนท้องถิ่น และมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ซึ่งสามารถที่จะแสดงความรู้สึกในด้านต่างๆ ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล

2. ขนาดตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาเบื้องต้น ครั้วเรือนเป้าหมายมีจำนวน 234 ครั้วเรือน ใช้แบบสอบถามกับหัวหน้าครั้วเรือนหรือตัวแทน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างพิจารณาตามเงื่อนไข คือ ระยะเวลาในการทำงาน, กำลังคน และงบประมาณ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนครั้วเรือนทั้งหมด คือ 117 ครั้วเรือน จึงกำหนดให้มีขนาดกลุ่มตัวอย่าง 120 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบ Systematic Random Sampling เพื่อให้มีโอกาสถูกเลือกเท่าๆกัน โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างเก็บข้อมูล 1 หลังเว้น 1 หลัง เริ่มจากบ้านเลขที่ที่เป็นเลขคี่ 1,3,5,7,9 เมื่อครบ 5 หลังเปลี่ยนเป็นเลขคู่ คือ 10,12,14,16,18 แล้วเริ่มเลขคี่ใหม่ คือ 19,21,... สลับไปเรื่อยๆจนครบกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีการกระจายอย่างทั่วถึง และสามารถเป็นตัวแทนของครั้วเรือนทั้งหมดได้

การสุ่มตัวอย่างจากหัวหน้าครั้วเรือนดังกล่าว มีข้อจำกัดคือ ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างของหัวหน้าครั้วเรือนเป็นเพศชาย จึงทำให้การกระจายตัวของลักษณะประชากรบางประการ ได้แก่ เพศ อาชีพ อาจไม่สอดคล้องกับลักษณะของประชากรในพื้นที่ศึกษา

ส่วนที่ 3 การเก็บข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ มีการเก็บข้อมูลจากการออกแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะทั่วไปของประชากร (แบบสอบถามข้อ 1-10 ยกเว้นข้อ 4) และในส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทางด้านทัศนคติของประชากรที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และระเบียบในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว (แบบสอบถามข้อ 4 และข้อ 11-32)

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนคือ

1. ลักษณะของประชากรที่ตกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จะนำเสนอด้วยตาราง โดยแสดงเป็นจำนวน และร้อยละ
2. ระดับทัศนคติของประชากร จะนำเสนอด้วยตาราง โดยแสดงเป็นจำนวน และร้อยละ
3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติของประชากร โดยทำการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC* (Statistical Package for Social Science) และนำมาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติด้วยวิธีแบบไคสแควร์ (Chi-Square)

ทั้งนี้ จากแบบสอบถามสามารถแบ่งตัวแปรออกได้เป็น 2 ส่วนคือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ คือ คุณลักษณะและข้อมูลของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง ซึ่งผ่านการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

- 1.1 อายุ
- 1.2 ศาสนา
- 1.3 ระดับการศึกษา
- 1.4 อาชีพ
- 1.5 รายได้
- 1.6 ขนาดการถือครองที่ดิน
- 1.7 การรับข่าวสาร
- 1.8 ประสิทธิภาพการท่องเที่ยว
- 1.9 การเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น

2. ตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ คือ ระดับทัศนคติของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1 ระดับทัศนคติต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยวบนเกาะมุก

2.1.1 การแต่งกายของนักท่องเที่ยว

- บริเวณแหล่งท่องเที่ยว
- บริเวณแหล่งพักอาศัยของหมู่บ้าน

2.1.2 กิจกรรมกีฬาของนักท่องเที่ยว

- กิจกรรมกีฬาทางบก
- กิจกรรมกีฬาทางน้ำ

2.1.3 กิจกรรมการสัญจรของนักท่องเที่ยว

2.1.4 กิจกรรมบริการเพื่อความบันเทิงของนักท่องเที่ยว

- กิจกรรมการบริโภค
- กิจกรรมการแสดง
- กิจกรรมการพนัน

2.1.5 กิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางสังคม

- กิจกรรมอาชีพ
- กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม และประเพณี
  - งานฮารีรายอ
  - พิธีละหมาด
  - พิธีสูหนัต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 ระดับทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะมุก

2.2.1 การจัดการสภาพแวดล้อม

- การจัดการน้ำดื่ม-น้ำใช้
- การจัดการพลังงานไฟฟ้า
- การจัดการน้ำทิ้ง และสิ่งปฏิกูล

2.2.2 ประเภทสิ่งปลูกสร้าง

- บริเวณแหล่งพักอาศัยของหมู่บ้าน
- บริเวณศาสนสถาน
- บริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว

2.2.3 ความสูงสิ่งปลูกสร้าง

- บริเวณแหล่งพักอาศัยของหมู่บ้าน
- บริเวณศาสนสถาน
- บริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว

2.3 ระดับทัศนคติต่อระเบียบในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว

2.3.1 การกำหนดระเบียบในการควบคุมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

2.3.2 การกำหนดระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเกาะมุก

ส่วนที่ 5 ข้อจำกัดในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีข้อจำกัดในการศึกษา คือ ด้านเวลาในการออกแบบสอบถาม เนื่องจากเกาะมุก เป็นเกาะหนึ่งของหมู่เกาะลิบง ซึ่งอยู่ทางภาคใต้ด้านตะวันตกของประเทศไทย ดังนั้น ในการออกแบบสอบถามจำเป็นต้องมีการเลือกเวลาที่เหมาะสม คือช่วงตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน เพื่อไม่ให้ตรงกับช่วงฤดูมรสุม

นิยามศัพท์

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดความหมายของคำที่ใช้ในการศึกษาไว้ เพื่อเป็นข้อตกลงเบื้องต้นในการเข้าใจความหมายร่วมกันดังนี้

- อายุ หมายถึง อายุเต็มของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง มีหน่วยการวัดเป็นปี
- ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาสูงสุดของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยแบ่งเป็น

ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า, สูงกว่าประถมศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- อาชีพ หมายถึง ประเภทของการประกอบอาชีพหลัก ของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง ถ้าทำมากกว่า 1 อาชีพ ให้ถือว่าอาชีพที่ใช้เวลามากที่สุดเป็นอาชีพหลัก ถ้าใช้เวลาเท่าๆกันให้ถือว่าอาชีพที่มีรายได้สูงกว่าเป็นอาชีพหลัก โดยแบ่งเป็น เกษตรกรรม, ประมง, ค้าขาย, รับจ้าง, รับราชการ และอื่นๆ

- รายได้ หมายถึง จำนวนเงินที่ได้รับในแต่ละเดือนของครัวเรือน ของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นผลรวมจากเงินเดือน, ดอกเบี้ย, ค่าเช่า มีหน่วยวัดเป็นบาท โดยแบ่งช่วงเป็น ไม่เกิน 5,000 บาท, มากกว่า 5,000 บาทแต่ไม่เกิน 10,000 บาท และมากกว่า 10,000 บาท

- ขนาดการถือครองที่ดิน หมายถึง จำนวนพื้นที่ในการถือครองที่ดิน โดยถูกต้องตามกฎหมาย ของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง มีหน่วยวัดเป็นไร่ โดยแบ่งช่วงเป็น ไม่เกิน 25 ไร่ และมากกว่า 25 ไร่

- การรับข่าวสาร หมายถึง ประเภทของสื่อที่ประชากรรับรู้ข่าวสารที่มีความถี่มากที่สุด โดยแบ่งเป็น วิทยุ, โทรทัศน์ และประชาสัมพันธ์ท้องถิ่น

- ประสบการณ์ในการท่องเที่ยว หมายถึง ประสบการณ์จากการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างท้องถิ่น ของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยแบ่งเป็น เคยไป และไม่เคยไป

- การเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยดำเนินกิจกรรมในรูปกลุ่ม/ชมรม รวมทั้งมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่ ประธาน, รองประธาน, เลขานุการ, เภรณูญิก, กรรมการและสมาชิก ในการวิจัยครั้งนี้มีองค์กรต่างๆ คือ กลุ่มสหกรณ์เพื่อการผลิต, คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน, คณะกรรมการพัฒนาเด็ก และคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยมีหน่วยวัด คือ การเป็น และไม่ เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น

- ศาสนา หมายถึง การนับถือศาสนาของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยแบ่งเป็น ศาสนาพุทธ กับศาสนาอิสลาม

- กิจกรรมการแต่งกายของนักท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะการแต่งกายของนักท่องเที่ยวเมื่ออยู่ในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง ของเกาะมุก โดยมีระดับการวัดแบ่งเป็น แต่งกายสุภาพเรียบร้อยกับแต่งกายตามความพอใจ

- กิจกรรมกีฬาของนักท่องเที่ยว หมายถึง ประเภทกิจกรรมการเล่นกีฬาของนักท่องเที่ยว ทั้งทางบกและทางน้ำบนเกาะมุก โดยมีระดับการวัดแบ่งเป็น เฉพาะกีฬาที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ กับกีฬาทุกประเภท

- กิจกรรมการสัญจรของนักท่องเที่ยว หมายถึง ประเภทของการสัญจรทางบกของนักท่องเที่ยวบนเกาะมุก โดยมีระดับการวัดแบ่งเป็น เฉพาะการสัญจรที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ กับการสัญจรทุกประเภท

- กิจกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะการบริการเพื่อการบริโภคของนักท่องเที่ยวบนเกาะมุก โดยมีระดับการวัดแบ่งเป็น เฉพาะอาหารและเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์, อาหารและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และบริการทุกประเภทรวมทั้งยาเสพติด

- กิจกรรมการแสดงผลเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว หมายถึง ประเภทของการแสดงที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวบนเกาะมุก โดยมีระดับการวัดแบ่งเป็น เฉพาะการแสดงพื้นบ้าน, การแสดงพื้นบ้านและสากล (ไม่เน้นการมหรสพ) และการแสดงทุกชนิดไม่จำกัด

- กิจกรรมการพำนัเพื่อบริการนักท่องเที่ยว หมายถึง ประเภทของการพำนัที่มีไว้เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยวบนเกาะมุก โดยมีระดับการวัดแบ่งเป็น เฉพาะการพำนัพื้นบ้าน และการพำนัทุกประเภท

- กิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะกิจกรรม หรือ ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางสังคมภายในเกาะมุก เพื่อเป็นการศึกษาเรียนรู้ และทำความเข้าใจกับกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น โดยมีระดับการวัดแบ่งเป็น การร่วมชม และการร่วมประกอบกิจกรรม

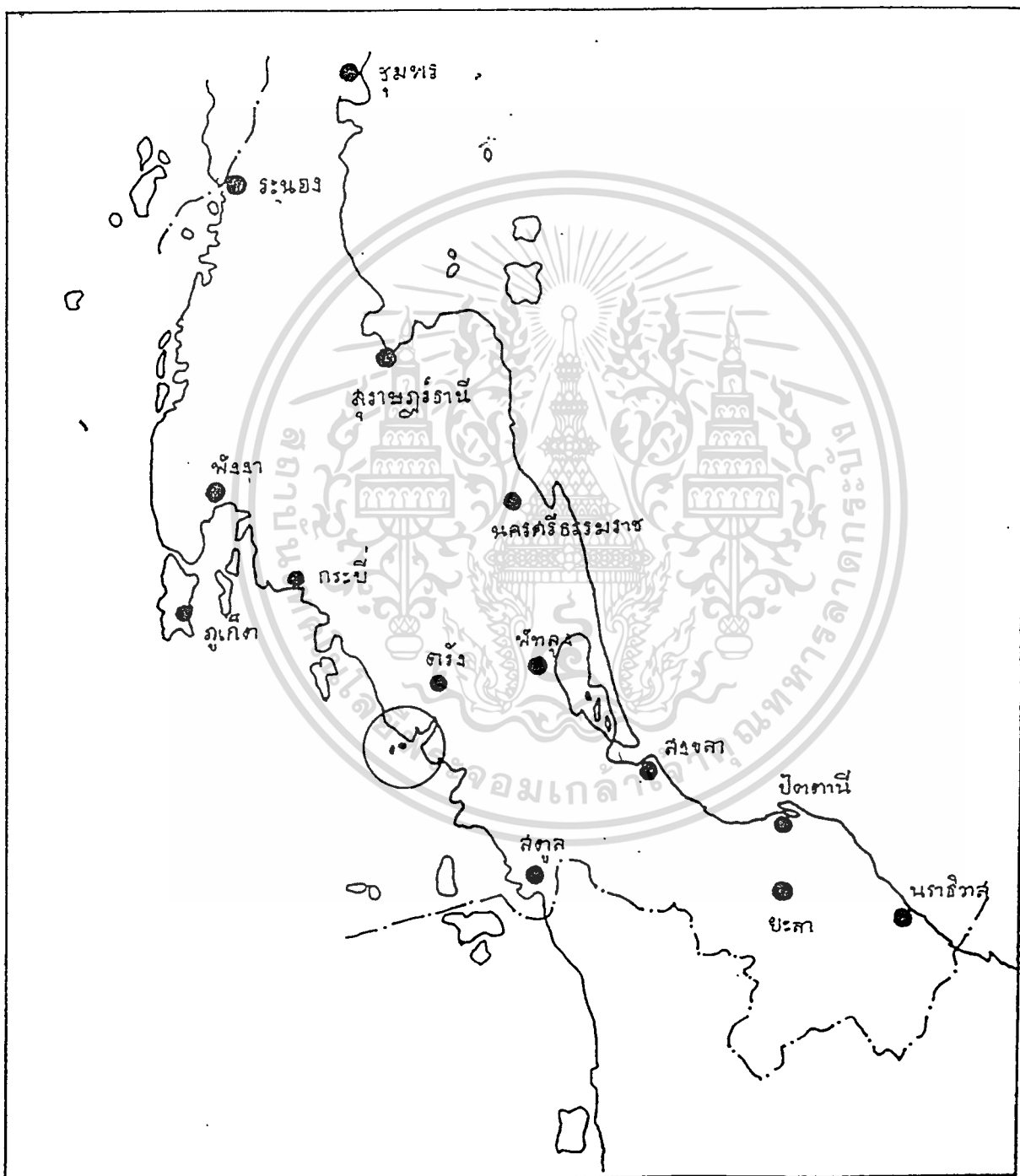
- การจัดการสภาพแวดล้อม หมายถึง บทบาทและหน้าที่ในการวางแผน หรือการเตรียมการจัดการเกี่ยวกับระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เพื่อให้สามารถรองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น และสามารถควบคุมสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นให้ดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ โดยมีระดับการวัดแบ่งเป็น หน้าที่ของสถานบริการ, หน้าที่ของหน่วยงานราชการ และหน้าที่ของท้องถิ่น โดยได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐ

- ประเภทสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว หมายถึง ประเภทของอาคารสถานที่ รวมถึงสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเกาะมุก เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยมีระดับการวัดแบ่งเป็น เฉพาะโรงแรมที่พัก, โรงแรมที่พักและร้านขายของ และโรงแรมที่พัก ร้านขายของ และแหล่งบันเทิง

- ความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว หมายถึง ระดับความสูงจากพื้นดินของอาคาร, สิ่งปลูกสร้าง เพื่อบริการนักท่องเที่ยวบนเกาะมุก โดยมีหน่วยวัดแบ่งเป็น จำนวนชั้นของสิ่งปลูกสร้าง และมีระดับการวัดแบ่งเป็น สูงไม่เกิน 2 ชั้น, สูงได้มากกว่า 2 ชั้น แต่ไม่เกิน 4 ชั้น และสูงได้มากกว่า 4 ชั้น

- การกำหนดระเบียบในการพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง บทบาท และหน้าที่ในการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ หรือแนวทางในการควบคุมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว รวมทั้งการควบคุมสภาพแวดล้อมของเกาะมุก โดยมีระดับการวัดแบ่งเป็น กำหนดโดยหน่วยงานราชการ, กำหนดโดยตัวแทนของชุมชนท้องถิ่น และกำหนดโดยท้องถิ่นร่วมกับราชการ

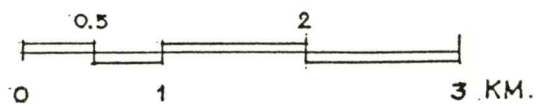
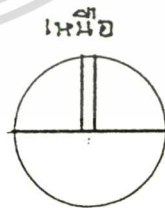
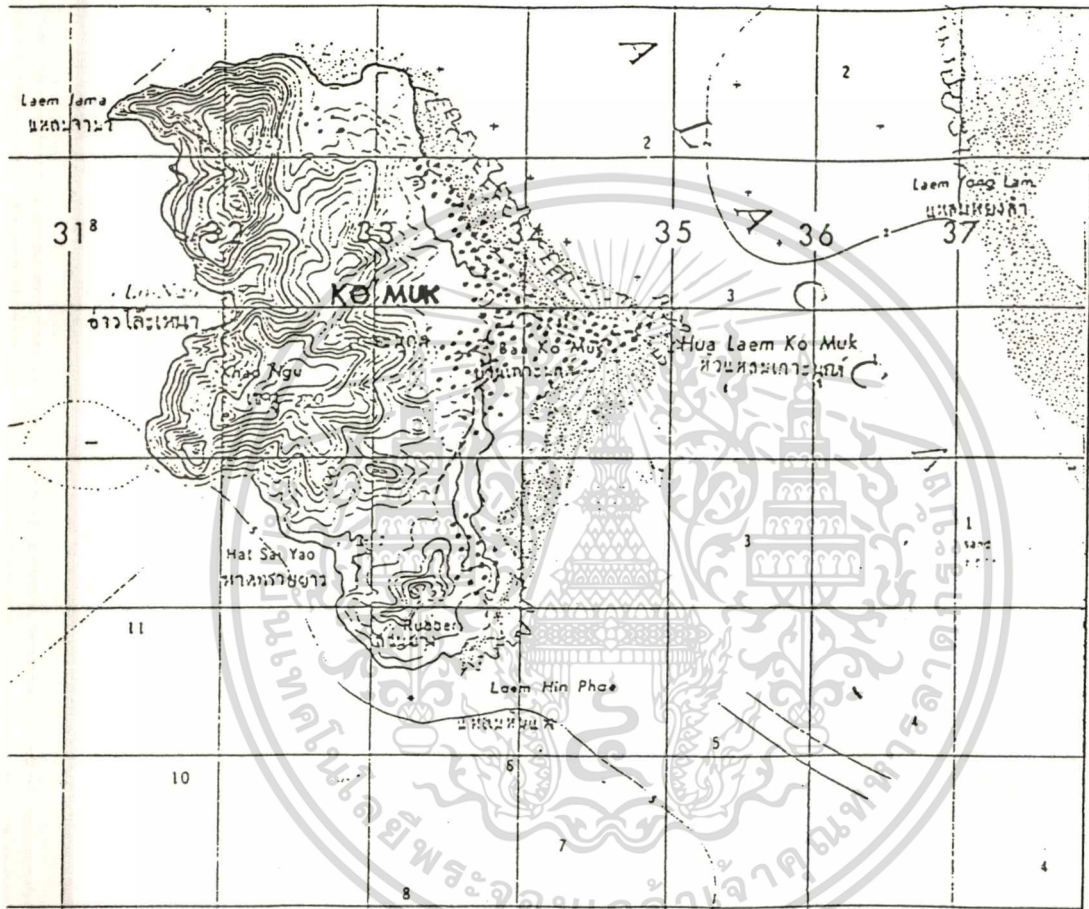
ภาพที่ 3.1
แสดงตำแหน่งของเกาะมุกอ้างอิงจากภาคใต้ของประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

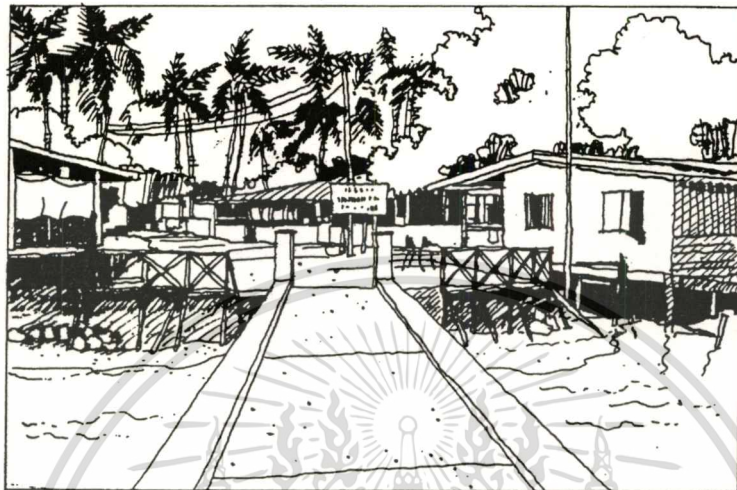
ภาพที่ 3.3
แสดงขอบเขตและลักษณะภูมิประเทศของเกาะมุก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

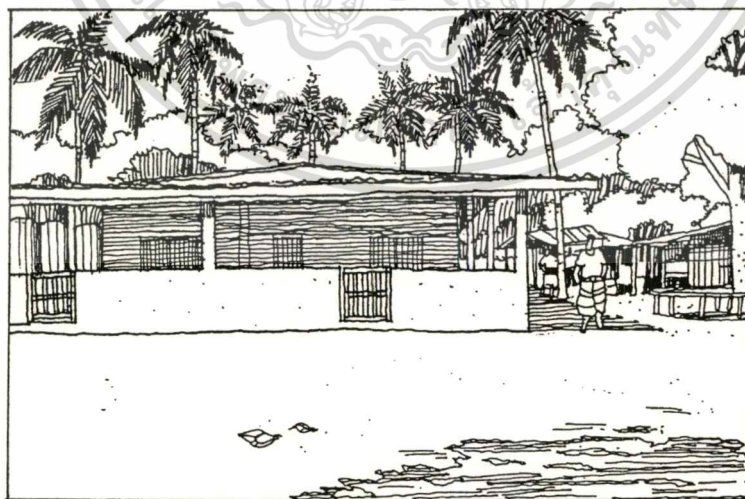
ภาพที่ 3.4

แสดงทางเข้าเกาะมุกจากบริเวณท่าเรือ

ภาพที่ 3.5

แสดงบริเวณมัสยิด ศาลาพักผ่อนเพียงแห่งเดียวบนเกาะมุก
ตั้งอยู่บริเวณท่าเรือ และเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม หักห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.6

แสดงลักษณะชุมชนเกาะมุกที่ตั้งถิ่นฐานสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพประมง

ภาพที่ 3.7

แสดงทางเดินคอนกรีต เส้นทางสัญจรหลักสายเดียวของชุมชนเกาะมุก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.8

แสดงการใช้พื้นที่ร่วมกันของย่านพักอาศัย ใช้เป็นสถานที่พุดคุยและทำงานร่วมกัน
สะท้อนความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างใกล้ชิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาลักษณะทั่วไปของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง จำนวน 120 คน (ตารางที่ 4.1) พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 30 ปีแต่ไม่เกิน 50 ปี (ร้อยละ 48.3) รองลงมาคือ อายุไม่เกิน 30 ปีและมากกว่า 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 32.5 และ 19.2 ตามลำดับ) มีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 88.3) รองลงมาคือ มีการศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา (ร้อยละ 11.7) มีอาชีพประมงเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65.0) รองลงมาคือ เกษตรกรรม, ค้าขาย, รับจ้าง และรับราชการ (ร้อยละ 18.3, 10.8, 3.4 และ 2.5 ตามลำดับ) มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 5,000 บาทแต่ไม่เกิน 10,000 บาท และไม่เกิน 5,000 บาทในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 43.3 และ 41.7 ตามลำดับ) รองลงมาคือ มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 15.0) มีที่ดินถือครองไม่เกิน 25 ไร่เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 52.5) รองลงมาคือ ไม่มีที่ดินถือครอง และมีที่ดินถือครองมากกว่า 25 ไร่ (ร้อยละ 29.2 และ 18.3 ตามลำดับ) การรับข่าวสารส่วนใหญ่รับจากโทรทัศน์ (ร้อยละ 90.0) รองลงมาคือ วิทยุ, ไม่ได้รับข่าวสาร และประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 7.5, 1.7 และ 0.8 ตามลำดับ) โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว (ร้อยละ 73.3) รองลงมาคือ ไม่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว (ร้อยละ 26.7) การเป็นสมาชิกขององค์กรท้องถิ่นส่วนใหญ่จะไม่เป็นสมาชิก (ร้อยละ 77.5) รองลงมาคือ เป็นสมาชิกในองค์กรท้องถิ่น (ร้อยละ 22.5) และมีการนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.2) รองลงมาคือ นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 15.8)

ตารางที่ 4.1
แสดงลักษณะของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะประชากร	จำนวน 120 คน	ร้อยละ
อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	39	32.5
มากกว่า 30 ปีแต่ไม่เกิน 50 ปี	58	48.3
มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	23	19.2
การศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	106	88.3
สูงกว่าประถมศึกษา	14	11.7
อาชีพ		
เกษตรกร	22	18.3
ประมง	78	65.0
ค้าขาย	13	10.8
รับจ้าง	4	3.4
รับราชการ	3	2.5
รายได้ต่อเดือน		
ไม่เกิน 5,000 บาท	50	41.7
> 5,000 บาทแต่ไม่เกิน 10,000 บาท	52	43.3
มากกว่า 10,000 บาท ขึ้นไป	18	15.0
ขนาดการถือครองที่ดิน		
ไม่มี	35	29.2
ไม่เกิน 25 ไร่	63	52.5
มากกว่า 25 ไร่	22	18.3
การรับข่าวสาร		
วิทยุ	9	7.5
โทรทัศน์	108	90.0
ประชาสัมพันธ์	1	0.8
ไม่มี	2	1.7

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)
แสดงลักษณะของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะประชากร		จำนวน 120 คน	ร้อยละ
ประสพการณ์การ - ท่องเที่ยว	ไม่เคยไป	32	26.7
	ไป	88	73.3
การเป็นสมาชิกองค์กร- ท้องถิ่น	ไม่เป็น	93	77.5
	เป็น	27	22.5
ศาสนา	พุทธ	19	15.8
	อิสลาม	101	84.2

ส่วนที่ 2 ระดับทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

ระดับทัศนคติแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ระดับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยว
  - 1.1 กิจกรรมการแต่งกายของนักท่องเที่ยว
  - 1.2 กิจกรรมกีฬาของนักท่องเที่ยว
  - 1.3 กิจกรรมการสัญจรของนักท่องเที่ยว
  - 1.4 กิจกรรมบริการเพื่อความบันเทิงของนักท่องเที่ยว
  - 1.5 กิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว
2. ระดับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
  - 2.1 การจัดการสภาพแวดล้อม
  - 2.2 ประเภทสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว
  - 2.3 ความสูงสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว
3. ระดับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อระเบียบในการพัฒนาการท่องเที่ยว
  - 3.1 การกำหนดระเบียบในการควบคุมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว
  - 3.2 การกำหนดระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ระดับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

1.1 กิจกรรมการแต่งกายของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.2

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว

ระดับทัศนคติต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สุภาพเรียบร้อย	52	43.3
ให้แต่งกายตามความพอใจ	60	50.0
ไม่แสดงความคิดเห็น	8	6.7
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นให้นักท่องเที่ยวแต่งกายตามความพอใจ และแต่งกายสุภาพเรียบร้อยในบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว โดยมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 50.0 และ 43.3 ตามลำดับ) และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 6.7) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.2)

ประชากรแสดงความคิดเห็นต่อการแต่งกายทั้งสองประเภทในสัดส่วนใกล้เคียงกัน เพราะประชากรคิดว่าไม่น่าจะมีผลกระทบใดๆต่อท้องถิ่น และเมื่อนำระดับทัศนคติดังกล่าวมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร พบว่าไม่ปรากฏความสัมพันธ์ใดๆ

ตารางที่ 4.3

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยวบริเวณแหล่งพักอาศัยชุมชนท้องถิ่น

ระดับทัศนคติต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยวบริเวณแหล่งพักอาศัยชุมชนท้องถิ่น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สุภาพเรียบร้อย	93	77.5
ให้แต่งกายตามความพอใจ	27	22.5
ไม่แสดงความคิดเห็น	0	0
รวม	120	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ต้องการให้นักท่องเที่ยวแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เมื่ออยู่ในบริเวณแหล่งพักอาศัยชุมชนท้องถิ่น (ร้อยละ 77.5) รองลงมาคือ แสดงความคิดเห็นให้นักท่องเที่ยวแต่งกายตามความพอใจ (ร้อยละ 22.5)

สังเกตได้ว่า ประชากรส่วนใหญ่ต้องการให้นักท่องเที่ยวแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ในบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากการแต่งกายของนักท่องเที่ยวอาจมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่นที่ 32 (ทัศนะของประชาชนที่มีต่อการท่องเที่ยว, 2530) ที่ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวจะมีผลทำให้ประเพณีและวัฒนธรรมเปลี่ยนไปจากเดิม

และเมื่อนำระดับทัศนคติดังกล่าว มาหาความสัมพันธ์กับลักษณะของประชากร ปรากฏผลตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4

แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นกับระดับทัศนคติที่มีต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยวบริเวณพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น

การเป็นสมาชิก องค์กร	ระดับทัศนคติที่มีต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยว บริเวณพักอาศัยชุมชนท้องถิ่น		รวม
	สุภาพเรียบร้อย	ให้แต่งได้ตามความพอใจ	
ไม่เป็น	68 (73.1) [73.1]	25 (26.9) [92.6]	93 (100.0) [93.0]
เป็น	25 (92.6) [26.9]	2 (7.4) [7.4]	27 (100.0) [27.0]
รวม	93 (77.5) [100.0]	27 (22.5) [100.0]	120 (100.0) [100.0]

$$\chi^2 = 4.55099$$

$$p < 0.05$$

$$\text{Sig.} = 0.0329$$

$$C = 0.19115$$

ไม่มีประชากรไม่แสดงความคิดเห็น

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ทัศนคติที่มีต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยวบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น ($\chi^2 = 4.55099$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์ (C) ที่ 0.19115

และพบว่าความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ทั้งประชากรที่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น และที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น มีความเห็นว่านักท่องเที่ยวควรมีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เมื่ออยู่ในบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น

และเป็นที่น่าสังเกตว่า ทักษะคิดของผู้ที่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น มีความคิดเห็นให้แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เมื่ออยู่ในบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น ในสัดส่วนที่สูงมาก (ร้อยละ 92.6) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น มีผลให้ประชากรมีทัศนคติในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการแต่งกายของนักท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งชุมชนท้องถิ่น ในสัดส่วนที่เข้มข้นขึ้น ในขณะที่บริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยวที่มีทัศนคติที่มีการควบคุมน้อยกว่า และให้มีกิจกรรมการแต่งกายที่เป็นอิสระมากกว่า

องค์กรในท้องถิ่นของเกาะมุก ประกอบด้วย กลุ่มสหกรณ์เพื่อการผลิต, คณะกรรมการพัฒนาสตรี หมู่บ้าน, คณะกรรมการพัฒนาเด็ก, คณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งทั้งสี่กลุ่มเป็นการรวมตัวของกลุ่มคนในท้องถิ่น เพื่อช่วยดูแลในด้านผลประโยชน์และสวัสดิภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่บนเกาะ ซึ่งองค์กรดังกล่าวถือเป็นกลุ่มปฐมภูมิ เนื่องจากประกอบขึ้นด้วยกลุ่มชนในสังคมท้องถิ่นละแวกบ้าน จากปรากฏการณ์ตามตารางที่ 4 จึงอธิบายได้จาก ลักษณะของกลุ่มปฐมภูมิ ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันขึ้นด้วยภาวะทางจิตใจ และไม่คอยยึดถือประโยชน์ส่วนตนมากนัก เป็นกลุ่มที่เสริมสร้าง ถ่ายทอด ขนบธรรมเนียมประเพณี และมีการควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งความดีงาม อันพึงประสงค์ของสังคม และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงในสังคม (จลอง ภิรมย์รัตน์, 2521:4-5)

เมื่อบุคคลเข้ามาอยู่ในกลุ่ม กลุ่มหรือสมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่ม จะมีอิทธิพลต่อกัน ในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นการกระทำของกลุ่มที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยเฉพาะหากเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างเปิดเผย หรือมีการอภิปรายกันมากขึ้น กลุ่มก็จะมีอิทธิพลต่อสมาชิกมากขึ้น อันเกิดจากแรงกดดันจากกลุ่ม (Group Pressure) และการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม (สมพักตร์ ยัญญะสิทธิ์, 2530:33-34)

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรของท้องถิ่น และเป็นไปในทิศทางที่ทัศนคติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นไปในทิศทางที่มีการควบคุมดูแลการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงในสังคม เพื่อให้สังคมอยู่ในกรอบแห่งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม การสนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรของท้องถิ่น จึงเป็นมาตรการที่เหมาะสมสำหรับระบบการควบคุมทางสังคม

1.2 กิจกรรมกีฬาของนักห้องเที่ยว

ตารางที่ 4.5

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมกีฬาทางบกของนักห้องเที่ยว

ระดับทัศนคติต่อกิจกรรมกีฬาทางบก ของนักห้องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ควรมี	2	1.7
มีได้ ประเภทไม่ใช่เครื่องยนต์	36	30.0
มีได้ทุกชนิด	81	67.5
ไม่แสดงความคิดเห็น	1	0.8
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่าประชากรส่วนใหญ่ มีความคิดเห็น ให้มีกิจกรรมกีฬาทางบกของนักห้องเที่ยวได้ทุกชนิด (ร้อยละ 67.5) รองลงมาคือให้มีได้แต่เป็นกีฬาที่ไม่ใช่เครื่องยนต์, ไม่ควรมีกีฬาทางบกของนักห้องเที่ยวบนเกาะมุก และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 30.0, 1.7 และ 0.8 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณากิจกรรมกีฬาทางบกของเกาะมุก ซึ่งปัจจุบันยังไม่ปรากฏเด่นชัดมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นกีฬาที่เล่นกันในหมู่เยาวชน โดยใช้สนามกีฬาของโรงเรียนซึ่งมีแห่งเดียวบนเกาะ ได้แก่ ฟุตบอล, วอลเลย์บอล ซึ่งจะเล่นกันในช่วงเย็นของทุกวัน ประชากรส่วนใหญ่บนเกาะ ได้รู้จักกีฬาประเภทอื่นๆที่แตกต่างออกไป จากการชมทางโทรทัศน์

สังเกตได้ว่า ประชากรส่วนใหญ่ยอมรับให้มีกิจกรรมกีฬาของนักห้องเที่ยวได้ทุกชนิดอย่างเป็นอิสระ โดยไม่ถือเป็นเรื่องแปลกแต่อย่างใด ในขณะที่ความคิดเห็นบางส่วนยังยอมรับได้เพียงกีฬาที่ไม่ใช่เครื่องยนต์ ซึ่งอาจเห็นว่ากีฬาที่ใช้เครื่องยนต์อาจส่งเสียงรบกวนต่อท้องถิ่นได้ และเมื่อนำระดับทัศนคติดังกล่าวมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร พบว่าไม่ปรากฏความสัมพันธ์ใดๆ

ตารางที่ 4.6
แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมกีฬาทางน้ำของนักท่องเที่ยว

ระดับทัศนคติต่อกิจกรรมกีฬาทางน้ำ ของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ควรรมี	0	0
มีได้ ประเภทไม่ใช้เครื่องยนต์	34	28.3
มีได้ทุกชนิด	84	70.0
ไม่แสดงความคิดเห็น	2	1.7
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นให้มีโอกาสกิจกรรมกีฬาทางน้ำของนักท่องเที่ยวได้ทุกชนิด (ร้อยละ 70.0) รองลงมาคือให้มีได้ แต่เป็นกีฬาที่ไม่ใช้เครื่องยนต์, ไม่แสดงความคิดเห็น และไม่มีผู้แสดงความคิดเห็นว่าไม่ควรรมีกีฬาทางน้ำของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 28.3, 1.7 และ 0 ตามลำดับ)

ทั้งนี้เพราะประชากรบนเกาะเริ่มคุ้นเคยกับกิจกรรมกีฬาทางน้ำของนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยสังเกตได้จากร้านค้าเบ็ดเตล็ดเริ่มมีอุปกรณ์การดำน้ำ หรือตกปลาให้เช่าแก่นักท่องเที่ยว ชาวบ้านบางคนประกอบอาชีพประมง เริ่มใช้เวลาว่างช่วงกลางวัน รับจ้างพานักท่องเที่ยวไปตกปลา, ดำน้ำ ซึ่งนับเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัว ความคิดเห็นส่วนใหญ่จึงยอมรับกิจกรรมกีฬาทางน้ำของนักท่องเที่ยวได้ทุกประเภท ในขณะที่บางส่วนยังไม่ยอมรับกีฬาประเภทที่ใช้เครื่องยนต์ ซึ่งเห็นว่าอาจมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพราะสภาพทางกายภาพของทะเลรอบเกาะมุกเป็นทะเลที่มีท้องน้ำตื้น และเป็นแหล่งหญ้าทะเล ซึ่งเป็นแหล่งอาหารและเป็นแหล่งอยู่อาศัยของสัตว์น้ำหลายๆชนิด ระบบนิเวศน์ ซึ่งเป็นแหล่งทำกินของชาวประมงบนเกาะมุกได้

และเมื่อนำระดับทัศนคติดังกล่าวมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร พบว่าไม่ปรากฏความสัมพันธ์ใดๆ

1.3 กิจกรรมการสัญจรของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.7

แสดงระดับทัศนคติต่อกิจกรรมการสัญจรของนักท่องเที่ยว

ระดับทัศนคติต่อกิจกรรมการสัญจร ของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เฉพาะการสัญจรที่ไม่ใช้เครื่องยนต์	69	57.5
ได้ทุกชนิด	49	40.8
ไม่แสดงความคิดเห็น	2	1.7
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับทัศนคติต่อกิจกรรมการสัญจรของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความเห็นให้นักท่องเที่ยวสัญจรด้วยยานพาหนะที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ (ร้อยละ 57.5) รองลงมาคือ ให้นักท่องเที่ยวสัญจรได้ทุกชนิด และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 40.8 และ 1.7 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาถึงสภาพพื้นที่และการสัญจรภายในบริเวณพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นชุมชนหมู่บ้านที่มีถนนสายหลักเป็นคอนกรีตกว้างประมาณ 3.00 เมตร ยาวประมาณ 2 กิโลเมตร นอกจากนั้นเป็นถนนดิน ลัดเลาะไปตามกลุ่มของบ้านที่ตั้งกระจัดกระจาย 2 ข้างทาง โดยไม่มีเส้นแบ่งขอบเขตที่ชัดเจน

ระยะทางในการสัญจรของผู้คนในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเดินทางไปยังท่าเรือ, มัสยิด และสถานีอนามัย หรือโรงเรียน ซึ่งรวมระยะทางที่ใช้เป็นประจำประมาณ 2 กิโลเมตร ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ใช้การสัญจรด้วยการเดินเท้าเป็นหลัก โดยมีบางส่วนที่ใช้รถจักรยานยนต์ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก ทัศนคติส่วนใหญ่มีลักษณะสอดคล้องกับความเป็นอยู่ของประชากรในปัจจุบัน คือไม่มีความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสัญจรที่มีอยู่เดิม เพราะการเปลี่ยนแปลงมาใช้ในการสัญจรที่ใช้เครื่องยนต์มากขึ้น อาจมีผลกระทบต่อสวัสดิภาพของประชากรและเด็กๆ ในท้องถิ่น ที่ส่วนใหญ่ยังสัญจรด้วยการเดินเท้า

เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร โดยจำเป็นต้องตัดตัวแปรบางตัวออกไป คือส่วนที่ไม่แสดงความคิดเห็น เนื่องจากมีค่าที่น้อยมาก (ร้อยละ 1.7) จนทำให้ความสัมพันธ์ไม่ปรากฏชัดเจน (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8

แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการสัจจรของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว

อายุ	ระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการสัจจรของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว		รวม
	เฉพาะการสัจจรที่ไม่ใช้ เครื่องยนต์	สัจจรได้ทุกประเภท	
ไม่เกิน 30 ปี	29	9	38
	(76.3)	(23.7)	(100.0)
	[42.0]	[18.4]	[32.2]
31 - 50 ปี	27	30	57
	(47.4)	(52.6)	(100.0)
	[39.2]	[61.2]	[48.3]
มากกว่า 50 ปี	13	10	23
	(56.5)	(43.5)	(100.0)
	[18.8]	[20.4]	[19.5]
รวม	69	49	118*
	(58.5)	(41.5)	(100.0)
	[100.0]	[100.0]	[100.0]

$\chi^2 = 7.91301$

$p < 0.05$

Sig. = 0.0191

C = 0.25069

* ประชากรไม่แสดงความคิดเห็น 2 หน่วย

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการสัจจรของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับอายุ ($\chi^2 = 7.91301$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์ (C) ที่ 0.25069

เมื่อพิจารณาพบว่า ระดับทัศนคติจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความคิดเห็นให้นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว มีการสัจจรเฉพาะที่ไม่ใช้เครื่องยนต์อย่างเห็นได้ชัด (ร้อยละ 76.3) ซึ่งเป็นประชากรที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี และกลุ่มที่มีความคิดเห็นต่อการสัจจรของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวทั้งการสัจจรที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ กับให้สัจจรได้ทุกประเภท ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มนี้จะมีอายุระหว่าง 31-50 ปี และอายุมากกว่า 50 ปี

เป็นที่น่าสังเกตว่า ประชากรที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี มีแนวโน้มให้มีการสัจจรเป็นแบบเดิม คือ เดินเท้า และจักรยาน ส่วนประชากรที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มให้มีการสัจจรที่ใช้เครื่องยนต์ได้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้การสัจจรบนเกาะมีความสะดวกสบายมากขึ้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวน่าจะสอดคล้องกับ การศึกษาของ Papalia ที่กล่าวถึงสมรรถภาพทางร่างกายของมนุษย์ ในช่วงอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป จะเริ่มมีไม่ว่ากรณีใดก็ตาม อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมรรถภาพที่ถดถอยมากขึ้น (Diane E. Papalia, 1985) เหตุดังกล่าว จึงน่าจะทำให้ประชากรศึกษาที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป เริ่มต้องการการสัญจรที่สะดวกสบายมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสมรรถนะทางร่างกายของตนเองที่ถดถอยลงไป และรายได้ที่เก็บไว้อาจมีมากขึ้น เพียงพอกับการซื้อพาหนะที่อำนวยความสะดวกในการสัญจร

1.4 กิจกรรมบริการเพื่อความบันเทิงของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.9

แสดงระดับทัศนคติต่อกิจกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว

ระดับทัศนคติต่อกิจกรรมการบริโภค ของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ให้มีเฉพาะอาหารและเครื่องดื่ม (ไม่มีแอลกอฮอล์)	73	60.8
ให้มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	42	35.0
ให้มีบริการทุกประเภทรวมทั้งยาเสพติด	1	0.8
ไม่แสดงความคิดเห็น	4	3.3
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นให้นักท่องเที่ยวบริโภคเฉพาะอาหารและเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 60.8) รองลงมาคือ ให้บริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้, ไม่แสดงความคิดเห็น และให้มียาเสพติดได้ (ร้อยละ 35.0, 3.3 และ 0.8 ตามลำดับ)

และเมื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับลักษณะของประชากร โดยจำเป็นต้องตัดตัวแปรตามออกไป 2 ตัว เนื่องจากมีความถี่น้อยมาก คือให้มีบริการทุกประเภทรวมทั้งยาเสพติด (ร้อยละ 0.8) และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 3.3) เพื่อตัวแปรกระจายตัวและปรากฏผลความสัมพันธ์ที่ชัดเจน พบว่า มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กร และศาสนา ดังปรากฏผลตามตารางที่ 4.10 และ 4.11 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10

แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น กับระดับทัศนคติที่มีต่อ
กิจกรรมบริการเพื่อการบริโภคของนักท่องเที่ยว

การเป็นสมาชิกองค์กร	ระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมบริการ เพื่อการบริโภค		รวม
	เฉพาะอาหารและ เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์	อาหารและเครื่องดื่มที่มี แอลกอฮอล์	
ไม่เป็น	51 (58.0) [69.9]	37 (42.0) [88.0]	88 (100.0) [76.5]
เป็น	22 (81.5) [30.1]	5 (18.5) [12.0]	27 (100.0) [23.5]
รวม	73 (63.5) [100.0]	42 (36.5) [100.0]	115* (100.0) [100.0]

$$\chi^2 = 4.93291$$

$$p < 0.05$$

$$\text{Sig.} = 0.0264$$

$$C = 0.20815$$

* ประชากรที่ไม่ผ่านการทดสอบความสัมพันธ์ คือ ประชากรที่อนุญาตให้บริการยาเสพติดได้ 1 หน่วย และประชากรที่ไม่แสดงความคิดเห็น 4 หน่วย

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมบริการเพื่อการบริโภคของนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น ($\chi^2 = 4.93291$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

และพบว่า ความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือทั้งประชากรที่ไม่เป็นสมาชิกและเป็นสมาชิก มีความเห็นว่า ให้มีเฉพาะอาหารและเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 58.0 และ 81.5 ตามลำดับ)

ทั้งนี้ การที่ประชากรทั้ง 2 กลุ่มเห็นว่า ไม่ควรมีเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ โดยประชากรที่เป็นสมาชิกองค์กรมีความเห็นว่า ให้มีเฉพาะอาหารและเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ในสัดส่วนที่สูง (ร้อยละ 81.5) เพราะการเป็นสมาชิกองค์กร จะส่งผลให้สมาชิกมีทัศนคติเป็นไปในทิศทางอันหนึ่งอันเดียวกัน ในลักษณะที่คอยควบคุมดูแลพฤติกรรมในสังคม ให้อยู่ในกรอบประเพณีวัฒนธรรม ที่สังคมยึดถืออยู่ เพื่อให้อยู่ในกรอบแห่งความดีงามอันพึงประสงค์ของสังคม ซึ่งเกิดจากการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นจะได้รับอิทธิพลจากแรงกด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดันในกลุ่ม (Group Pressure) และการแลกเปลี่ยนข่าวสารในกลุ่ม เป็นปัจจัยสำคัญ (สมพัทธ์ ยัญญะ สิทธิ, 2530:33-34)

ตารางที่ 4.11

แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมบริการ
เพื่อการบริโภคของนักท่องเที่ยว

ศาสนา	ระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมบริการ เพื่อการบริโภค		รวม
	เฉพาะอาหารและ เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์	อาหารและเครื่องดื่มที่มี แอลกอฮอล์	
พุทธ	5 (31.2) [6.8]	11 (68.8) [26.2]	16 (100.0) [13.9]
อิสลาม	68 (68.7) [93.2]	31 (31.3) [73.8]	99 (100.0) [86.1]
รวม	73 (63.5) [100.0]	42 (36.5) [100.0]	115* (100.0) [100.0]

$$\chi^2 = 8.32683$$

$$p < 0.05$$

$$\text{Sig.} = 0.0039$$

$$C = 0.25984$$

* ประชากรที่ไม่นำมาหาความสัมพันธ์ คือ ประชากรที่อนุญาตให้บริการยาเสพติดได้ 1 หน่วย และประชากรที่ไม่แสดงความคิดเห็น 4 หน่วย

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเพื่อการบริโภคของนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับศาสนา ($\chi^2 = 8.32683$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์ (C) ที่ 0.25984

สังเกตได้ว่า ความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงข้ามกัน โดยประชากรที่นับถือศาสนาพุทธ เห็นว่าควรให้มีบริการอาหารและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.8) และในทางกลับกันประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม เห็นว่าควรให้มีบริการเฉพาะอาหารและเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.7) เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่บนเกาะมีการนับถือศาสนาอิสลาม ที่มีกฎข้อบัญญัติของศาสนาที่เคร่งครัดที่ผู้นับถือทุกคนต้องปฏิบัติ จึงเป็นผลให้ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามเห็นว่าไม่ควรมียาอาหาร และ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ให้บริการนักท่องเที่ยว ในขณะที่ศาสนาพุทธ บทบัญญัติดังกล่าว ไม่ถือเป็นข้อห้ามที่เคร่งครัดมากนัก

ตารางที่ 4.12

แสดงระดับทัศนคติต่อกิจกรรมการแสดงเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว

ระดับทัศนคติต่อกิจกรรมการแสดงเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ให้มีเฉพาะการแสดงพื้นบ้าน	12	10.0
ให้มีการแสดงพื้นบ้านและสากล(ไม่เน้นกามารมณ)	92	76.7
ให้มีการแสดงได้ทุกชนิดไม่จำกัด	11	9.2
ไม่แสดงความคิดเห็น	5	4.2
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีทัศนคติให้กิจกรรมการแสดงเพื่อบริการนักท่องเที่ยวบนเกาะ เป็นการแสดงพื้นบ้านและสากลที่ไม่เน้นกามารมณ (ร้อยละ 76.7) รองลงมาคือทัศนคติที่ให้เฉพาะการแสดงพื้นบ้าน, ให้มีการแสดงทุกชนิดไม่จำกัด และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 10.0, 9.2 และ 4.2 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาจะพบว่า ประชากรบนเกาะจะได้รับความบันเทิงในเรื่องกิจกรรมการแสดงต่างๆ จากโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90.0 จากตารางที่ 4.1) ซึ่งเป็นแหล่งข่าวสารที่สำคัญ และมีอิทธิพลทำให้ชุมชนได้รับข้อมูลที่ทันสมัยมากขึ้น จึงน่าจะเป็นผลให้ประชากรส่วนใหญ่มีทัศนคติยอมรับการแสดงที่เป็นสากลได้ แต่จำกัดให้มีเฉพาะการแสดงที่ไม่เน้นเรื่องกามารมณเท่านั้น เนื่องจากความพยายามป้องกันผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งอาจมีผลต่อเยาวชนในการประพฤติปฏิบัติตามเป็นแบบอย่าง ปรัชญาการณดังกล่าวสอดคล้องกับเรื่องทัศนคติใน 2 ประเด็นคือ

1. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งเกิดขึ้นได้จากแหล่งข่าวสารต่างๆที่ประชากรได้รับ ส่วนจะเปลี่ยนแปลงได้มากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของแหล่งข่าว (ฉลอง ภิรมย์รัตน์,2521:52)
2. พฤติกรรมความเชื่อของคนในกลุ่มสังคม มักจะยึดมั่นอย่างแข็งขัน และสืบทอดเป็นระบบขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นวิถีทางในการปฏิบัติของกลุ่มคน เป็นผลให้เกิดทัศนคติในการที่ยอมรับหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ความเชื่อขึ้นอยู่กับอิทธิพลต่างๆจากภายนอก (ฉลอง ภิรมย์รัตน์,2521:17)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.13

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการพนันเพื่อบริการนักท่องเที่ยว

ระดับทัศนคติต่อกิจกรรมการพนัน เพื่อบริการนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ควรมี	56	46.7
ให้มีเฉพาะการพนันพื้นบ้าน	40	33.3
ให้มีได้ทุกประเภท	15	12.5
ไม่แสดงความคิดเห็น	9	7.5
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.13 ระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการพนันเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว เกือบครึ่งหนึ่งของประชากรแสดงความคิดเห็นว่า ไม่ควรมี (ร้อยละ 46.7) รองลงมาคือให้มีเฉพาะการพนันพื้นบ้าน, ให้มีได้ทุกประเภท และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 33.3, 12.5 และ 7.5 ตามลำดับ)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ประชากรเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46.7) มีความคิดเห็นว่า ไม่ควรมีกิจกรรมการพนันเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว ในขณะที่ความคิดเห็นรองลงมาในระดับไม่แตกต่างกันมากนัก (ร้อยละ 33.3) ให้มีเฉพาะการพนันพื้นบ้าน บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งประชากรในกลุ่มดังกล่าวน่าจะเห็นว่าการพนันพื้นบ้าน เช่น กัดปลา, ตีไก่ เป็นเพียงการละเล่นพื้นบ้าน ที่ไม่มีผลกระทบต่อสังคมท้องถิ่นมากนัก เนื่องจากเป็นการละเล่นที่มีมาแต่โบราณ และอาจเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรม ที่ให้ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวต่างท้องถิ่นได้

เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร ไม่ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรใดๆ

1.5 กิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.14

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมอาชีพ

ระดับทัศนคติต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วม ของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมอาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่อนุญาต	0	0
อนุญาตให้ร่วมชม	21	17.5
อนุญาตให้ร่วมประกอบกิจกรรม	94	78.3
ไม่แสดงความคิดเห็น	5	4.2
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีทัศนคติอนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม กิจกรรมอาชีพของท้องถิ่นได้ (ร้อยละ 78.3) รองลงมาคือ อนุญาตให้ร่วมชม และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 17.5 และ 4.2 ตามลำดับ) โดยไม่มีประชากรที่ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมใดๆ

และพบว่า การที่ประชากรส่วนใหญ่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมอาชีพได้ เพราะเห็นว่าอาชีพของชุมชนท้องถิ่นไม่ได้เป็นสิ่งต้องห้าม และอาจจะเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวในอนาคตได้

เมื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร โดยจำเป็นต้องตัดตัวแปรที่มีความถี่น้อยออกไป 2 ตัว คือทัศนคติที่ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมอาชีพ กับไม่แสดงความคิดเห็น เนื่องจากตัวแปรทั้งสองมีความถี่น้อยมาก จนอาจทำให้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ไม่ปรากฏชัดเจน พบว่า ปรากฏผลตามตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15

แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวเกี่ยวกับระดับทัศนคติที่มีต่อ
การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมอาสาชีพ

ประสบการณ์การท่องเที่ยวต่างท้องถิ่น	ระดับทัศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมต่อ กิจกรรมอาสาชีพ		รวม
	อนุญาตให้ร่วมชม	อนุญาตให้ร่วมประกอบกิจกรรม	
ไม่มี	1 (3.1) [4.8]	31 (96.9) [33.0]	32 (100.0) [27.8]
มี	20 (24.1) [95.2]	63 (75.9) [67.0]	83 (100.0) [72.2]
รวม	21 (18.3) [100.0]	94 (81.7) [100.0]	115* (100.0) [100.0]

$$\chi^2 = 6.80508$$

$$p < 0.05$$

$$\text{Sig.} = 0.0091$$

$$C = 0.23697$$

* ประชากรไม่ร่วมแสดงความคิดเห็น 5 ท้องถิ่น และไม่มีการอนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมอาสาชีพ

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมอาสาชีพ มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว ($\chi^2 = 6.80508$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์ (C) ที่ 0.23697

และพบว่า ความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยประชากรที่ไม่มีและที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยว มีความเห็นว่า อนุญาตให้นักท่องเที่ยวร่วมประกอบกิจกรรมอาสาชีพได้ (ร้อยละ 96.9 และ 75.9 ตามลำดับ) และมีสัดส่วนของการอนุญาตให้เพียงร่วมชมกิจกรรมเท่านั้น (ร้อยละ 3.1 และ 24.1 ตามลำดับ) ขัดแย้งกับแนวความคิดของ ประภาเทพี สุวรรณ (2520:64) ว่าประชากรที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวต่างท้องถิ่น จะให้โอกาสแก่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมอาสาชีพ เพราะจากการที่ได้มีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาชีพของท้องถิ่นอื่นๆในรูปแบบต่างๆกัน ทำให้มีทัศนคติที่หลากหลายและเปิดใจมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.16

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่องานฮารีรายอ

ระดับทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของ นักท่องเที่ยวต่องานฮารีรายอ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่อนุญาต	1	0.8
อนุญาตให้ร่วมชม	32	31.7
อนุญาตให้ร่วมประกอบกิจกรรม	63	62.5
ไม่แสดงความคิดเห็น	6	5.0
รวม	101*	100.0

* การสำรวจเฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 101 คน

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ทัศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่องานฮารีรายอ ส่วนใหญ่ อนุญาตให้ร่วมประกอบกิจกรรม (ร้อยละ 62.5) รองลงมาคือ อนุญาตให้ร่วมชม, ไม่แสดงความคิดเห็น และ ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมใดๆ (ร้อยละ 31.7, 5.0 และ 0.8 ตามลำดับ)

กิจกรรมของงานประเพณีฮารีรายอ เป็นการจัดงานเฉลิมฉลองหลังจากวาระการประกอบพิธีฮัจญ์ หรือเรียกอีกอย่างว่า วันฮารีรายอฮัจญ์ ซึ่งถือเป็นเหมือนวันขึ้นปีใหม่ของมุสลิมทุกคน พิธีกรรมต่างๆจึงไม่มีความแตกต่างจากงานขึ้นปีใหม่โดยทั่วไป คือเป็นงานเลี้ยงสังสรรค์ในท้องถิ่น และมีการละเล่นพื้นบ้าน เพื่อความสนุกสนาน (เสาวณีย์ จิตหมวด, 2524:405) ไม่มีพิธีกรรมที่ประกอบขึ้นเป็นการเฉพาะ ประชากรส่วนใหญ่ จึงมีทัศนคติให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมชมและร่วมประกอบกิจกรรม โดยไม่ถือเป็นการรบกวนแต่อย่างใด และเมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร ไม่ปรากฏว่าสัมพันธ์กับตัวแปรใดๆ

ตารางที่ 4.17

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อพิธีละหมาด

ระดับทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของ นักท่องเที่ยวต่อพิธีละหมาด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่อนุญาต	10	10.0
อนุญาตให้ร่วมชม	63	62.5
อนุญาตให้ร่วมประกอบกิจกรรม	17	16.7
ไม่แสดงความคิดเห็น	11	10.8
รวม	101*	100.0

* การสำรวจเฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 101 คน

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ทัศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมต่อพิธีละหมาด ส่วนใหญ่อนุญาตให้ร่วมชม (ร้อยละ 62.5) รองลงมาคือ อนุญาตให้ร่วมประกอบกิจกรรม, ไม่แสดงความคิดเห็น และไม่อนุญาตให้มีส่วนร่วมใดๆ (ร้อยละ 16.7, 10.8 และ 10 ตามลำดับ)

ประชากรส่วนใหญ่มีทัศนคติอนุญาตให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมชมกิจกรรมเท่านั้น (ร้อยละ 62.5) ทั้งนี้ เพราะพิธีละหมาด ซึ่งแปลว่าการขอพร เป็นการแสดงความเคารพต่อพระเจ้าทั้งร่างกายและจิตใจ ทางศาสนาอิสลามถือว่าการละหมาดเป็นวิธีการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งมุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติตั้งแต่บรรลุนิติภาวะจนวันสุดท้ายของชีวิต โดยปฏิบัติวันละ 5 เวลา คือ เวล่าย่ำรุ่ง กลางวัน เย็น พลบค่ำ และกลางคืน มุสลิมจะละหมาดที่ใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นบ้าน ที่ทำงาน หรือบนพาหนะแต่ขอให้เป็นที่สะอาดเท่านั้น เมื่อถึงเวลามุสลิมทุกคนจะต้องหันหน้าไปทางทิศที่ตั้งของนครเมกะ (ในประเทศไทยคือทิศตะวันตก) สำรวมจิตใจปฏิบัติตามบทบัญญัติทางศาสนา และขอพรจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ (เสาวณีย์ สุวรรณ, 2524:101) เมื่อพิจารณาตามลำดับขั้นตอนของกิจกรรมจึงเห็นว่าเป็นพิธีกรรมที่มีรายละเอียด และพิธีรีตองที่สำคัญเฉพาะสำหรับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น และเมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร ไม่ปรากฏว่าสัมพันธ์กับตัวแปรใดๆ

ตารางที่ 4.18

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อพิธีสühนัต

ระดับทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของ นักท่องเที่ยวต่อพิธีสühนัต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่อนุญาต	4	3.9
อนุญาตให้ร่วมชม	49	48.5
อนุญาตให้ร่วมประกอบกิจกรรม	38	37.6
ไม่แสดงความคิดเห็น	10	10.0
รวม	101*	100.0

* การสำรวจเฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 101 คน

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ทัศนคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมต่อพิธีสühนัต ประชากรส่วนใหญ่ให้ร่วมชม (ร้อยละ 48.5) รองลงมาคือ อนุญาตให้ร่วมประกอบกิจกรรม, ไม่แสดงความคิดเห็น และไม่อนุญาตให้มีส่วนร่วมใดๆ (ร้อยละ 37.6, 10.0 และ 3.9 ตามลำดับ)

และพบว่า มีแนวความคิดเห็น 2 แนวที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ความคิดเห็นที่อนุญาตให้ร่วมชม และความคิดเห็นที่อนุญาตให้ร่วมประกอบกิจกรรมได้ (ร้อยละ 48.5 และ 37.6 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาถึงพิธีสühนัต เป็นพิธีกรรมที่มุสลิมที่เป็นชายจะต้องเข้าสู่หุ้ด มักจะกระทำตั้งแต่อายุ 1 ขวบจนถึง 16 ปี การเข้าสู่หุ้ด หมายถึง การขลิบปลายอวัยวะเพศ โดยมีขั้นตอนของพิธีดังนี้ ช่วงแรกจะเริ่มในตอนเย็น มีพิธีบายศรี ผู้ที่เข้าสู่หุ้ดจะต้องทำพิธีตามแบบแผนปฏิบัติ และในวันรุ่งขึ้นจะโกนศีรษะ อาบน้ำชำระร่างกายและให้หอมผู้มีความชำนาญในท้องถิ่น (ไม่ใช่แพทย์แผนปัจจุบัน) ทำการขลิบให้กับผู้เข้าสู่หุ้ด ในงานจะมีการทำบุญเลี้ยงอาหารกัน และอาจมีการละเล่นต่างๆ ฉลองกันในหมู่บ้าน (เสาวณีย์ สุวรรณ, 2524:219) เมื่อพิจารณาจะเห็นว่างานพิธีสühนัต จะมีสาระสำคัญ 2 ประการคือ ทางทางแพทย์จะถือเป็นประเพณีที่ช่วยรักษาความสะอาดให้กับอวัยวะเพศ ซึ่งปัจจุบันมักจะเป็นที่นิยมในทุกสังคม ประการที่สองคือ ทางสังคมเป็นประเพณีที่รับขวัญเด็กที่กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่น และสร้างการยอมรับเข้าสู่สังคม รวมทั้งยังเป็นการเฉลิมฉลองที่สนุกสนานของท้องถิ่น (จากการสัมภาษณ์ประชากรในท้องถิ่น)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชากรที่มีความคิดเห็นให้นักท่องเที่ยวร่วมชมเท่านั้น ยังเห็นว่าการประกอบพิธีต่างๆ เป็นกิจกรรมเฉพาะของมุสลิม และผู้ที่รู้ประเพณีเท่านั้น ส่วนประชากรที่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวประกอบกิจกรรมได้ อาจเห็นว่าเป็นประเพณีของสังคมที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ไม่น่าจะเป็นเรื่องเสียหายแต่อย่างใด และยังทำให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ และเข้าใจในประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นได้มากขึ้นด้วย และเมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร ไม่ปรากฏว่าสัมพันธ์กับตัวแปรใดๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ระดับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อสภาพแวดล้อม เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

2.1 การจัดการสภาพแวดล้อม

ตารางที่ 4.19

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการจัดการสภาพแวดล้อมเรื่องการจัดการน้ำดื่ม-น้ำใช้

ระดับทัศนคติต่อการจัดการสภาพแวดล้อม เรื่องการจัดการน้ำดื่ม-น้ำใช้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นหน้าที่ของสถานบริการ	40	33.3
เป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ	17	14.2
ท้องถิ่นจัดการ รัฐให้ความช่วยเหลือ	60	50.0
ไม่แสดงความคิดเห็น	3	2.5
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ทัศนคติในส่วนของการจัดการน้ำดื่ม-น้ำใช้ ครึ่งหนึ่งของประชากรมีความคิดเห็นจะให้ท้องถิ่นสามารถจัดการได้ โดยให้รัฐให้ความช่วยเหลือ (ร้อยละ 50.0) รองลงมาคือให้เป็นหน้าที่ของสถานบริการ, เป็นหน้าที่ของราชการ และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 33.3, 14.2 และ 2.5 ตามลำดับ)

และพบว่า มีความคิดเห็น 2 กลุ่ม ที่มีสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก คือ ความคิดเห็นให้ท้องถิ่นจัดการ โดยรัฐให้ความช่วยเหลือ และความคิดเห็นให้เป็นหน้าที่ของสถานบริการ (ร้อยละ 50.0 และ 33.3 ตามลำดับ)

และเมื่อพิจารณาการใช้น้ำในปัจจุบัน ชาวบ้านใช้น้ำจากบ่อบาดาลที่หน่วยงานรัฐเป็นผู้สนับสนุน โดยใช้การจ้างงานแรงงานจากชาวบ้านในท้องถิ่น (จากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน) ซึ่งหากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวมีความต้องการใช้น้ำมากขึ้นชาวบ้านอาจเห็นว่า หากรัฐให้ความช่วยเหลือเรื่องเครื่องมือและอุปกรณ์ ชาวบ้านจะสามารถดำเนินการจัดการเรื่องน้ำได้ และยังเป็นรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นอันเป็นผลจากการท่องเที่ยวด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนร่วมจัดตั้งองค์กรเป็นตัวแทน เพื่อร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร และรัฐบาลต้องให้การสนับสนุนทางการเงิน และความรู้ความชำนาญในการจัดการด้วย (Harold Ho.,1983) ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งยังมีความคิดเห็นเห็นว่า ผู้ประกอบการควรเป็นผู้รับผิดชอบด้วยตนเอง โดยไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นแต่อย่างใด เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร ไม่ปรากฏว่าสัมพันธ์กับตัวแปรใดๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.20

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการจัดการสภาพแวดล้อมเรื่องการจัดการพลังงานไฟฟ้า

ระดับทัศนคติต่อการจัดการสภาพแวดล้อม เรื่องการจัดการพลังงานไฟฟ้า	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นหน้าที่ของสถานบริการ	15	12.5
เป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ	61	50.9
ท้องถิ่นจัดการ รัฐให้ความช่วยเหลือ	37	30.8
ไม่แสดงความคิดเห็น	7	5.8
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ทัศนคติในส่วนของจัดการพลังงานไฟฟ้า ประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรให้เป็นหน้าที่ของหน่วยราชการ (ร้อยละ 50.9) รองลงมาคือ ให้ท้องถิ่นจัดการและรัฐให้ความช่วยเหลือ, เป็นหน้าที่ของสถานบริการ และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 30.8, 12.5 และ 5.8 ตามลำดับ)

และพบว่า ความคิดเห็นของประชากรมี 2 กลุ่มที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ ความคิดเห็นให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ และความคิดเห็นให้ท้องถิ่นจัดการ โดยรัฐให้ความช่วยเหลือ

เมื่อพิจารณาการผลิตไฟฟ้าใช้บนเกาะในปัจจุบัน ใช้เครื่องปั่นไฟฟ้า ซึ่งดำเนินการโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และทำการปิด-เปิดเครื่องเป็นช่วงเวลา จึงถือได้ว่าระบบไฟฟ้าบนเกาะนี้ยังอยู่ในสภาวะขาดแคลน อีกทั้งการผลิตไฟฟ้าจำเป็นต้องใช้ทุน และเทคโนโลยีเฉพาะอย่าง ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการจัดการดังกล่าว ไม่สามารถจัดการได้ด้วยตนเอง และน่าจะเป็นภาระหน้าที่ของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งยังเห็นว่า หากรัฐให้ความช่วยเหลือในเรื่องความรู้ และเครื่องมือเครื่องไม้ต่างๆ ท้องถิ่นยังสามารถจัดการได้ และยังเป็นรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นได้อีกด้วย เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร ไม่ปรากฏว่าสัมพันธ์กับตัวแปรใดๆ

ตารางที่ 4.21

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการจัดการสภาพแวดล้อมเรื่องการจัดการน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูล

ระดับทัศนคติต่อการจัดการสภาพแวดล้อม เรื่องการจัดการน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นหน้าที่ของสถานบริการ	42	35.0
เป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ	9	7.5
ท้องถิ่นจัดการ รัฐให้ความช่วยเหลือ	66	55.0
ไม่แสดงความคิดเห็น	3	2.5
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ทัศนคติในส่วนของจัดการน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูล ประมาณครึ่งหนึ่งของประชากร มีความคิดเห็นว่าท้องถิ่นสามารถจัดการได้โดยรัฐให้ความช่วยเหลือ (ร้อยละ 55.0) รองลงมาคือให้เป็นหน้าที่ของสถานบริการนั้นๆ, เป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 35.0, 7.5 และ 2.5 ตามลำดับ)

สังเกตได้ว่า ความคิดเห็นของประชากรมี 2 กลุ่มที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ความคิดเห็นให้ท้องถิ่นจัดการ โดยรัฐให้ความช่วยเหลือ และความคิดเห็นให้เป็นหน้าที่ของสถานบริการนั้นๆ เมื่อพิจารณาการจัดการน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูลที่เป็นจริงในปัจจุบัน เรื่องการจัดการกำจัดน้ำทิ้ง ยังเป็นรูปแบบการระขายน้ำทิ้งลงสู่พื้นดินและให้มีการดูซึมตามธรรมชาติ ส่วนขยะและสิ่งปฏิกูลจะรวบรวมและใช้วิธีการเผา ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถจัดการได้เอง โดยไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบ ประชากรประมาณครึ่งหนึ่งจึงเห็นว่า หากรัฐให้การสนับสนุนก็สามารถดำเนินการได้ ในที่อีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่า สถานประกอบการต่างๆ ต้องรับผิดชอบต่อของเสียเหล่านั้น เพราะเป็นผู้ก่อขึ้นเอง และเมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร ไม่ปรากฏว่าสัมพันธ์กับตัวแปรใดๆ

2.2 ประเภทสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.22

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว
บริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น

ระดับทัศนคติต่อสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการ นักท่องเที่ยวบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ควรมี	34	28.3
ให้มีเฉพาะโรงแรมที่พัก	4	3.3
ให้มีเฉพาะโรงแรมที่พักและร้านขายของ	41	34.2
ให้มีโรงแรมที่พัก ร้านขายของ และแหล่งบันเทิง	35	29.2
ไม่แสดงความคิดเห็น	6	5.0
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ทัศนคติที่มีต่อประเภทสิ่งปลูกสร้างบริเวณแหล่งพักอาศัย ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นให้มีเฉพาะโรงแรมที่พักและร้านขายของ (ร้อยละ 34.2) รองลงมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ให้มีได้ทุกประเภท, ไม่ควรมีสิ่งปลูกสร้าง, ไม่แสดงความคิดเห็น และให้มีเฉพาะโรงแรมที่พัก (ร้อยละ 29.2, 28.3, 5.0 และ 3.3 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนของความคิดเห็นต่อสิ่งปลูกสร้างบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่นแต่ละประเภท จะเป็นดังนี้ ความคิดเห็นว่าไม่ควรมีสิ่งปลูกสร้าง (ร้อยละ 28.3), ให้มีโรงแรมที่พักได้ (ร้อยละ 66.7), ให้มีร้านขายของได้ (ร้อยละ 63.4) และให้มีแหล่งบันเทิงได้ (ร้อยละ 29.2) เป็นที่น่าสังเกตว่ามีความคิดเห็นในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรก ให้มีโรงแรมที่พักอาศัยได้ (ร้อยละ 66.7) กับให้มีร้านขายของได้ (ร้อยละ 63.4) แสดงว่า ประชากรส่วนใหญ่ที่ตกเป็นตัวอย่าง ยินยอมที่จะให้มีสิ่งปลูกสร้างได้ แต่เน้นเฉพาะกิจกรรมประเภทโรงแรมที่พักและร้านขายของ ซึ่งชาวบ้านอาจมีส่วนร่วมในการประกอบกิจการได้ โดยเฉพาะการขายสินค้าพื้นเมืองต่างๆ ซึ่งกิจกรรมทั้งสองอย่างนี้จะป็นรายได้ของท้องถิ่น และไม่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นมากนัก เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร ไม่พบว่าสัมพันธ์กับตัวแปรใดๆ

ตารางที่ 4.23

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยวบริเวณศาสนสถาน

ระดับทัศนคติต่อสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการ นักท่องเที่ยวบริเวณศาสนสถาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ควรมี	96	80.0
ให้มีเฉพาะโรงแรมที่พัก	0	0
ให้มีเฉพาะโรงแรมที่พักและร้านขายของ	7	5.8
ให้มีโรงแรมที่พัก ร้านขายของ และแหล่งบันเทิง	6	5.0
ไม่แสดงความคิดเห็น	11	9.2
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ทัศนคติที่มีต่อประเภทของสิ่งปลูกสร้างบริเวณศาสนสถาน ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าไม่ควรมีสิ่งปลูกสร้าง (ร้อยละ 80.0) รองลงมาคือ ไม่แสดงความคิดเห็น, ให้มีเฉพาะโรงแรมที่พักอาศัยและร้านขายของ และให้มีสถานบันเทิงได้ (ร้อยละ 9.2, 5.8 และ 5.0 ตามลำดับ)โดยไม่มีประชากรแสดงความคิดเห็นให้มีเฉพาะโรงแรมที่พัก

เป็นที่น่าสังเกตว่า ประชากรให้ความสำคัญกับศาสนสถาน โดยแสดงความคิดเห็นว่า ไม่ควรมีสิ่งปลูกสร้างอยู่ในระดับสูงเห็นได้ชัด (ร้อยละ 80.0) เนื่องจากวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นสัมพันธ์กับศาสนสถานเป็นอย่างมาก นอกจากใช้ทำพิธีทางศาสนาแล้ว ยังใช้เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมทางสังคมอื่นๆด้วย ซึ่งประชากรอาจเห็นว่า ถ้ามีสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยวอยู่ในบริเวณศาสนสถาน อาจมีการรบกวนต่อการประกอบกิจกรรมทางสังคมของท้องถิ่นได้ เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร ไม่ปรากฏว่าสัมพันธ์กับตัวแปรใดๆ

ตารางที่ 4.24

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว

ระดับทัศนคติต่อสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการ นักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ควรมี	11	9.2
ให้มีเฉพาะโรงแรมที่พัก	1	0.8
ให้มีเฉพาะโรงแรมที่พักและร้านขายของ	48	40.0
ให้มีโรงแรมที่พัก ร้านขายของ และแหล่งบันเทิง	52	43.3
ไม่แสดงความคิดเห็น	8	6.7
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ทัศนคติที่มีต่อประเภทสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นให้มีโรงแรมที่พัก ร้านขายของ และแหล่งบันเทิงได้ (ร้อยละ 43.3) รองลงมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ให้มีเฉพาะโรงแรมที่พักและร้านขายของ, ไม่ควรมีสิ่งปลูกสร้างและไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 40.0, 9.2 และ 6.7 ตามลำดับ) โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นให้มีเฉพาะโรงแรมที่พัก 1 คน (ร้อยละ 0.8)

เมื่อพิจารณาที่ตั้งของชายหาดแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอยู่ห่างออกไปจากชุมชนและศาสนสถาน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีชุมชนอาศัยอยู่มากนัก ทัศนคติของประชากรส่วนใหญ่ เห็นว่า ให้มีโรงแรม ที่พัก ร้านขายของ และแหล่งบันเทิง (ร้อยละ 43.3) และให้มีเฉพาะโรงแรมที่พักและร้านขายของในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 40.0) โดยอาจเห็นว่ากิจกรรมต่างๆของนักท่องเที่ยว หากอยู่ในพื้นที่ชายหาดแหล่งท่องเที่ยว คงไม่มีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นมากนัก

เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร โดยมีความจำเป็นต้องรวบตัวแปรบางตัวเข้าด้วยกัน คือ ทัศนคติที่ให้มีเฉพาะโรงแรมที่พักกับทัศนคติที่ให้มีเฉพาะโรงแรมที่พักและร้านขายของ เพื่อให้ข้อมูลมีความกระชับและชัดเจนขึ้น รวมทั้งการตัดตัวแปรบางตัวออกไป คือ ไม่แสดงความคิดเห็น เนื่องจากมีความถี่น้อยมาก (ร้อยละ 0.8) จนอาจทำให้ความสัมพันธ์ไม่ปรากฏชัดเจน ปรากฏผลตามตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25

แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นกับระดับทัศนคติที่มีต่อ
ประเภทสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว

การเป็นสมาชิก องค์กรท้องถิ่น	ระดับทัศนคติที่มีต่อประเภทสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาด แหล่งท่องเที่ยว			รวม
	ไม่ควรมี สิ่งปลูกสร้าง	ให้มีเฉพาะโรงแรม ที่พักและ ร้านขายของ	ให้มีโรงแรมที่พัก ร้านขายของ และ แหล่งบันเทิง	
ไม่เป็น	8 (9.3) [72.7]	32 (37.2) [65.3]	46 (63.5) [88.5]	86 (100.0) [76.8]
เป็น	3 (11.5) [27.3]	17 (65.4) [34.7]	6 (23.1) [11.5]	26 (100.0) [23.2]
รวม	11 (9.6) [100.0]	49 (44.7) [100.0]	52 (45.6) [100.0]	112* (100.0) [100.0]

$$\chi^2 = 7.70106$$

$$p < 0.05$$

$$\text{Sig.} = 0.0213$$

$$C = 0.25365$$

* ประชากรไม่แสดงความคิดเห็น 8 หน่วย

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อประเภทสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น ($\chi^2 = 7.70106$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์ (C) ที่ 0.25365

ประชากรที่เป็นสมาชิกองค์กรและไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น มีความเห็นว่าไม่ควรมีสิ่งปลูกสร้างเป็นส่วนน้อยมาก (ร้อยละ 11.5 และ 9.3 ตามลำดับ) ส่วนประชากรที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นมีความเห็นให้มีสิ่งปลูกสร้างได้ทุกประเภทเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.5) ในทางกลับกันประชากรที่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น มีความเห็นให้มีสิ่งปลูกสร้างได้ยกเว้นสถานบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65.4)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ประชากรทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติในทางกลับกัน ซึ่งมีความเห็นแตกต่างกันในประเด็นของสิ่งปลูกสร้างประเภทสถานบันเทิง โดยประชากรที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น มีแนวโน้มให้อิสระในการปลูกสร้างอาคารประเภทต่างๆในบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยวได้มากกว่า ในขณะที่ประชากรที่เป็น

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมาชิกองค์กรท้องถิ่นมีแนวโน้มในการควบคุมสิ่งปลูกสร้าง ไม่ให้มีสถานบันเทิงในบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าว น่าจะแยกอธิบายได้เป็น 2 ส่วนคือ กลุ่มประชากรที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของประชากรทั้งหมด (ร้อยละ 76.8) มีแนวโน้มในการให้อิสระสำหรับอาคารทุกประเภทในบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่ากลุ่มประชากรดังกล่าวเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเป็นไปในลักษณะของการยอมรับสิ่งใหม่ (สิ่งปลูกสร้างประเภทต่างๆเพื่อบริการนักท่องเที่ยว)

ลักษณะดังกล่าวเป็นทัศนคติที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่นำไปสู่ความทันสมัย (Modernization) โดยอาจเกิดจากการเลียนแบบ (Identification) และจากแหล่งข่าวสาร (สงวน สุทธิ เลิศอรุณ, 2525:104-109) เมื่อพิจารณาประชากรจากตารางที่ 4.1 พบว่า ลักษณะประชากรที่น่าจะมีผลต่อทัศนคติดังกล่าว คือประชากรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ (ร้อยละ 90.0) ซึ่งเป็นแหล่งข่าวสารที่มีการสื่อสารที่รวดเร็ว ฉับไว ทำให้ประชากรได้รับข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ จากสถานที่อื่นๆ รวมทั้งประชากรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวต่างท้องถิ่น (ร้อยละ 73.3) ซึ่งอาจทำให้ได้พบเห็นและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆเพิ่มขึ้น

รวมทั้งบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว เป็นอาณาเขตสาธารณะ (Public Territories) ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม เรื่องอาณาเขตและการจัดระบบปฏิสัมพันธ์ ได้อธิบายว่า บริเวณสาธารณะจะเป็นบริเวณที่บุคคลต่างๆใช้พื้นที่ชั่วคราวในเวลาจำกัด มีการควบคุมน้อยและมีความเป็นส่วนตัวน้อย (ลูว์โล เรียงวัฒนสุข, 2530:222-223) ด้วยเหตุผลดังกล่าว ประชากรส่วนใหญ่ของท้องถิ่น ซึ่งไม่เป็นสมาชิกองค์กรของท้องถิ่น จึงให้อิสระในการปลูกสร้างได้ทุกชนิดในบริเวณดังกล่าว โดยปรากฏผลตามตารางอย่างชัดเจน

ส่วนประชากรที่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น มีแนวโน้มในการควบคุมสิ่งปลูกสร้างโดยเฉพาะแหล่งบันเทิง ซึ่งน่าจะกล่าวได้ว่าเป็นแหล่งกิจกรรมที่ขัดแย้งกับขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ปรากฏการณ์ดังกล่าวน่าจะอธิบายได้จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องกระบวนการกลุ่ม ที่กล่าวถึงลักษณะบางประการของสมาชิกในกลุ่มที่จะแสดงออกในเชิงควบคุมดูแลสังคมให้อยู่ในกรอบแห่งความดีงาม อันพึงประสงค์ของสังคม และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงในสังคม (ฉลอง ภิรมย์รัตน์, 2521:4-5) แม้ว่าสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวจะอยู่ในอาณาเขตสาธารณะก็ตาม

2.3 ความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว.

ตารางที่ 4.26

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว
บริเวณแหล่งพักอาศัยชุมชน

ระดับทัศนคติต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการ นักท่องเที่ยวบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ให้สูงได้ไม่เกิน 2 ชั้น	25	31.3
ให้สูงได้มากกว่า 2 ชั้น แต่ไม่เกิน 4 ชั้น	30	37.5
ให้สูงได้มากกว่า 4 ชั้น	19	23.8
ไม่แสดงความคิดเห็น	6	7.5
รวม	80*	100.0

* จากตารางที่ 22 พิจารณาเฉพาะประชากรที่ยินยอมให้สิ่งปลูกสร้างในบริเวณแหล่งที่พักอาศัยชุมชนท้องถิ่น มีจำนวน 80 คน (จำนวนดังกล่าวไม่นับรวมผู้ที่ไม่แสดงความคิดเห็น)

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างบริเวณแหล่งที่พักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีความถี่ใกล้เคียงกัน ระหว่างให้สูงได้มากกว่า 2 ชั้นแต่ไม่เกิน 4 ชั้น กับให้มีความสูงได้ไม่เกิน 2 ชั้น (ร้อยละ 37.5 และ 31.3 ตามลำดับ) รองลงมาคือ ให้สูงได้มากกว่า 4 ชั้น และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 23.8 และ 7.5 ตามลำดับ)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นให้มีความสูงได้มากกว่า 2 ชั้นแต่ไม่เกิน 4 ชั้น (ร้อยละ 37.5) แต่เป็นสัดส่วนที่ไม่แตกต่างจากความคิดเห็นให้สูงได้ไม่เกิน 2 ชั้น และให้สูงได้มากกว่า 4 ชั้น ในจำนวนที่มากนัก

เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร จำเป็นต้องรวบรวมตัวแปรบางตัวเข้าด้วยกัน ให้เหลือเพียงตัวแปร 2 ตัว คือให้สูงได้ไม่เกิน 2 ชั้น กับให้สูงได้มากกว่า 2 ชั้น และตัดตัวแปรไม่แสดงความคิดเห็นออกไป เพื่อให้ความสัมพันธ์ปรากฏชัดเจนขึ้น ปรากฏผลตามตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.27

แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นกับระดับทัศนคติที่มีต่อความสูง
ของสิ่งปลูกสร้างบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชน

การเป็นสมาชิก องค์กรท้องถิ่น	ระดับทัศนคติที่มีต่อความสูงสิ่งปลูกสร้างบริเวณพักอาศัย		รวม
	ไม่เกิน 2 ชั้น	มากกว่า 2 ชั้น	
ไม่เป็น	14	42	56
	(25.0)	(75.0)	(100.0)
	[56.0]	[85.7]	[75.7]
เป็น	11	7	18
	(61.1)	(38.9)	(100.0)
	[44.0]	[14.3]	[24.3]
รวม	25	49	74*
	(33.8)	(66.2)	(100.0)
	[100.0]	[100.0]	[100.0]

$$\chi^2 = 7.94032$$

$$p < 0.05$$

$$\text{Sig.} = 0.0048$$

$$C = 0.31129$$

* ประชากรที่ไม่แสดงความคิดเห็น 6 หน่วย จากประชากรที่ยินยอมให้มีสิ่งปลูกสร้างในบริเวณแหล่งพักอาศัย จำนวน 80 คน

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้าง บริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น ($\chi^2 = 7.94032$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์ (C) ที่ 0.31129

และพบว่า ความสัมพันธ์เป็นไปในทางกลับกัน โดยประชากรที่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น มีความเห็นว่า ให้มีความสูงได้ไม่เกิน 2 ชั้นเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.1) และคิดเป็นอัตราส่วนประมาณ 2 เท่าของความคิดเห็นให้มีอาคารสูงได้มากกว่า 2 ชั้น ในทางกลับกันประชากรที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น มีความคิดเห็นให้มีอาคารสูงได้มากกว่า 2 ชั้นเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.0) คิดเป็นอัตราส่วน 3 เท่าของความคิดเห็นให้มีอาคารสูงได้ไม่เกิน 2 ชั้น

เมื่อพิจารณากลุ่มประชากรที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนท้องถิ่น (ร้อยละ 75.7) แสดงความคิดเห็นมีแนวโน้มในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในบริเวณแหล่งพักอาศัยได้มากขึ้น โดยยอมรับให้มีสิ่งปลูกสร้างที่สูงเกิน 2 ชั้น ซึ่งมีความแตกต่างจากสภาพสิ่งปลูกสร้างที่มีอยู่เดิม ที่มีความสูงไม่เกิน 2 ชั้น จากตารางที่ 4.1 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากการดูโทรทัศน์ (ร้อยละ 90.0) และมีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวต่างท้องถิ่น (ร้อยละ 73.3) ลักษณะ

ของประชากรทั้งสองประการน่าจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ ซึ่งไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในลักษณะการยอมรับสิ่งใหม่ จากทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้แก่ การเลียนแบบ, แหล่งข่าวสารต่างๆ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2525:104-109) ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้อาจทำให้ประชากรในท้องถิ่นเห็นว่า เป็นลักษณะแห่งความเจริญก้าวหน้าของชุมชนท้องถิ่น ที่ไม่ขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน และไม่จำเป็นต้องมีผลกระทบต่อดีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นแต่อย่างใด

ในขณะที่ความคิดเห็นของประชากรที่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น เป็นไปในทางกลับกันคือ มีแนวโน้มในการควบคุมให้ปลูกสร้างอาคารได้ไม่เกิน 2 ชั้น ในบริเวณพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น ปรากฏการณ์ดังกล่าวน่าจะอธิบายได้จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องกระบวนการกลุ่ม และเรื่องอาณาเขตและการจัดระบบการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกล่าวไว้ว่า ลักษณะของกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อบทบาทของกลุ่มประการหนึ่ง คือ ความใกล้ชิดของสมาชิก (Personnel Space) ซึ่งจะเกิดสภาพการณ์หนึ่งที่ปรากฏแก่สมาชิก คือ พฤติกรรมที่หวงแหนในถิ่นที่อยู่ของตน (Territorial Behavior) หากมีบุคคลอื่นมาบุกรุก จะมีความรู้สึกต่อต้าน ความรู้สึกดังกล่าวจะเกิดขึ้นแก่กลุ่มด้วย Scheffin (1971) ได้ให้ทรรศนะว่า การหวงแหนถิ่นที่อยู่เกี่ยวกับความต้องการทางสังคมประเภทหนึ่ง คือ ความต้องการที่จะเป็นอยู่อย่างส่วนตัว (Need for Privacy) ภาวะในเรื่องนี้เชื่อมโยงกับการเป็นสมาชิกกลุ่ม ในการหวงแหนรักษาไว้ซึ่งสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก เพื่อรักษาสถานภาพของตนกับกลุ่มไว้ (ฉลอง ภิรมย์รัตน์, 2521:25-26) ในขณะเดียวกัน บริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น จัดเป็นอาณาเขตปฐมภูมิ ซึ่งจะมีระดับการควบคุมสิ่งที่เข้ามาสูง และมีความเป็นส่วนตัวสูง บุคคลที่เป็นเจ้าของจะรู้สึกถึงความเป็นใหญ่ในอาณาเขตของตน (สุวิไล เรียงวัฒนสุข, 2530:222-223)

เงื่อนไขความสูงของอาคารที่กำหนดไว้ สามารถอธิบายได้ 2 ลักษณะคือ เป็นตัวกำหนดความหนาแน่นของบุคคลที่เข้ามาใช้ (จำนวนนักท่องเที่ยว) และเป็นตัวกำหนดลักษณะทางกายภาพในเรื่องขนาดและความสูงทางกายภาพของสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพประการหนึ่ง

ปรากฏการณ์ตามตารางที่ 4.27 แสดงให้เห็นว่า ประชากรที่เป็นสมาชิกองค์กร จะมีความคิดเห็นในเชิงควบคุมความหนาแน่น หรือจำนวนนักท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ในบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ แนวความคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มที่กล่าวถึง บทบาทของการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร จะทำให้ลักษณะของการหวงถิ่น และรักษาอาณาเขตไว้ได้มากขึ้น (ฉลอง ภิรมย์รัตน์, 2521:25-26) รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากแรงกดดันในกลุ่ม และการแลกเปลี่ยนข่าวสารในกลุ่ม จะทำให้ความคิดเห็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น (สมพัทธ์ ย์ญะสิทธิ์, 2530:33-34)

ตารางที่ 4.28
แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว
บริเวณศาสนสถาน

ระดับทัศนคติต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการ นักท่องเที่ยวบริเวณศาสนสถาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ให้สูงได้ไม่เกิน 2 ชั้น	3	23.1
ให้สูงได้มากกว่า 2 ชั้น แต่ไม่เกิน 4 ชั้น	4	30.8
ให้สูงได้มากกว่า 4 ชั้น	6	46.2
ไม่แสดงความคิดเห็น	0	0
รวม	13*	100.0

* จากตารางที่ 23 พิจารณาเฉพาะประชากรที่ยินยอมให้มีสิ่งปลูกสร้างได้ในบริเวณศาสนสถาน มีจำนวน 13 คน (จำนวนดังกล่าวไม่นับรวมผู้ที่ไม่แสดงความคิดเห็น)

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างบริเวณศาสนสถาน เกือบครึ่งหนึ่งของประชากรมีความคิดเห็นให้สูงได้มากกว่า 4 ชั้น (ร้อยละ 46.2) รองลงมาคือ ให้สูงได้มากกว่า 2 ชั้น แต่ไม่เกิน 4 ชั้น และให้สูงได้ไม่เกิน 2 ชั้น (ร้อยละ 30.8 และ 23.1 ตามลำดับ) โดยที่ไม่มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น

และพบว่า มีประชากรยินยอมให้มีสิ่งปลูกสร้างในบริเวณศาสนสถานในจำนวนที่น้อยมาก (13 คน) และเมื่อพิจารณาสัดส่วนของแต่ละกลุ่มความคิดเห็นทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า อยู่ในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แสดงให้เห็นว่า ประชากรที่ตกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีความคิดเห็นให้มีสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยวได้ในบริเวณศาสนสถาน ยังไม่มีความคิดเห็นในเรื่องความสูงที่เป็นเอกภาพมากนัก เนื่องจากแสดงความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร ไม่ปรากฏว่าสัมพันธ์กับตัวแปรใดๆ

ตารางที่ 4.29
แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว
บริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว

ระดับทัศนคติต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการ นักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ให้สูงได้ไม่เกิน 2 ชั้น	21	20.8
ให้สูงได้มากกว่า 2 ชั้น แต่ไม่เกิน 4 ชั้น	40	39.6
ให้สูงได้มากกว่า 4 ชั้น	30	29.7
ไม่แสดงความคิดเห็น	10	9.9
รวม	101*	100.0

* จากตารางที่ 24 พิจารณาเฉพาะประชากรที่ยินยอมให้มีสิ่งปลูกสร้างได้ในบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว มีจำนวน 101 คน (จำนวนดังกล่าวไม่นับรวมผู้ที่ไม่แสดงความคิดเห็น)

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว ประชากรส่วนใหญ่ให้สูงได้มากกว่า 2 ชั้นแต่ไม่เกิน 4 ชั้น (ร้อยละ 39.6) รองลงมาคือ ให้สูงได้มากกว่า 4 ชั้น, ให้สูงได้ไม่เกิน 2 ชั้น และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 29.7, 20.8 และ 9.9 ตามลำดับ)

และพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการยินยอมให้มีสิ่งปลูกสร้าง ในบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว ได้ในจำนวนที่มากพอสมควร (101 คน) แต่มีความคิดเห็นในเชิงที่พยายามควบคุมความสูงไม่ให้แตกต่างจากสภาพแวดล้อมทั่วไปมากนัก คือ ส่วนใหญ่ให้สูงได้มากกว่า 2 ชั้นแต่ไม่เกิน 4 ชั้น

เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร จำเป็นต้องรวบตัวแปรบางตัวเข้าด้วยกัน เหลือเพียงตัวแปร 2 ตัวคือ ให้สูงได้ไม่เกิน 2 ชั้นกับให้สูงได้มากกว่า 2 ชั้น และตัดตัวแปรไม่แสดงความคิดเห็นออกไป เพื่อให้ความสัมพันธ์ปรากฏชัดเจนขึ้น ปรากฏผลตามตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30

แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นกับระดับทัศนคติที่มีต่อความสูง
ของสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว

การเป็นสมาชิก องค์กรท้องถิ่น	ระดับทัศนคติที่มีต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้าง บริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว		รวม
	ไม่เกิน 2 ชั้น	มากกว่า 2 ชั้น	
ไม่เป็น	11 (15.9) [52.4]	58 (84.1) [82.9]	69 (100.0) [75.8]
เป็น	10 (45.5) [47.6]	12 (54.5) [17.1]	22 (100.0) [24.2]
รวม	21 (23.1) [100.0]	70 (76.9) [100.0]	91* (100.0) [100.0]

$$\chi^2 = 8.18480$$

$$p < 0.05$$

$$\text{Sig.} = 0.0042$$

$$C = 0.28726$$

* ประชากรที่ไม่แสดงความคิดเห็น 10 หน่วย จากประชากรที่ยินยอมให้มีสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 101 คน

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ระดับทัศนคติที่มีต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น ($\chi^2 = 8.18480$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์ (C) ที่ 0.28726

และพบว่า ความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ส่วนใหญ่ประชากรที่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นมีความเห็นให้สิ่งปลูกสร้างได้สูงมากกว่า 2 ชั้นในระดับปานกลาง (ร้อยละ 54.5) โดยไม่แตกต่างกันนัก เมื่อเปรียบเทียบกับความคิดเห็นให้สูงได้ไม่เกิน 2 ชั้น (ร้อยละ 45.5) ส่วนประชากรที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น มีความเห็นให้สิ่งปลูกสร้างสูงได้มากกว่า 2 ชั้น ในระดับสูงอย่างเห็นได้ชัด (ร้อยละ 84.1) โดยมีสัดส่วนมากเป็นประมาณ 5 เท่าของความคิดเห็นให้สูงได้ไม่เกิน 2 ชั้น (ร้อยละ 15.9)

และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างจากอัตราส่วนข้างต้น จะพบว่าประชากรที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นมีแนวโน้มให้สิ่งปลูกสร้างได้สูงมากขึ้น ส่วนประชากรที่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นมีแนวโน้มในการควบคุมความสูงของสิ่งปลูกสร้างไม่ให้เห็นแตกต่างจากสภาพแวดล้อมเดิมของท้องถิ่น คือมีความสูงไม่เกิน 2 ชั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับตารางที่ 4.26 และ 4.27 ที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการควบคุมสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่สัมพันธ์กับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ที่ประชากรที่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่นแสดงออก เพื่อสะท้อนถึงความพยายามปกป้องดำรงไว้ ซึ่งสภาพสังคมของชุมชนเดิม ถึงแม้ว่าจะยินยอมให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งอธิบายได้จากบทบาทของการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร จะทำให้มีลักษณะของการหวงแหนถิ่น และควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งในที่นี่สะท้อนให้เห็นถึง ทศนคติที่พยายามควบคุมพื้นที่ ซึ่งเป็นอาณาเขตสาธารณะ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นได้ในอนาคต ประเด็นดังกล่าวจึงน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลทำให้เกิดอิทธิพลจากแรงกดดันในกลุ่ม และการแลกเปลี่ยนข่าวสารในกลุ่ม ในทิศทางที่ปรากฏในตารางที่ 4.30 (สมพัทธ์ร์ ยัญญะสิทธิ์, 2530:33-34)

3. ระดับทัศนคติของชุมชนที่มีต่อการกำหนดระเบียบในการพัฒนาการท่องเที่ยว

3.1 การกำหนดระเบียบในการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.31

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการกำหนดระเบียบในการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยว

ระดับทัศนคติต่อการกำหนดระเบียบในการควบคุมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่จำเป็น	20	16.7
กำหนดโดยหน่วยงานราชการ	23	19.2
กำหนดโดยตัวแทนชุมชนท้องถิ่น	16	13.3
กำหนดโดยท้องถิ่นร่วมกับราชการ	57	47.5
ไม่แสดงความคิดเห็น	4	3.3
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ทัศนคติต่อการกำหนดระเบียบในการควบคุมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เกือบครึ่งหนึ่งของประชากรต้องการให้มีการกำหนดโดยท้องถิ่นร่วมกับราชการ (ร้อยละ 47.5) รองลงมาคือ กำหนดโดยหน่วยงานราชการ, ไม่จำเป็นต้องมี, กำหนดโดยตัวแทนชุมชนท้องถิ่น และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 19.2, 16.7, 13.3 และ 3.3 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาจะพบสาระสำคัญ 2 ประการคือ

1. ประชากรส่วนใหญ่เห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการกำหนดระเบียบในการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 80.0
2. ประชากรที่ต้องการให้มีการกำหนดระเบียบ ในการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ต้องการให้กำหนดโดยท้องถิ่นร่วมกับทางราชการ คิดเป็นร้อยละ 59.37

ปรากฏการณ์ดังกล่าว สอดคล้องกับระดับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น ในเรื่องกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (จากตารางที่ 4.2-4.18) แสดงออกถึงขอบเขตในการประกอบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวพึงปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวถึง กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่จะมีผลต่อวัฒนธรรมค่านิยม หรือมาตรฐานของกลุ่มที่บุคคลนั้นใช้ชีวิตอยู่ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม (Foster,1952:40) โดยผลกระทบจะมีต่อสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น และอาจมีผลต่อเยาวชนในการประพฤติปฏิบัติตามเป็นแบบอย่าง ดังนั้น หากประชากรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบ ในการควบคุมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว กับทางราชการ อาจจะมีประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยยังสามารถดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น และไม่กระทบกระเทือนต่อวิถีสังคมของท้องถิ่นได้

3.2 การกำหนดระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเกาะมุก

ตารางที่ 4.32

แสดงระดับทัศนคติที่มีต่อการกำหนดระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเกาะมุก

ระดับทัศนคติต่อการกำหนดระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเกาะมุก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่จำเป็น	7	5.8
กำหนดโดยหน่วยงานราชการ	12	10.0
กำหนดโดยตัวแทนชุมชนท้องถิ่น	26	21.7
กำหนดโดยท้องถิ่นร่วมกับราชการ	71	59.2
ไม่แสดงความคิดเห็น	4	3.3
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ทัศนคติการกำหนดระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเกาะมุก ส่วนใหญ่ประชากรต้องการให้มีการกำหนดโดยท้องถิ่นร่วมกับราชการ (ร้อยละ 59.2) รองลงมาคือ กำหนด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยตัวแทนชุมชนท้องถิ่น, กำหนดโดยหน่วยงานราชการ, ไม่จำเป็นต้องมี และไม่แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 21.7, 10.0, 5.8 และ 3.3 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 4.32 จะพบสาระสำคัญ 2 ประการคือ

1. ประชากรส่วนใหญ่มองเห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการกำหนดระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเกาะมุก คิดเป็นร้อยละ 90.9 (10.0+21.7+59.2)
2. ประชากรที่มีความคิดเห็นให้มีการกำหนดระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อมของเกาะมุก ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการกำหนดโดยท้องถิ่นร่วมกับทางราชการ โดยคิดเป็นร้อยละ 65.12

สาระสำคัญของสภาพแวดล้อม ตามตารางที่ 4.19-4.30 กล่าวถึง 2 ประเด็นหลักคือ

1. การจัดการสภาพแวดล้อม เพื่อบริการการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย การจัดการเรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้, การจัดการเรื่องพลังงานไฟฟ้า และการจัดการเรื่องน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูล โดยหากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะมุก ปัญหาประการสำคัญเกี่ยวกับทรัพยากรเพื่อบริการการท่องเที่ยว เช่น น้ำ, ไฟฟ้า ซึ่งจะมีความต้องการในปริมาณที่มากขึ้นในส่วนนี้ จะเป็นส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด รวมทั้งเรื่องของน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูล ก็เช่นเดียวกัน
2. ประเภทและความสูงของสิ่งปลูกสร้างบนเกาะมุก ซึ่งประเภทของสิ่งปลูกสร้างจะบ่งบอกถึงกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน ในขณะที่ความสูงของสิ่งปลูกสร้างจะบ่งบอกถึงความหนาแน่น หรือจำนวนของนักท่องเที่ยวได้ รวมทั้งบอกได้ถึงปริมาตรทางกายภาพของสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพประการหนึ่ง โดยเฉพาะทัศนคติของในแต่ละสถานที่ จะมีลักษณะที่แตกต่างกัน เนื่องจากลักษณะความต้องการทางสังคม

จากสาระสำคัญทั้ง 2 ประการ จะเห็นได้ว่า มีความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด ซึ่งผลจากตารางที่ 4.32 จะพบว่าประชากรต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อม ร่วมกับทางราชการ เพื่อที่จะสามารถควบคุมและรักษาสภาพแวดล้อมอันเป็นที่อยู่ของพวกเขาให้ดำรงอยู่ โดยไม่ได้รับผลกระทบต่อวิถีชีวิตของท้องถิ่น

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปข้อค้นพบจากการศึกษา

การศึกษาทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว กรณีศึกษาเกาะมุก จังหวัดตรัง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป มีความพร้อมในการตอบแบบสอบถาม และอาศัยอยู่ในเกาะมุกไม่น้อยกว่า 5 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 30-50 ปี การศึกษาส่วนใหญ่ไม่เกินระดับประถมศึกษา มีอาชีพประมง รายได้ต่อครัวเรือนอยู่ในช่วงไม่เกิน 10,000 บาท ต่อเดือน มีการถือครองที่ดินไม่เกิน 25 ไร่ การรับข่าวสารส่วนใหญ่รับจากโทรทัศน์ และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว และไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น มีการนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่

การศึกษาและดำเนินการตามกระบวนการวิจัย สามารถสรุปข้อค้นพบเกี่ยวกับทัศนคติของประชากรศึกษา ที่มีต่อประเด็นต่างๆเกี่ยวกับการท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

1. ทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (ตารางที่ 5.1)

กิจกรรมการแต่งกายของนักท่องเที่ยว พบว่า ครึ่งหนึ่งของประชากรศึกษา มีความคิดเห็นให้นักท่องเที่ยวแต่งกายตามความพอใจ ในบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวแต่งกายสุภาพเรียบร้อยในบริเวณแหล่งที่พักอาศัย ทั้งนี้ ลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์ต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยว ในบริเวณแหล่งที่พักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น คือการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น โดยประชากรที่เป็นสมาชิกจะมีลักษณะสำคัญประการหนึ่งของการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น คือมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารภายในกลุ่ม และมีแนวโน้มการควบคุมดูแลสังคม ให้อยู่ในกรอบแห่งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม รวมทั้งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงในสังคม และเป็นที่น่าสังเกตว่า ความคิดเห็นของประชากรศึกษามีแนวโน้มในการควบคุมกิจกรรมการแต่งกายของนักท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งที่พักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น ให้ความสุภาพเรียบร้อย มากกว่าในบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว

กิจกรรมด้านกีฬาของนักท่องเที่ยว ประชากรศึกษามีความคิดเห็นให้มีได้ทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นทางบกหรือทางน้ำ ส่วนกิจกรรมการสัญจรของนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นให้มีการสัญจรเฉพาะที่ไม่ใช่เครื่องยนต์ โดยลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการสัญจรนักท่องเที่ยว คืออายุของประชากร โดยกลุ่มประชากรศึกษาที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มในการให้อิสระในการสัญจรของนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น โดยเฉพาะการสัญจรที่ใช้เครื่องยนต์ ที่จะอำนวยความสะดวกสบายในการเดินทางบนเกาะได้มากขึ้น

ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับสมรรถภาพทางร่างกายของบุคคลที่มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป จะมีความถดถอยของสมรรถนะมากขึ้น จึงทำให้มีความคิดเห็นในการยอมรับการสัญจรที่สะดวกสบายมากขึ้น

กิจกรรมเพื่อความบันเทิงของนักท่องเที่ยว ประชากรศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ให้มีการบริโภคเฉพาะอาหารและเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมเพื่อความบันเทิงของนักท่องเที่ยว คือการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น และศาสนา โดยประชากรที่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น มีแนวโน้มในการต่อต้านกิจกรรมที่มีแอลกอฮอล์สูง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของการเป็นสมาชิกองค์กรในการควบคุมดูแลความสงบของสังคม ให้อยู่ในกรอบแห่งความดีงาม มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารภายในกลุ่ม ทำให้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงในสังคม ในขณะที่ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม มีแนวโน้มในการต่อต้านกิจกรรมที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งน่าจะเกิดจากข้อบัญญัติที่เคร่งครัดของศาสนาอิสลาม ในเรื่องของการเสพของมีเมาทุกชนิด

กิจกรรมการแสดงเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ประชากรศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ให้มีการแสดงพื้นบ้านและสากลที่ไม่เน้นการมรณ์ และกิจกรรมเพื่อความบันเทิงอีกประเภทที่ประชากรส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้มีคือ กิจกรรมการพนันเพื่อการบริการนักท่องเที่ยว

และกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมอาชีพของชุมชนท้องถิ่น ประชากรศึกษาส่วนใหญ่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวร่วมประกอบกิจกรรมอาชีพได้ โดยลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว คือประสพการณ์การท่องเที่ยวต่างท้องถิ่น ซึ่งปรากฏว่าประชากรที่ไม่มีประสพการณ์ มีแนวโน้มให้อิสระแก่นักท่องเที่ยวในการมีส่วนร่วมกิจกรรมอาชีพ ส่วนการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรม พบว่าประชากรส่วนใหญ่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวร่วมประกอบกิจกรรมหารายได้ ส่วนพิธีละหมาดและพิธีสühนัต ซึ่งเป็นพิธีทางศาสนาที่มีเฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น ประชากรส่วนใหญ่ให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมชมกิจกรรมเท่านั้น

ตารางที่ 5.1

แสดงทัศนคติของประชากรศึกษาที่มีต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยวบนเกาะมุก

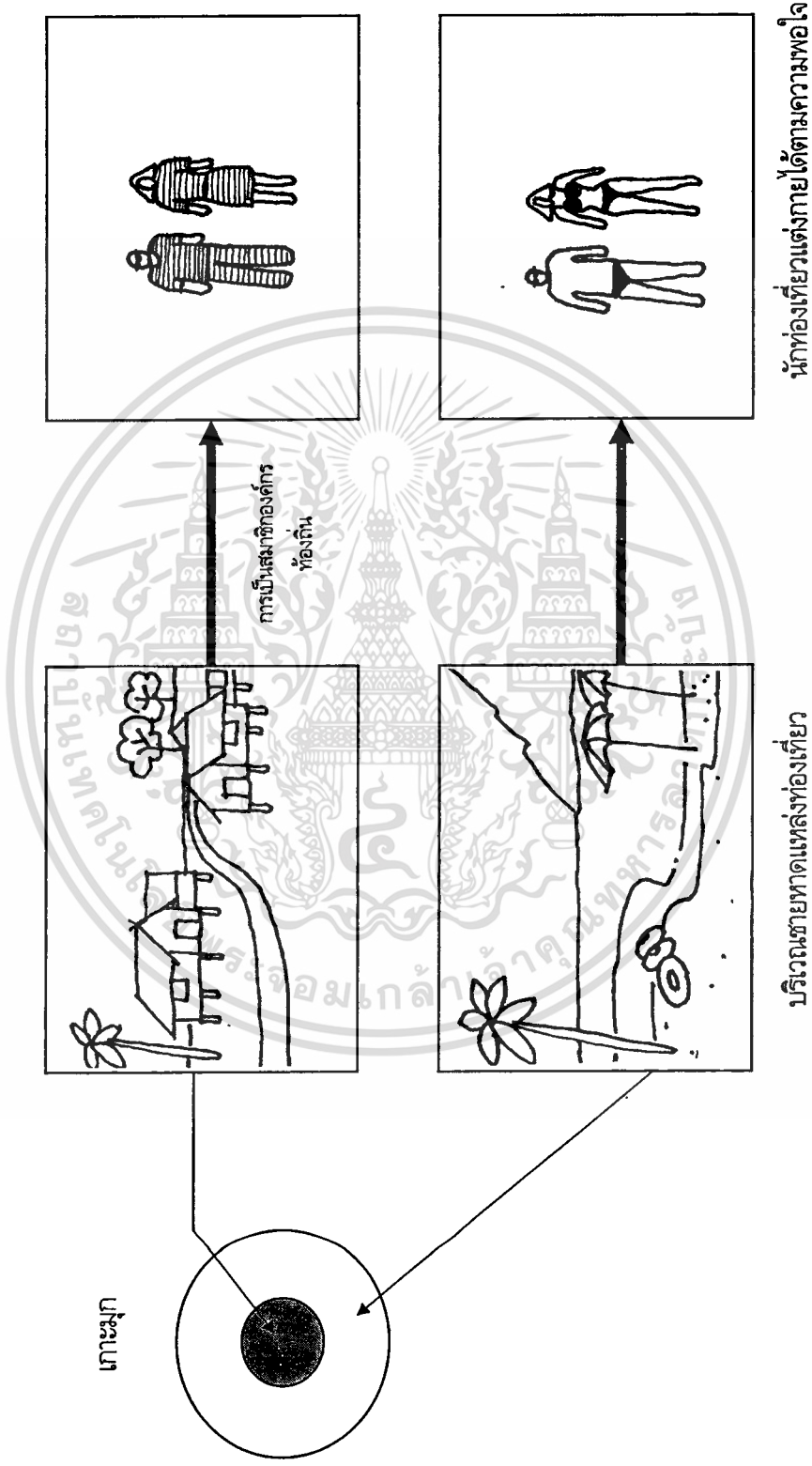
ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวบนเกาะมุก			
กิจกรรมการแต่งกาย	บริเวณแหล่งพักอาศัยชุมชนท้องถิ่น		ควรแต่งกายสภาพเรียบร้อย *การเป็นสมาชิกองค์กร
	บริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว		แต่งกายได้ตามความพอใจ
กิจกรรมกีฬา	ทางบก ทางน้ำ	ให้เล่นกีฬาได้ทุกชนิด	
กิจกรรมการสัญจร	ให้มีการสัญจรเฉพาะที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ *อายุ		
กิจกรรมบริการ เพื่อความบันเทิง	การบริการเพื่อการบริโภค		ให้มีการบริการเฉพาะอาหารและเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ *ศาสนา, การเป็นสมาชิกองค์กร
	การแสดง		ให้มีการแสดงพื้นบ้านและสากลที่ไม่เน้นกามารมณ์
	การพนัน		ไม่ควรมี
กิจกรรมการมีส่วนร่วม ของนักท่องเที่ยวต่อ กิจกรรมทางสังคม	กิจกรรมอาชีพ		ให้ร่วมประกอบกิจกรรมได้
	กิจกรรมทางประเพณี และวัฒนธรรม	งานฮารีรายอ	ให้ประกอบกิจกรรมได้
		งานละหมาด	ให้ร่วมชมเท่านั้น
		งานสุหนัต	ให้ร่วมชมเท่านั้น

* ลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.1

แสดงทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการแต่งกายของนักท่องเที่ยว พร้อมเทียบระหว่างแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น กับบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว
นักท่องเที่ยวควรแต่งกายสุภาพเรียบร้อย

2. ทักษะที่มีต่อสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว (ตารางที่ 5.2)

การจัดการสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ประชากรศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ให้ประชาชนเป็นผู้มีหน้าที่จัดการ และรัฐเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของน้ำกิน-น้ำใช้ และการจัดการน้ำทิ้ง และสิ่งปฏิกูล ซึ่งการจัดการในเรื่องดังกล่าว สามารถใช้แรงงานในท้องถิ่นได้ และยังเป็นรายได้ของท้องถิ่นอีกด้วย ในขณะที่การจัดการเรื่องพลังงานไฟฟ้า ประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ว่า ควรให้เป็นที่ของหน่วยงานราชการ เป็นผู้จัดหาและอำนวยความสะดวก ซึ่งน่าจะมีสาเหตุจาก การบริการในเรื่องพลังงานไฟฟ้าจำเป็นต้องใช้ทุน และเทคโนโลยีเฉพาะอย่างที่ประชาชนในท้องถิ่นไม่สามารถจัดการได้เอง จึงควรเป็นหน้าที่ของรัฐ

ในด้านของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว พบว่าประชากรศึกษาส่วนใหญ่ มีความคิดเห็น ว่าควรให้มีสิ่งปลูกสร้างได้ในบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น แต่เน้นเฉพาะกิจกรรมประเภทโรงแรมที่พัก และร้านอาหาร ซึ่งชาวบ้านอาจมีส่วนร่วมในการประกอบกิจการได้ และยังเป็นรายได้สู่ท้องถิ่น โดยไม่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมของท้องถิ่นมากนัก ในขณะที่ประชากรส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้มีสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยวในบริเวณศาสนสถาน ซึ่งมีสาเหตุมากจากบริเวณดังกล่าวเป็นศูนย์กลางชุมชนที่ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา ส่วนในบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว ให้มีโรงแรมที่พัก, ร้านอาหาร และสถานบันเทิงได้ เพราะบริเวณดังกล่าวอยู่ห่างจากชุมชนคงไม่มีผลกระทบมากนัก ลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว บริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว คือการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น โดยผู้ที่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น แสดงความคิดเห็นว่าให้มีการควบคุมสิ่งปลูกสร้างประเภทสถานบันเทิงในบริเวณดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของการเป็นสมาชิกองค์กร คือมีลักษณะที่เป็นไปในทางที่คอยควบคุมความเป็นไปของสังคม ให้อยู่ในกรอบแห่งความดีงาม รวมทั้งต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ขัดแย้งกับวัฒนธรรมด้วย ในขณะที่ผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น แสดงความคิดเห็นในทางกลับกัน คือมีการให้อิสระในการปลูกสร้างอาคารประเภทต่างๆในบริเวณดังกล่าว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชากรกลุ่มนี้ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของท้องถิ่น มีแนวโน้มการยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการยอมรับความทันสมัยที่มีปัจจัยมาจากการเลียนแบบจากโฆษณาและแหล่งข่าวสารต่างๆ

ส่วนในด้านของความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ในบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น และบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว ประชากรศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรมีความสูงเกิน 4 ชั้น โดยลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์กับความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว คือการเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น โดยมีความเห็นว่าการควบคุมความสูงของสิ่งปลูกสร้างในบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นการควบคุมลักษณะทางกายภาพ รวมทั้งความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น และในทางกลับกันประชากรที่ไม่เป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น มีการให้อิสระต่อความสูงของสิ่งปลูกสร้างได้มากขึ้น ในบริเวณที่เป็นบริเวณสาธารณะและมีระยะห่างจากชุมชน ที่จะไม่ก่อผลกระทบมากนัก ส่วนบริเวณศาสนสถาน ประชากรให้มีสิ่งปลูกสร้างได้น้อยที่สุด และความคิดเห็นในด้านความสูงของสิ่งปลูกสร้างไม่สามารถสรุปได้ชัดเจน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.2

แสดงทัศนคติของประชากรศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว		
การจัดการสภาพแวดล้อม	การจัดการเรื่องน้ำกิน-น้ำใช้	ให้ท้องถิ่นจัดการโดยรัฐให้ความช่วยเหลือ
	การจัดการพลังงานไฟฟ้า	ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ
	การจัดการน้ำทิ้งและสิ่งปฏิกูล	ให้ท้องถิ่นจัดการโดยรัฐให้ความช่วยเหลือ
ประเภทและความสูงของสิ่งปลูกสร้าง	บริเวณศาสนสถาน	ไม่ควรมีสิ่งปลูกสร้างใดๆ
	บริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชนท้องถิ่น	ให้มีเฉพาะโรงแรมที่พักและร้านขายของให้สูงได้ไม่เกิน 4 ชั้น * การเป็นสมาชิกองค์กร
	บริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว	ให้มีโรงแรมที่พัก ร้านขายของและแหล่งบันเทิงให้สูงได้ไม่เกิน 4 ชั้น * การเป็นสมาชิกองค์กร

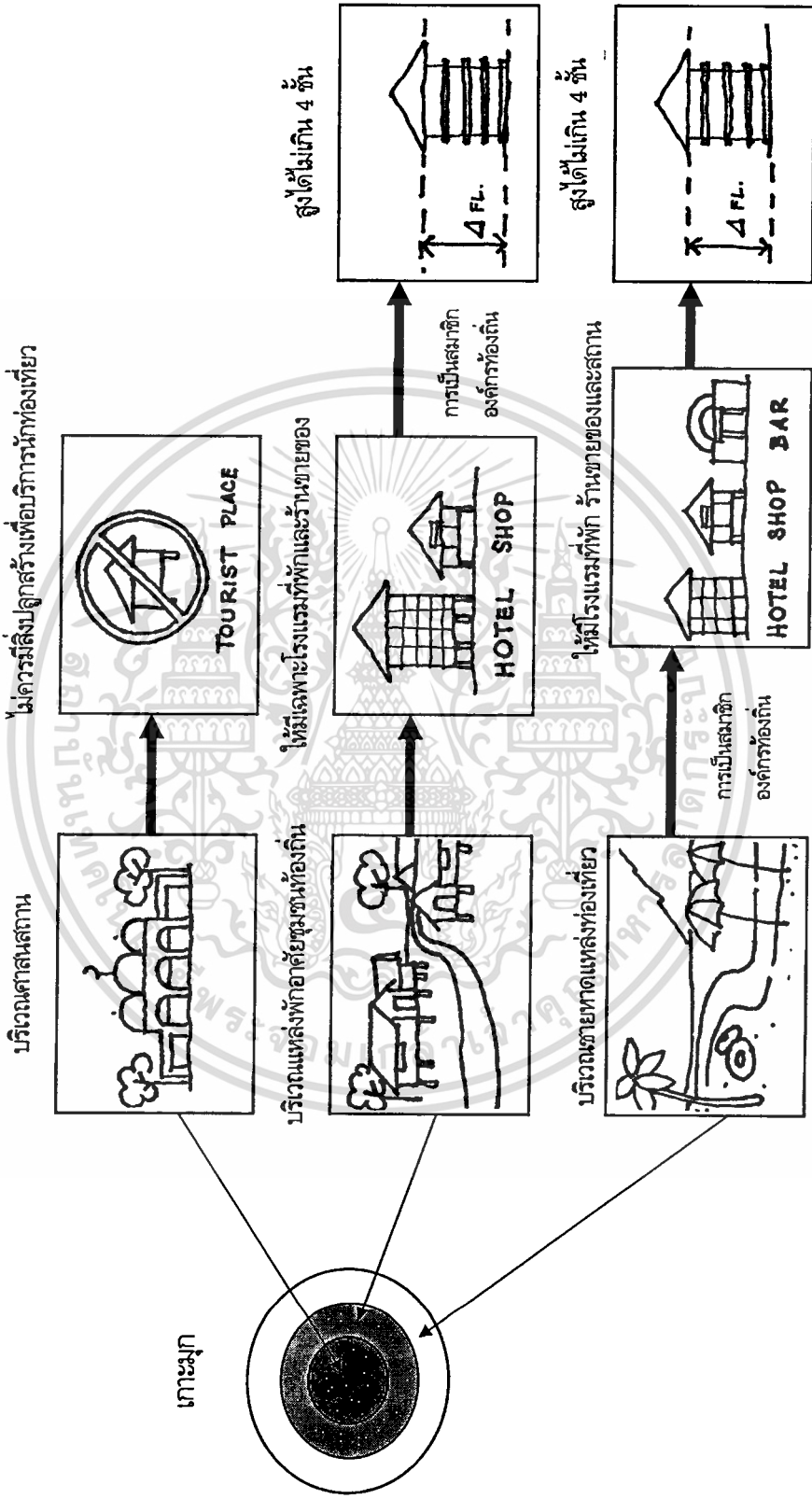
* ลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.2

แสดงทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อประเภทและความสูงของสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว เปรียบเทียบระหว่างบริเวณศาลาสถาน

แหล่งพักอาศัยชุมชนท้องถิ่น และบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว

3. ทศนคติที่มีต่อระเบียบในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว (ตารางที่ 5.3)

ในการการกำหนดระเบียบควบคุมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ประชากรศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าจำเป็นต้องมี โดยต้องการให้กำหนดจากชุมชนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานราชการ ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมีผลต่อวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งเป็นวิถีของชุมชนท้องถิ่น หากชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบในการควบคุมกิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยว อาจทำให้การพัฒนาทางการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นได้ โดยไม่มีผลกระทบที่ขัดแย้งต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ส่วนในการกำหนดระเบียบการควบคุมสภาพแวดล้อมของเกาะมุก ประชากรศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าจำเป็นต้องมีการกำหนดจากชุมชนท้องถิ่นโดยร่วมกับหน่วยงานราชการ ทั้งนี้จากการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชากรมีความคิดเห็นในลักษณะการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อที่จะสามารถควบคุมและรักษาสภาพแวดล้อมอันเป็นแหล่งที่อยู่ และที่ทำกินของท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ และสามารถพัฒนาไปได้พร้อมกับการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวในอนาคต

ตารางที่ 5.3

แสดงทัศนคติของประชากรศึกษาที่มีต่อระเบียบในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว

ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อระเบียบในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว	
ระเบียบในการควบคุมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	ให้กำหนดโดยท้องถิ่นร่วมกับราชการ
ระเบียบในการควบคุมสภาพแวดล้อม	

ข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

จากการศึกษาข้างต้น ตามกรอบทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น ได้ผลตามข้อค้นพบ และสามารถสรุปข้อเสนอแนะเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

จากการทบทวนวรรณกรรม กิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมท้องถิ่น และได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมแก่ชุมชนท้องถิ่น เช่น ปัญหาการเลียนแบบค่านิยมของนักท่องเที่ยว ปัญหาความขัดแย้งของชุมชนท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านขนบธรรมเนียมประเพณีบางประการ การสอบถามความคิดเห็นจากชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นการรับทราบข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบและข้อขัดแย้งในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว จากข้อค้นพบ ทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ในประเด็นการแต่งกายของนักท่องเที่ยว ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ที่ชุมชนมีต่อฝ่ายพักอาศัย และความสัมพันธ์ของความคิดเห็นที่มีต่อลักษณะการแต่งกายของนักท่องเที่ยว ที่แปรผันกับพื้นที่บริเวณต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในส่วนของมาตรการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยว จึงควรให้ความสำคัญกับกระบวนการรับทราบความคิดเห็น และกำหนดมาตรการควบคุมโดยจำกัดประเภทของกิจกรรมการแต่งกายของนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม กับพื้นที่ในย่านต่างๆของแหล่งท่องเที่ยว

กิจกรรมกีฬาทั้งทางบกและทางน้ำ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้ปัจจัยเรื่องการใช้เครื่องยนต์ เป็นตัวบ่งชี้ประเภทของกิจกรรมกีฬาในโอกาสต่อไป การสอบถามความคิดเห็น อาจใช้ปัจจัยอื่นๆ ที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาผลกระทบอื่นๆของกิจกรรมกีฬาที่นอกเหนือจากปัญหาเสียงรบกวน

กิจกรรมสัจจร เป็นผลสะท้อนของทัศนคติของชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางกายภาพของชุมชนท้องถิ่นอย่างชัดเจน จากลักษณะความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่ยังคงมีความใกล้ชิดกัน การตั้งถิ่นฐานที่รวมตัวเป็นลักษณะย่านพักอาศัย ที่ใช้พื้นที่ส่วนลานทำกิจกรรมร่วมกัน การไปมาหาสู่ด้วยการใช้ทางเท้าหรือจักรยาน ความคิดเห็นในเรื่องการสัจจร จึงต้องการให้เป็นลักษณะเดิม เพื่อดำรงรักษาวิถีการดำเนินชีวิต ที่มีความสัมพันธ์กันในสังคมเหมือนอย่างเดิม ดังนั้นการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเรื่องการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางกายภาพ ด้วยเส้นทางคมนาคมที่มีความสะดวกสบาย จึงอาจเป็นการพัฒนาที่เป็นการ

ทำลายไปพร้อมๆกัน การวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆจึงจำเป็นต้องศึกษามิติทางสังคมของชุมชนเหล่านั้นด้วย โดยต้องใช้ข้อมูลทั้งทางบวกและทางลบของการพัฒนาแก่ชุมชนท้องถิ่นอย่างครบถ้วน

ส่วนกิจกรรมบริการเพื่อความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ในเรื่องการบริโภค การแสดง และการพำนั พบว่า มีแนวโน้มทัศนคติในลักษณะของการต่อต้านกิจกรรมบริการที่เป็นเหตุแห่งปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การแสดงที่เน้นการมอมเมา และการพำนั ข้อที่น่าพิจารณาคือ ลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในประเด็นนี้คือ ศาสนา และการเป็นสมาชิกองค์กร การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเรื่องกิจกรรมบริการ จึงควรพิจารณาข้อมูลบรรทัดฐานของสังคมท้องถิ่นนั้น ได้แก่ ความเชื่อ ศาสนา ในขณะที่ยังอีกด้านหนึ่งควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของประชาชน เป็นลักษณะกลุ่ม องค์กร เพื่อเป็นตัวแทนและร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อดูแลรักษาสังคมให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้อง และมีความเข้มแข็ง ซึ่งจะเป็นการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ให้มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยชุมชนในท้องถิ่นเอง

กิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมทางสังคม ในส่วนของกิจกรรมอาชีพ จะพบว่าชุมชนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยว ได้มีโอกาสในการร่วมประกอบอาชีพได้ ซึ่งจะเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์จากการได้สัมผัสโดยตรง ส่วนกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรม พบว่า ชุมชนท้องถิ่นให้โอกาสนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมประกอบกิจกรรมในงานเฉลิมฉลองของท้องถิ่น ในขณะที่การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาบางอย่าง ชุมชนให้โอกาสส่วนร่วมเท่านั้น กิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมทางสังคมของท้องถิ่น ได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งนักท่องเที่ยวจะมีการปรับตัวกิจกรรมเดิมของตน ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น แนวทางในการให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมทางสังคม จึงน่าจะช่วยลดความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม การพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวในแนวทางดังกล่าว มีข้อที่น่าพิจารณาประกอบกันคือ การสอบถามความคิดเห็นจากชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว เป็นไปอย่างเหมาะสม ไม่เป็นการรบกวนต่อชุมชน ในอีกประเด็นหนึ่งคือ การนำเอากิจกรรมทางสังคมของท้องถิ่น มาเป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยว ที่มุ่งเน้นด้านการค้ามากเกินไป อาจทำให้เกิดปัญหาความเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรมประเพณี เนื่องจากขาดความประณีต และละเอียดถึงสาระที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น รวมทั้งคุณค่าที่แท้จริงที่มีต่อสังคมท้องถิ่น จึงควรมีการพิจารณาเรื่องรูปแบบ และการเข้าไปมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมทางสังคมนั้นๆ

2. สภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวทางกายภาพ ตามแนวทางของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบัน โดยเริ่มจากการจำแนกพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด ออกเป็นประเภทอย่างกว้างๆ ได้แก่ ชายหาดพัฒนา ก้าวหน้า ชายหาดพัฒนาธรรมชาติ และชายหาดอนุรักษ์ และกำหนดมาตรฐานการพัฒนาทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวชายหาดประเภทต่างๆนี้ โดยใช้มาตรการที่แตกต่างกันในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การใช้ที่ดิน ระยะเวลาถอยร่น ความหนาแน่น ระบบสาธารณูปโภค รูปแบบและความสูงของสิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น การดำเนินการในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่ต้นนโยบายไปจนถึงขั้นปฏิบัติ เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐทั้งสิ้น รวมทั้งยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย ทำให้การดำเนินการและการควบคุมดูแล ขาดการเชื่อมโยงสัมพันธ์ให้เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกัน ขาดผู้ที่ควบคุมดูแลอย่างแท้จริง การพัฒนาการท่องเที่ยวจึงเป็นลักษณะของการส่งเสริมให้มีการเติบโตในธุรกิจการลงทุนเท่านั้น ความเจริญเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นทางด้านการตลาดแต่เพียงอย่างเดียว ได้ก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพอย่างรวดเร็ว ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนสาธารณูปโภค ปัญหามลภาวะ ปัญหาสิ่งปลูกสร้างขัดต่อความกลมกลืนของสภาพแวดล้อม ปัญหาเหล่านี้ทำให้ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมไปอย่างรวดเร็ว ต้องการระยะเวลาในการฟื้นฟูให้กลับมาเหมือนเดิมเป็นระยะเวลานาน แหล่งท่องเที่ยวนั้นก็จะถูกลดความนิยม และถูกทอดทิ้งไปในที่สุด ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อดำรงรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพเหมือนเดิม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) มีหลักการที่สำคัญคือ มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน สนับสนุนให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อบริหารการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน รวมทั้งให้ชุมชนร่วมควบคุม ติดตามประเมินผลตามนโยบาย ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และผลสำเร็จเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้าพิจารณาในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ และสนับสนุนเศรษฐกิจในท้องถิ่น

ในเรื่องการจัดการสภาพแวดล้อม จากการศึกษาวิจัย พบว่า ชุมชนท้องถิ่นแสดงความคิดเห็นในการร่วมจัดการเรื่องน้ำกิน-น้ำใช้ การจัดการน้ำทิ้ง และสิ่งปฏิกูล ซึ่งชุมชนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้เอง แต่หน่วยงานราชการจำเป็นต้องสนับสนุนทางด้านสิ่งของและความรู้ทางเทคนิคที่จำเป็น ส่วนการจัดการเรื่องไฟฟ้า ยังคงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวในบางประเด็นที่ไม่ต้องการเทคโนโลยีที่ซับซ้อนมากนัก สามารถให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้ โดยที่รัฐต้องให้การสนับสนุน ซึ่งจะเป็นผลประโยชน์อย่างหนึ่งแก่ชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการให้โอกาสชุมชนเป็นผู้ควบคุมดูแลการจัดการเหล่านั้น จะทำให้การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและสามารถใช้ประโยชน์กับแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนได้ตลอดไป

ในเรื่องสิ่งปลูกสร้างในแหล่งท่องเที่ยว ความคิดเห็นของประชากรศึกษามีลักษณะของการควบคุมสิ่งปลูกสร้างตามลำดับความสัมพันธ์ที่มีต่อวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน กล่าวคือบริเวณศาสนสถานี่ชุมชนใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาส่วนรวมกัน ไม่ควรมีสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยวใดๆ บริเวณแหล่งพักอาศัยของชุมชน ให้มีเฉพาะโรงแรมที่พักและร้านขายของ ซึ่งลักษณะกิจกรรมที่สัมพันธ์กับสิ่งปลูกสร้างเหล่านี้ ไม่น่าจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม รวมทั้งชุมชนอาจมีส่วนร่วมในการลงทุนทำธุรกิจดังกล่าวได้ ในขณะที่บริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นสถานที่สาธารณะ ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น มีลักษณะที่ควบคุมน้อยลง โดยให้มีสิ่งปลูกสร้างได้ทุกประเภท รวมทั้งสถานบันเทิง ซึ่งไม่เคยมีบริการบนเกาะมุกมาก่อน ส่วนเรื่องความสูงของสิ่งปลูกสร้าง ทั้งในบริเวณแหล่งพักอาศัย และชายหาดแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นมีความคิดเห็นให้สูงได้ไม่เกิน 4 ชั้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และพีชพรรณที่มีอยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกาะ จากข้อค้นพบในเรื่องสิ่งปลูกสร้าง แสดงให้เห็นว่าทัศนคติของประชาชน ได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการควบคุม หรือบ่งชี้เรื่องอาณาเขตความเป็นส่วนตัว และลักษณะความสัมพันธ์กันในสังคมทั้งด้านการดำรงชีพ และลักษณะทางกายภาพที่สอดคล้องกัน รวมทั้งความสัมพันธ์ของชุมชนกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ จึงน่าจะสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนในท้องถิ่นมีความพร้อม และมีลักษณะในการยอมรับสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการการท่องเที่ยว แต่ควรมีขอบเขตและลักษณะทางกายภาพที่ไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมท้องถิ่น และไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอยู่เดิม การรับทราบข้อมูลในประเด็นเหล่านี้ จากชุมชนท้องถิ่น จึงน่าจะก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวทางกายภาพ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว

3. ระเบียบในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว

จากการทบทวนวรรณกรรมในส่วนของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า โดยส่วนใหญ่ผู้วางแผนได้ให้ความสำคัญกับมาตรการต่างๆ เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเชิงกายภาพ เพื่อบริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงการท่องเที่ยวในเชิงปริมาณ การพัฒนาการท่องเที่ยวในแนวทางการดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในแหล่งท่องเที่ยวใน 2 ประเด็นหลัก คือ ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ประเด็นที่สองคือ ผลกระทบทางสภาพแวดล้อมทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเกิดจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และอาคารสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการการท่องเที่ยว การวางแผนที่ดำเนินการโดยราชการที่เป็นไปในลักษณะการสังเกตการณ์ และผู้คาดการณ์โดยกลุ่มผู้วางแผน จึงทำให้ขาดมิติทางสังคมของชุมชนภายในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีลักษณะที่ลึกซึ้ง และแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนภายในท้องถิ่น รวมทั้งการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นในลักษณะที่เป็นผลกระทบในทางลบต่อชุมชนอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง

จากข้อค้นพบในเรื่องทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ จะพบว่าชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว สามารถแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นอิสระ และมีแนวโน้มในการควบคุมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นได้ โดยมีลักษณะที่สอดคล้องถึงวิถีชีวิตที่มีอยู่เดิม ส่วนทัศนคติที่มีต่อระเบียบในการควบคุมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ชุมชนได้แสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นและควรจะกำหนดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นร่วมกับทางราชการ เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

จากข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ความสำคัญของมิติทางสังคมในลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นเรื่องที่น่าจะนำมาพิจารณาประกอบในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตต่อไป เพื่อรักษาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นให้ยั่งยืนตลอดไป ลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเป็นอย่างสูง คือ การเป็นสมาชิกองค์กรท้องถิ่น ซึ่งเป็นลักษณะประชากรที่มีผลให้ชุมชนมีแนวโน้มในการร่วมดูแลสังคมและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นมากขึ้น การเตรียมความพร้อมในการให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ทางรัฐบาลจึงต้องวางนโยบายในการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรท้องถิ่นที่เป็นอิสระทางความคิด การตัดสินใจในระดับท้องถิ่น และสามารถเป็นตัวแทนในการเจรจาต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ได้ โดยในระยะเริ่มแรก รัฐจะต้องให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ ความรู้ และการฝึกอบรม โดยเฉพาะการเปลี่ยนทัศนคติ การพึ่งพารัฐบาลและองค์กรเอกชน นอกจากนี้ รัฐจะต้องให้การสนับสนุนทางการเงิน และความรู้ความชำนาญในด้านการจัดการ เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

1. การสร้างกรอบทัศนคติเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พิจารณาจากผลกระทบในด้านต่างๆของการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดลักษณะเชิงกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น ผลกระทบเรื่องเสียงรบกวน ใช้ลักษณะการใช้เครื่องยนต์ของการสัญจรเป็นตัวบ่งชี้ เพื่อสร้างแนวทางในการจำกัดกรอบการศึกษาวิจัย เหตุดังกล่าวจึงอาจมีวิธีการกำหนดตัวบ่งชี้ในลักษณะอื่นๆ ตามความเหมาะสมของการศึกษาในโอกาสต่อไป
2. การศึกษาวิจัยในพื้นที่เกาะมุก เป็นเพียงข้อค้นพบที่สามารถอธิบายได้เฉพาะพื้นที่ศึกษาเท่านั้น ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด หรือเกาะอื่นๆอาจมีปัจจัยต่างๆที่แตกต่างกัน การศึกษาในโอกาสต่อไปจึงอาจศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชายหาดหรือเกาะในสถานที่อื่นๆ เปรียบเทียบความแตกต่างหรือสอดคล้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกระบวนการศึกษาวิจัยแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาดให้เข้มข้นและรัดกุมยิ่งขึ้น
3. การศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อศึกษาปัจจัยของลักษณะประชากรที่มีความแตกต่างออกไป
4. จากข้อค้นพบทำให้ทราบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่สำคัญ คือ การเป็นสมาชิกองค์กร การศึกษาที่น่าสนใจในโอกาสต่อไป คือ การวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งในเรื่องลักษณะขององค์กรท้องถิ่น ที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น
5. การศึกษาถึงรายละเอียด ขั้นตอนในการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ตั้งแต่การร่วมคิดหาวิธีการพัฒนาร่วมวางนโยบายแผนงาน ร่วมปฏิบัติตามแผนงาน ตลอดจนร่วมควบคุมติดตาม ประเมินผล และบำรุงรักษาโครงการ เพื่อศึกษาถึงโอกาสและความพร้อมของประชาชนในท้องถิ่น ในการร่วมวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และแนวทางที่รัฐจะให้การสนับสนุน

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว อินทวาท, “ รายงานการวิจัยเรื่อง ทักษะคิดของประธานกรรมการสภาตำบลที่มีต่อการปฏิบัติงานของพัฒนากร ”, กรุงเทพฯ, ม.ป.พ., 2530.
- คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยา-มนุษยวิทยา, สังคมวิทยา-มนุษยวิทยาเบื้องต้น, กรุงเทพมหานคร, กิ่งจันทร์ การพิมพ์, 2527.
- ฉลอง ภิรมย์รัตน์, จิตวิทยาสังคม, กรุงเทพฯ, ประจักษ์การพิมพ์, 2521.
- _____, กระบวนการกลุ่ม, กรุงเทพฯ, ประจักษ์การพิมพ์, 2521.
- ชำนาญ ม่วงทับทิม, “ ความสำคัญของการท่องเที่ยว ”, จุลสารการท่องเที่ยว, หน้า 2, เมษายน 2526.
- ณัฐพร แสงประดับ, การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว : ศึกษากรณีหมู่บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, คำบรรยายจิตวิทยาสังคม, กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518.
- ทิตยา สุวรรณะชญ, พัฒนากร : ความคาดหวังบทบาทพัฒนากร คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ, พระนคร, โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2510.
- นิคม จารุมณี, การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2526.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติ การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2526.
- ประดิษฐ์ มัชฌิมา, สังคมวิทยาชุมชน, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, จิตวิทยาการศึกษา, (ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพฯ), กรุงเทพฯ, เมษายน 2534.
- ผ่องพันธุ์ มณีโรจน์, การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.
- ไพบูลย์ ช่างเรียน, “ การเพิ่มประชากรและการขยายตัวของเมืองในเขตนครหลวงกรุงเทพฯ-ธนบุรี ”, เอกสารประกอบการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2514.
- ไพบูลย์ ช่างเรียน และอวยชัย ชะบา, การบริหารผังเมือง, เอกสารวิชาการหมายเลข 1, ศูนย์ศึกษาชุมชนเมือง สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, 2529.
- ไพโรจน์ ถวัลย์ศักดิ์วุฒิ, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางผังเมือง กรณีศึกษา : เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี, วิทยานิพนธ์ปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2535.

มูลนิธิโลกสีเขียวในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ” รายงานพิเศษ การท่องเที่ยวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโลก ” ปีที่ 2, ฉบับที่ 4, กันยายน-ตุลาคม 2536.

เยาวลักษณ์ บุญภักดี, ความรู้และทัศนคติต่อนโยบายสีเขียวของผู้อยู่อาศัยในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.

ระดม วงศ์น้อย, “ แนวความคิดเรื่องชนชั้นนำและการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน ”, เอกสารวิชาการหมายเลข 10, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

รายงานการวิจัย เรื่องผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อประชาชน, โดยผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่นที่ 17, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน.

รายงานการศึกษาเพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เพื่อสนองต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, โดยศูนย์บริการวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2534.

รายงานของคณะกรรมการการท่องเที่ยวและการกีฬา, วุฒิสภาพิจารณาศึกษา เรื่องการพัฒนากการท่องเที่ยวของชาติ, กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, มีนาคม 2539.

ลือชัย ศรีเงินยวง และผาสุก เอกภวนิช, “ ยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนา (สาธารณสุข) ทนบ ”, เอกสารประกอบการเสวนาภาคแรกของกลุ่มสังคมศาสตร์สาธารณสุข, 2526.

เวทย์ ธโนปจัย, การศึกษาเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของประชาชนในเขตเมืองและชนบท, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านบริหารศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.

วิจิตรา ชัยศรี, ทัศนคติของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดแม่ฮ่องสอน, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2537.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ, จิตวิทยาสังคม, กรุงเทพฯ, เกรียงศักดิ์การพิมพ์, 2525.

สมพักตร์ ยัญญะสิทธิ์, ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.

สาขาวิจัยสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, “ แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ”, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, พฤศจิกายน 2530.

_____ “ แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ”, 2528.

เสาวณีย์ จิตต์หมวด, วัฒนธรรมอิสลาม, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์จุฬินไทย, 2535.

สุรพงษ์ วงษ์สุวรรณ, องค์กรทางสังคมของชุมชนบ้านอรัญญิก, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- อดิน รพีพัฒน์, “ อภิปรายเรื่องทำไมต้องพูดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน : ทัศนะจากองค์กรพัฒนาเอกชน ”, ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา รวบรวมโดย ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, กรุงเทพมหานคร, ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- Allport. G.W. Verson and O. Linsey, A Scale for Measuring the Dominant Interests in Personality, Boston, Houghton Mifflin, 1960.
- B. Mc Donald, “ Public Involvement in the Planning Process ”, Citizen Participation in Planning, Cited by M. Fagence, 1977.
- Foster, Charles. R., Psychology for Life Adjustment, Chicago American Technical Society, 1952.
- Harold Ho., “ Strategies and Measures to Secure People’s Participation in Development at the Grassroots Level ”, in Professional Paper of ICSW (Asia and Western Pacific Regional Conference), 1983. (Mimeographed).
- Likhirt Dhiravagin, Political Attitudes of the Bureaveratic Elite and Modernization in Thailand, Bangkok, Thai Watana Panich Co., Ltd., 1973.
- Papalia David E. and Olds, Sally. Wendkos, Psychology, USA., Mc. Graw-Hill Book Company, 1985.
- Pearce D., Tourist Development, London : Longman Group Limited, 1981.
- Scwell, W. R. Derrick and J.T. Coppock, ed., Public Participation is Planning, London, Jonh Wiley & Sons, 1977.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์โครงการวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ การศึกษาทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ”
กรณีศึกษา : เกาะมุก จังหวัดตรัง

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (หัวหน้าครอบครัว)
(นาย,นาง) _____ ชื่อสกุล _____
ที่อยู่ บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ 2 บ้านเกาะมุก
ตำบล เกาะลิบิง อำเภอ กันตัง จังหวัด ตรัง
ชื่อผู้สัมภาษณ์
(นาย,นาง,นางสาว) _____ ชื่อสกุล _____
วันที่สัมภาษณ์ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม

1. อายุ _____ ปี
2. การศึกษา
  - ประถมศึกษา
  - มัธยมศึกษา
  - สูงกว่ามัธยมศึกษา
3. อาชีพหลัก (อาชีพที่มีรายได้ประจำ หรือ รายได้เป็นหลัก) คือ
  - เกษตรกรรม
  - ประมง
  - ค้าขาย
  - รับจ้าง
  - รับราชการ
  - อื่นๆ คือ _____
4. หากนักท่องเที่ยวอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรม อาชีพของท่าน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร
  - ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมใดๆ
  - อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมชมได้
  - อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมประกอบกิจกรรมได้
  - ไม่แสดงความคิดเห็น
5. รายได้ที่ได้จากการทำงานของครัวเรือนในปัจจุบัน เฉลี่ยต่อเดือน (รวมรายได้ทุกด้าน เช่น เงินเดือน, โบนัส, ค่าเช่า)
  - ไม่เกิน 5,000 บาท
  - มากกว่า 5,000 บาท แต่ไม่เกิน 10,000 บาท
  - มากกว่า 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 20,000 บาท
  - มากกว่า 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท
  - มากกว่า 50,000 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ปัจจุบันท่านมีที่ดินเป็นของตนเองในเกาะมุก หรือไม่ (รวมทั้งที่ดินที่ปลูกสร้างบ้าน ซึ่งท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบันด้วย)

- ไม่มี มี จำนวนเนื้อที่ _____ ไร่ _____ งาน _____ ตารางวา

7. โดยปกติท่านรับฟัง หรือ ชมข่าวสารต่างๆ จากสื่อประเภทใดมากที่สุด

- วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์
 ประชาสัมพันธ์ท้องถิ่น เช่น บอร์ดข่าวสาร, ประชุมหมู่บ้าน
 ไม่มีเลย

8. ท่านมีประสาทรถจักรยานท่องเที่ยวนอกท้องถิ่นของท่าน บ้างหรือไม่ ที่ใด

- ไม่มี มี คือสถานที่ _____

9. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น หรือไม่

- ไม่เป็น เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์เพื่อการผลิต
 เป็นสมาชิกคณะกรรมการพัฒนาเด็ก เป็นสมาชิกคณะกรรมการหมู่บ้าน
 เป็นคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน

10. ท่านนับถือศาสนา

- พุทธ อิสลาม อื่นๆ _____

ส่วนที่ 2 ทักษะคติ และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

หากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะมุก และมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามากขึ้น กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่าน เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

11. ท่านคิดว่านักท่องเที่ยวควรแต่งกายอย่างไร เมื่ออยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น หาดทรายขาว, ถ้ำมรกต

- ควรแต่งกายให้สุภาพ เรียบร้อย
 ให้แต่งกายได้โดยมีผ้าปกปิดน้อยชิ้น เช่น ชุดว่ายน้ำ
 ให้แต่งกายได้โดยมีผ้าปกปิดน้อยมาก ตั้งแต่เปลือยอกจนถึงเปลือยกาย
 ไม่แสดงความคิดเห็น

12. ท่านคิดว่านักท่องเที่ยวควรแต่งกายอย่างไร เมื่อเข้ามาเที่ยวในบริเวณพักอาศัยของหมู่บ้าน

- ควรแต่งกายให้สุภาพ เรียบร้อย
 ให้แต่งกายได้โดยมีผ้าปกปิดน้อยชิ้น เช่น ชุดว่ายน้ำ
 ไม่แสดงความคิดเห็น

13. ท่านคิดว่ากีฬาทางบกแบบใดที่เหมาะสมกับเกาะมุก
- ไม่ควรมีการเล่นกีฬาบนเกาะมุก
  - ควรมีเฉพาะกีฬาที่ไม่ใช้เครื่องยนต์เป็นอุปกรณ์ เช่น ชีจักรยาน, วอลเลย์บอลชายหาด
  - ให้เล่นกีฬาได้ทุกชนิด
  - ไม่แสดงความคิดเห็น
14. ท่านคิดว่ากีฬาทางน้ำแบบใดที่เหมาะสมกับเกาะมุก
- ไม่ควรมีการเล่นกีฬาทางน้ำใดๆ
  - ควรมีเฉพาะกีฬาที่ไม่ใช้เครื่องยนต์เป็นอุปกรณ์ เช่น เรือใบ, ดำน้ำ
  - ให้เล่นกีฬาได้ทุกชนิด
  - ไม่แสดงความคิดเห็น
15. ท่านคิดว่าการเดินทางแบบไหนจะสะดวก และเหมาะสมกับการเดินทางบนเกาะมุกของนักท่องเที่ยว
- เดินเท้าเพียงอย่างเดียว
  - เดินเท้า และจักรยาน
  - เดินเท้า, จักรยาน, จักรยานยนต์ และรถยนต์
  - ไม่แสดงความคิดเห็น
16. ท่านคิดว่าสถานบริการเพื่อความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยวบนเกาะมุก ควรมีบริการเพื่อการบริโภคอย่างไร
- ให้มีเฉพาะอาหาร และเครื่องดื่ม
  - ให้มีอาหาร และเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์
  - ให้มีบริการได้ทุกประเภทไม่จำกัดจนถึงยาเสพติด
  - ไม่แสดงความคิดเห็น
17. ท่านคิดว่าสถานบริการเพื่อความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ควรมีกิจกรรมการแสดงอย่างไร
- เฉพาะการแสดงการเล่นพื้นบ้าน
  - เฉพาะการแสดงการเล่นพื้นบ้าน และการแสดงที่เป็นสากลไม่เน้นเรื่องกามารมณ์
  - ให้มีกิจกรรมได้ทุกประเภทจนถึงการแสดงที่สนองทางด้านกามารมณ์ เช่น อะโกโก้
  - ไม่แสดงความคิดเห็น
18. ท่านคิดว่าสถานบริการเพื่อความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ควรมีกิจกรรมเพื่อการพนัน หรือไม่อย่างไร
- ไม่ควรมีการพนันทุกประเภท
  - ให้มีเฉพาะที่เป็นการเล่นพื้นบ้าน เช่น ตีโก๋, กัดปลา, ชนวัว
  - ให้มีการเล่นการพนันได้ทุกประเภท
  - ไม่แสดงความคิดเห็น
19. หากนักท่องเที่ยวต้องการมีส่วนร่วมในงานฮารีรายอ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร
- ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมใด
  - อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมชมได้
  - อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมประกอบกิจกรรมได้
  - ไม่แสดงความคิดเห็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

20. หากนักท่องเที่ยวต้องการมีส่วนร่วมในพิธีละหมาด ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร
- ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมใด
  - อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมชมได้
  - อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมประกอบกิจกรรมได้
  - ไม่แสดงความคิดเห็น
21. หากนักท่องเที่ยวต้องการมีส่วนร่วมในพิธีสูหนัด ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร
- ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมใด
  - อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมชมได้
  - อนุญาตให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมประกอบกิจกรรมได้
  - ไม่แสดงความคิดเห็น
22. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อการกำหนดระเบียบในการควบคุมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวบนเกาะมุก
- ไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดระเบียบใดๆ
  - มีความจำเป็น โดยให้หน่วยงานราชการเป็นผู้กำหนด
  - มีความจำเป็น โดยตัวแทนของชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้กำหนด
  - มีความจำเป็น โดยตัวแทนของชุมชนท้องถิ่นดำเนินการร่วมกับราชการ
  - ไม่แสดงความคิดเห็น
23. หากมีสถานบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น ท่านคิดว่าการจัดการเพื่อจัดหาน้ำดื่ม-น้ำใช้ ควรเป็นอย่างไร
- ให้สถานบริการจัดการเองโดยอิสระ
  - ให้เป็นภาระของหน่วยงานราชการ
  - ให้ชาวบ้านเป็นฝ่ายจัดการโดยความช่วยเหลือจากรัฐ เพื่อเป็นรายได้พัฒนาท้องถิ่น
  - อื่นๆ คือ _____
  - ไม่แสดงความคิดเห็น
24. หากมีสถานบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น ท่านคิดว่าการจัดการเพื่อจัดหาพลังงานไฟฟ้า ควรเป็นอย่างไร
- ให้สถานบริการจัดการเองโดยอิสระ
  - ให้เป็นภาระของหน่วยงานราชการ
  - ให้ชาวบ้านเป็นฝ่ายจัดการโดยความช่วยเหลือจากรัฐ เพื่อเป็นรายได้พัฒนาท้องถิ่น
  - อื่นๆ คือ _____
  - ไม่แสดงความคิดเห็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

25. หากมีสถานบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น ท่านคิดว่าการจัดการเรื่อง น้ำทิ้ง, ขยะ และสิ่งปฏิกูล ควรเป็นอย่างไร

- ให้สถานบริการจัดการเองโดยอิสระ
- ให้เป็นภาระของหน่วยงานราชการ
- ให้ชาวบ้านเป็นฝ่ายจัดการโดยความช่วยเหลือจากรัฐ เพื่อเป็นรายได้พัฒนาท้องถิ่น
- อื่นๆ คือ _____
- ไม่แสดงความคิดเห็น

26. บริเวณแหล่งพักอาศัยของหมู่บ้าน ท่านอนุญาตให้มีสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ประเภทใด

- ไม่ควรมีสิ่งปลูกสร้างใดๆ
- เฉพาะโรงแรมที่พัก
- เฉพาะโรงแรมที่พัก และร้านขายของ
- โรงแรมที่พัก, ร้านขายของ และแหล่งบันเทิงเรีงรมย์
- ไม่แสดงความคิดเห็น

27. จากข้อ 26 สำหรับผู้ที่ตอบข้อ ข, ค หรือ ง ท่านคิดว่าสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว ควรมีความสูงเท่าไร

- ความสูงไม่เกิน 2 ชั้น
- ความสูงระหว่าง 2-4 ชั้น
- ความสูงได้มากกว่า 4 ชั้น
- ไม่แสดงความคิดเห็น

28. บริเวณโดยรอบสุเหร่า ท่านอนุญาตให้มีสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ประเภทใด

- ไม่ควรมีสิ่งปลูกสร้างใดๆ
- เฉพาะโรงแรมที่พัก
- เฉพาะโรงแรมที่พัก และร้านขายของ
- โรงแรมที่พัก, ร้านขายของ และแหล่งบันเทิงเรีงรมย์
- ไม่แสดงความคิดเห็น

29. จากข้อ 28 สำหรับผู้ที่ตอบข้อ ข, ค หรือ ง ท่านคิดว่าสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว ควรมีความสูงเท่าไร

- ความสูงไม่เกิน 2 ชั้น
- ความสูงระหว่าง 2-4 ชั้น
- ความสูงได้มากกว่า 4 ชั้น
- ไม่แสดงความคิดเห็น

30. บริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว ท่านอนุญาตให้มีสิ่งปลูกสร้างเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ประเภทใด

- ไม่ควรมีสิ่งปลูกสร้างใดๆ
- เฉพาะโรงแรมที่พัก
- เฉพาะโรงแรมที่พัก และร้านขายของ
- โรงแรมที่พัก, ร้านขายของ และแหล่งบันเทิงเรีงรมย์
- ไม่แสดงความคิดเห็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางสังคม และกิจกรรมเชิงมนุษย์สัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ การพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษา และการเรียนรู้ โดยเฉพาะทางสังคมนั้น ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวในประเทศของตน หรือในต่างประเทศ ได้เป็นปัจจัยประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรมในตัวตน โดยที่นักท่องเที่ยวอาจเป็นนักธุรกิจ นักเดินเรือ นักสำรวจ นักศึกษา นักจาริกแสวงบุญ หรือเศรษฐกิจที่มีเวลาวางก็ตาม การท่องเที่ยวจะช่วยให้เกิดการสัมผัสอารยธรรมที่แตกต่างออกไป ซึ่งท้าทายให้นำไปเปรียบเทียบกับอารยธรรมของบ้านเมืองตน ทำให้แผ่ขยายความคิดของตนไปสู่ผู้อื่น หรือรับเอาความคิดผู้อื่นมาใคร่ครวญ ทำให้สามารถเรียนรู้เทคนิคใหม่ๆ ในเรื่องการค้าขายและอุตสาหกรรม และเป็นสื่อมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างชาวลโลก

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

ชำนาญ ม่วงทับทิม (2527) กล่าวว่า เมื่อพิจารณาการท่องเที่ยว จากกรอบการมองในแง่บทบาทของการท่องเที่ยว อาจให้ความหมายของการท่องเที่ยวออกเป็น 2 นัยคือ

ประการแรก ความหมายของการเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยที่การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยยกระดับรายได้และมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศให้สูงขึ้น และถือว่าการท่องเที่ยวเป็นสินค้าออกประเภทหนึ่งที่มีมองไม่เห็นตัว

ประการที่สอง เป็นการมองในความหมายของการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีสัญชาตญาณของความอยากรู้อยากเห็น

Robert Christie Mill, and Alastair M. Morrison (1988:6-7) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบหนึ่งของการันทนาการ (Recreation) ของมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในเวลาวาง (Leisure Time) โดยผูกพันอยู่กับการเดินทางจากที่หนึ่งซึ่งเป็นบ้านของตนเอง ไปสู่อีกที่หนึ่งถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ถือว่า วัตถุประสงค์เพื่อประสพการณ์และความรู้ เพื่อการผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากกิจกรรมต่างๆ เป็นการตอบสนองตนเอง

ในทางสังคมวิทยา การท่องเที่ยวนั้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นความสัมพันธ์ (Social Relation) ระหว่างบุคคลซึ่งปกติไม่เคยพบกันมาก่อน
2. เป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Confrontation) ในกลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ภาษา ความแตกต่างกันในด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ
3. พฤติกรรมของกลุ่มคนที่ต้องการผ่อนคลาย (Release) จากความตึงเครียดทางสังคม และเศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการเชิงงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. พฤติกรรมของคนต่างถิ่น ที่ประสานกันระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ตนได้รับจากการดำรงชีพของคนต่างถิ่น

ปัจจุบันได้มีนักวิชาการ องค์การเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้พยายามที่จะให้คำนิยามของ “ การท่องเที่ยว ” โดยอาศัยเกณฑ์ต่างๆ เช่น ยึดถือตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ช่วงระยะเวลาของการเดินทาง และลักษณะของการเดินทาง ว่าอะไรใช่หรือไม่ใช่การท่องเที่ยว แต่ยังไม่มีความหมายอันใดเป็นความหมายสากล หรือมาตรฐานที่เป็นข้อสรุปอันเป็นที่พอใจของทุกคน

การได้รับรู้และสัมผัสโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์จากจิตใจมนุษย์ (เช่น การได้ดูมหรสพแปลกๆ ศิลปอันงดงามของศิลปินสาขาต่างๆ) กับผลของแรงงานอันมีค่าของมนุษย์ (เช่น คลองขุดอันตักแต่งไว้อย่างดี ตึกรามใหญ่โต สะพานกว้างขวาง) กับธรรมชาติอันงดงามพิศดาร (เช่น น้ำตก ถ้ำ ดอกไม้ป่า) กับโบราณวัตถุ โบราณสถาน และขนบธรรมเนียมประเพณีของคนต่างๆชาติ ฯลฯ ทำให้เกิดความสุข เพลิดเพลิน และเป็นการศึกษาได้ความรู้ไปในตัว

การศึกษาเรียนรู้ในสิ่งแปลกใหม่เหล่านี้ อาจส่งผลสะท้อนมายังความคิด และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เช่น การได้พบปะคนต่างชาติต่างวัฒนธรรม การได้พบขนบธรรมเนียมประเพณีใหม่ๆ การเข้าไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เรียกร่องคตินิยม (Convention) ใหม่ ซึ่งจะเรียกร่องให้นักท่องเที่ยวปรับพฤติกรรมเดิมของตน ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น สภาวะเช่นนี้ย่อมส่งผลต่อภาวะทางจิตของนักท่องเที่ยว ที่จะต้องสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีระหว่างตัวเองกับสิ่งเหล่านั้น ในขณะที่เดียวกันกับคนในท้องถิ่น อาจจะต้องปรับตัว หรือ ได้รับความกดดันด้านค่านิยมทางสังคมไปด้วยเช่นกัน (ดู ชุมสาย, 2518:16-17)

1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism)

จากรายงานพิเศษ “ การท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อมโลก ”, โลกสีเขียว ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 (กันยายน-ตุลาคม 2536) ซึ่งเก็บความจาก “ Beyond the Green Horizon a Discussion Paper on Principles for Sustainable Tourism ” ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยให้ความหมายและหลักการไว้ดังนี้

การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Principles for Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่มีหลักการดังต่อไปนี้

1. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

การวางแผนเพื่อการพัฒนาที่มีนโยบายรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อลดปัญหาผลกระทบ และเคารพต่อสิทธิของชุมชนในท้องถิ่น

2. การลดการบริโภคและทิ้งของเสียที่มากเกินไป

การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นแทนการนำเข้า และจัดวางระบบการกำจัดของเสีย หรือส่งเสริมการนำกลับมาใช้ใหม่

3. การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ

การเคารพต่อความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของพื้นที่การท่องเที่ยว โดยการศึกษาศักยภาพและขีดจำกัด และติดตามตรวจสอบผลกระทบอันเกิดจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว การผสมผสานการท่องเที่ยวเข้ากับกิจกรรมของชุมชนในท้องถิ่น

4. การสนับสนุนเศรษฐกิจในท้องถิ่น

การผสมผสานเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้าพิจารณาในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ และสนับสนุนการสร้างรายได้ของท้องถิ่น

5. การปรึกษาหารือกับผู้เสียประโยชน์และสาธารณะ

การหารือและแจ้งให้ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ทราบถึง แนวโน้มที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และผลประโยชน์ที่อาจจะได้รับการท่องเที่ยว เช่น การจัดประชุมหารือแบบสาธารณะ

6. การส่งเสริมด้านการตลาดอย่างมีความรับผิดชอบ

การให้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมาแก่นักท่องเที่ยว เกี่ยวกับการเคารพวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติ และส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับขีดความสามารถของท้องถิ่น ในแง่ขอบเขตปริมาณ และลักษณะของนักท่องเที่ยว

7. การศึกษาค้นคว้าเพื่อปรับปรุงเทคนิคการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

นโยบายการท่องเที่ยวในประเทศไทย และกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

1. สภาพการท่องเที่ยวในประเทศไทย และนโยบายการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่ได้จัดให้มีขึ้น เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ทาความสนุกสนานเพลิดเพลิน และประสบการณ์ในการเดินทางไปพบเห็นสิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งเพื่อการผจญภัย ซึ่งอาจกล่าวไว้ว่าการท่องเที่ยวเป็นการเดินทางชั่วคราวของมนุษย์ จากที่พักเดิมไปยังจุดหมายปลายทางอีกแห่งหนึ่งเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง และใช้ช่วงเวลานั้นเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และทาความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วเดินทางกลับ

การท่องเที่ยวของประเทศไทย (รายงานประจำปีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2527:18) ได้เริ่มมีขึ้นพร้อมกับการค้าขายตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยแฝงอยู่ในรูปของการเดินทางเพื่อติดต่อค้าขายกับประเทศอื่น โดยเรือสำเภา ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาและสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ได้มีการขยายการค้าติดต่อค้าขายและเชื่อมสัมพันธทางการทูตกับประเทศต่างๆ ทั้งในทวีปเอเชียและยุโรป ซึ่งลักษณะการท่องเที่ยวดังกล่าวยังไม่เห็นเด่นชัด จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2467 รัชกาลสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เริ่มมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว

อย่างจริงจัง จากการริเริ่มของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ได้ส่งเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองไทยไปเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกา และในปีเดียวกันได้จัดตั้งแผนกโฆษณาของการรถไฟขึ้นเพื่อรองรับ และอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศไทย และเผยแพร่โฆษณาประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักแก่ชาวต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2493 ได้จัดตั้ง “สำนักงานท่องเที่ยว” เพื่อดำเนินกิจการการท่องเที่ยวโดยตรง ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 จึงได้จัดตั้งองค์การอิสระขึ้น เรียกว่า “องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.)” (25 ปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2528:16) ในระยะเวลาดังกล่าวนั้น ประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีการตื่นตัว และให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของตนเองเป็นอย่างมาก (รายงานประจำปีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2527:6) ต่างก็เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว กล่าวคือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศ มีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ ขยายความเจริญออกสู่ท้องถิ่นต่างๆ และเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการลงทุน และการจ้างงานในธุรกิจที่ต่อเนื่องทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจากการศึกษาอัตราการเจริญเติบโต การท่องเที่ยวของภูมิภาคต่างๆ ของโลก โดยองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) พบว่า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก มีอัตราการเติบโตค่อนข้างสูง เนื่องจากประเทศต่างๆ ที่มีอยู่ในภูมิภาคนี้ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามตามธรรมชาติ มีขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และวิธีการดำเนินชีวิตที่แปลกและน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคดังกล่าว มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี นำชมหน้าศึกษา และโบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์อันล้ำค่าเป็นจำนวนมาก ทรัพยากรเหล่านี้กระจายอยู่ในท้องถิ่นหลายๆ แห่ง ทั้งที่ใกล้และไกลเมืองหลวง ถ้าหากได้มีการพัฒนาและปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีแผนและถูกต้องตามหลักวิชา ก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ออกไปท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เหล่านั้นได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและพลังงาน, 2523:30) รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวดังกล่าวมาแล้ว จึงได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2517-2521) ต่อมากิจการการท่องเที่ยวมีการขยายตัวอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว จึงมีการปรับปรุงและยกฐานะของ อ.ส.ท. เป็น “การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ท.ท.ท.)” ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

การท่องเที่ยวของประเทศไทยเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น แม้จะอยู่ในช่วงที่ประเทศต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ แต่มิได้มีผลกระทบกระเทือนต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถทำรายได้ให้ประเทศเป็นอันดับหนึ่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน (รายงานเศรษฐกิจของธนาคารแห่งประเทศไทย, 2530:70-82) ดังจะเห็นได้จากตารางจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ระยะเวลาที่พำนักเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2522-2529) และจำนวนนักท่องเที่ยวในช่วง 3 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2527 ได้ระบุว่า การท่องเที่ยว

เที่ยวในบางครั้งช่วยป้องกันสิ่งแวดล้อมไปด้วยในตัว ในการกระตุ้นให้คนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนใจที่จะพิทักษ์รักษาแหล่งท่องเที่ยวของตนไว้ แต่คนท้องถิ่นก็จะคัดค้านการพัฒนาการท่องเที่ยวทันที หากการพัฒนาไปมีส่วนทำลายสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ของเขาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและรายได้จากการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2531-2535)

ปี	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)
2531	4,230,737	21.5	78,859	57.6
2532	4,809,508	13.7	96,386	22.2
2533	5,298,860	10.2	110,572	14.7
2534*	5,430,000	2.5	116,000	4.9
2535**	6,000,000	10.5	131,000	12.9

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ : * ประชกมการ, ** เป็นตัวเลขคาดการณ์ก่อนเกิดวิกฤตพฤษภาคม

ตารางแสดงแผนการฟื้นฟูกิจการท่องเที่ยว 5 ปี (พ.ศ. 2535-2540)

ปี	จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ต่อล้านคน	อัตราการเปลี่ยนแปลง	วันพักเฉลี่ย	ค่าใช้จ่ายต่อวัน	อัตราการเปลี่ยนแปลง	รายได้ (ล้านบาท)	อัตราการเปลี่ยนแปลง
2535	5.90	-	7.2	2,900	-4.60	106,300	-6.60
2536	5.40	6.10	7.2	3,100	6.00	120,500	13.36
2537	5.83	8.00	7.5	3,300	6.04	144,300	19.75
2538	6.30	8.00	7.5	3,500	6.05	165,400	14.62
2539	6.80	8.00	7.5	3,700	6.04	188,700	14.05
2540	5.88	6.02	7.4	3,300	53.0	145,040	13.58

ที่มา : ฝ่ายวิชาการ ธนาคารกรุงไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศูนย์บริการวิชาการ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2534) ได้เสนอรายงานการศึกษาเพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เพื่อสนองต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (156-164)

จากผลการศึกษาพบว่า ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) การท่องเที่ยวของประเทศไทยจะมีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 9 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าอัตราการขยายตัวของการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแปซิฟิกอยู่เฉลี่ยร้อยละ 2 ต่อปี และคาดว่าในปี 2539 ประเทศไทยจะมีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศประมาณ 9 ถึง 10 ล้านคน สาเหตุคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาเที่ยวเป็นจำนวนมาก เพราะการเปลี่ยนแปลงของลักษณะและความนิยมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากประเทศในภูมิภาคยุโรป เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก ซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญของการท่องเที่ยวไทย โดยเฉพาะลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ได้เปลี่ยนจากการเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติในยุโรปมาเป็นเดินทางเพื่อธุรกิจ การประชุม สัมมนา ฝึกอบรม และพักผ่อนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกมากขึ้น นอกจากนี้ชาวแคนาดา ญี่ปุ่น เกาหลี และได้หวัน หันมานิยมเที่ยวชายหาดที่อยู่ใกล้บ้านมากกว่าชายหาดภายในประเทศ หรือในประเทศข้างเคียง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยในทศวรรษที่ 1990s

การพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 7 ควรส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวภายในประเทศ เพื่อช่วยให้การท่องเที่ยวสามารถขยายตัวในอัตราที่สูงและต่อเนื่อง การพัฒนาควรเน้นด้านคุณภาพของการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับลักษณะและความนิยมของนักท่องเที่ยวไทยที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ในอดีตการเดินทางเป็นกลุ่มส่วนใหญ่เพื่อศาสนา เช่น การทอดผ้าป่า การทอดกฐิน และทัศนศึกษา แต่ในปัจจุบันการเดินทางเป็นกลุ่มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเป็นการเดินทางเพื่อประชุม สัมมนา ฝึกอบรม กลุ่ม Incentive Tourism และการพบปะสังสรรค์ เป็นกลุ่มมีมากขึ้น ดังนั้น ธุรกิจการท่องเที่ยวไทยควรอิงตลาดภายในให้มากขึ้นในช่วงแผนฯ 7 ดังนี้ (ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2524:156-164)

1. นโยบายด้านการพัฒนา
  - 1.1 นโยบายพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยว
    - มาตรการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม
    - มาตรการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว
    - มาตรการพัฒนาบุคลากร
  - 1.2 นโยบายพัฒนาประเภทการท่องเที่ยว
  - 1.3 นโยบายส่งเสริมการตลาด
2. นโยบายด้านการลงทุน
  - 2.1 นโยบายส่งเสริมการลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3. นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน
  - 3.1 นโยบายพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั่วไป
  - 3.2 นโยบายพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว
    - มาตรการพัฒนาศูนย์ประชาสัมพันธ์
    - มาตรการพัฒนาระเบียงเกี่ยวกับสถานที่พัก
4. นโยบายด้านการประสานงานระหว่างเอกชนและหน่วยงานของรัฐบาล
  - มาตรการพัฒนาศูนย์ฝึกอบรมธุรกิจท่องเที่ยว
  - มาตรการความร่วมมือด้านข่าวสาร

2. กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

สรุปย่อจากแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดทำโดย สาขาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย พฤศจิกายน 2530 ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน และรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพการท่องเที่ยว

1.1 การศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่วางแผน ประกอบด้วย

- ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ เช่น ที่ตั้ง, เนื้อที่, เขตการปกครอง, ลักษณะสภาพพื้นที่
- ข้อมูลเศรษฐกิจ, สังคมและประชากร เช่น จำนวนประชากร, อาชีพ, รายได้,

มูลค่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ ฯลฯ

1.2 ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งจะพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ จากข้อ 1.1 ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น ระยะห่างจากกรุงเทพฯ, การคมนาคม, ทรัพยากรการท่องเที่ยว, ภูมิอากาศ ฯลฯ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะพัฒนาและยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับชาติได้

1.3 ความต้องการ การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากประเด็นหลักอยู่ที่ความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้ให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของพื้นที่ ซึ่งอาจพิจารณาจาก

- ความต้องการด้านการตลาด หรืออัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่
- อัตราการขยายตัวของบริการการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสื่อมโทรม หากไม่มีการวางแผนเพื่อควบคุมและชี้นำ

- ความสัมพันธ์กับการขยายตัวในกิจกรรมอื่นๆ เช่น เกษตรกรรม, อุตสาหกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว

- อัตราการว่างงานของประชากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ความต้องการการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการของพื้นที่

1.4 ปัญหาการท่องเที่ยว

ในการพัฒนาไม่เพียงแต่จะพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ และเพื่อสนองความต้องการเท่านั้น หากยังต้องวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา อันเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวของการท่องเที่ยวในพื้นที่วางแผนนั้นด้วย ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว, การบริการ, ปัญหาความสกปรกและเสื่อมโทรมเนื่องจากขาดการทำนุบำรุง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ฯลฯ

1.5 ข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยว

การวางแผนสำหรับพื้นที่ในการท่องเที่ยว จำเป็นต้องพิจารณาศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งข้อจำกัดของพื้นที่นั้นด้วย เช่น งบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น, หน่วยงานที่รับผิดชอบ, ความลึกลับในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ ซึ่งจำเป็นต้องวางแผนให้สอดคล้องและประสานกับข้อจำกัดดังกล่าว

1.6 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

การวางแผนเมื่อได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และนำมาพิจารณา เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาโดยกำหนดแนวทางเบื้องต้นในการพัฒนา 3 ประเด็นคือ

1.6.1 การจัดกลุ่มเพื่อการพัฒนา โดยพิจารณาหลักการจัดกลุ่ม คือ ที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว, เส้นทางคมนาคม, เส้นทางท่องเที่ยว, ศูนย์กลางการบริหาร, ลักษณะแหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ เพื่อให้การวางแผนกระชับและมีแนวทางที่ชัดเจนขึ้น

1.6.2 การกำหนดระดับกลวิธีการพัฒนา

- การพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่
- การพัฒนาเพื่อกระตุ้นให้เกิดการขยายตัว หรือรองรับการขยายตัวในอนาคต

ซึ่งทำให้การพัฒนาสามารถดำเนินการโดยมีกลวิธี 3 ระดับคือ

1. กลวิธีการพัฒนาตามแนวโน้มปัจจุบัน (Trend Development)
2. กลวิธีที่ก่อให้เกิดการพัฒนาขนาดกลาง (Moderately Induce Development หรือ Push)
3. กลวิธีที่ก่อให้เกิดการพัฒนาขนาดใหญ่ (High Induce Development หรือ Big Push)

การเลือกกลวิธีการพัฒนาจะต้องพิจารณาจาก ข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไปของพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างเหมาะสม เป็นระบบระเบียบมากขึ้น

1.6.3 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา

การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาได้พิจารณาด้านอุปสงค์ หรือตลาดการท่องเที่ยวเป็นหลักสำหรับการนำไปกำหนดแผนงาน และโครงการในการพัฒนาด้านอุปทาน และการพัฒนาการตลาดต่อไป ซึ่งประกอบด้วย

- การกำหนดเป้าหมายจำนวนนักท่องเที่ยวพื้นที่วางแผน
- การกำหนดเป้าหมายจำนวนนักท่องเที่ยวเฉพาะแห่ง
- การกำหนดวันพักนักท่องเที่ยว
- การกำหนดเป้าหมายค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
- การกำหนดเป้าหมายบริการการท่องเที่ยว, สถานที่พัก

2. การศึกษากรอบการพัฒนาการท่องเที่ยว

2.1 กรอบการพัฒนาระดับชาติ-ภาค

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้มีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศอย่างมากในช่วงที่ผ่านมา ทั้งนี้เพราะสามารถทำรายได้เข้าประเทศสูงมากขึ้นๆ จนเป็นอันดับ 1 ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการกระตุ้นการจ้างงาน การกระจายความมั่งคั่งจากเมืองหลวงมากขึ้น ดังนั้นในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 จึงมีนโยบายที่จะมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวโดย

1. ส่งเสริมให้เอกชนมีบทบาทในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยรัฐจะเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกและสนับสนุน รวมทั้งจะกำกับดูแลกิจการมีคุณุเทศน์ ให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ และมั่นใจของวงการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

2. ส่งเสริมและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับประเทศ ระดับต่างภูมิภาคและระดับนานาชาติ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศรู้จักประเทศไทยในแง่มุมที่ถูกต้อง และทราบถึงความมีศักยภาพพร้อมมูลทั้งในด้านการท่องเที่ยว การค้า การลงทุน และการจัดกิจกรรมนานาชาติ

3. พัฒนาให้ประเทศไทย เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ โดยเร่งขยายโครงการบริการพื้นฐานพัฒนาอุตสาหกรรมบริการให้มีมาตรฐาน และเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนท่องเที่ยวในประเทศให้มากขึ้น

5. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยว ให้อยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งดำเนินนโยบายป้องกัน และแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2.2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนา

โดยปกติแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จะมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาในแต่ละแห่งที่ใกล้เคียงกัน พอจะสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อขยายบทบาทของการท่องเที่ยวในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของจังหวัดให้เป็นไปอย่างถาวรสอดคล้องกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และเป็นไปตามความต้องการของประชากรในท้องถิ่น อันจะก่อให้เกิดการกระจายโอกาสการมีงานทำให้ประชากร และรัฐจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากภาษี และค่าธรรมเนียมต่างๆ ซึ่งจะเป็นผลให้ท้องถิ่นได้รับงบประมาณสูงขึ้นด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เพื่อดึงดูดเงินตราต่างประเทศให้เข้าสู่ท้องถิ่นมากขึ้น โดยการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ระยะเวลาพัก และค่าใช้จ่ายให้มากขึ้น

3. เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนการสร้างภาพพจน์และชื่อเสียงที่ดีให้แก่ท้องถิ่น โดยการเสริมสร้างสิ่งดึงดูดให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างพอเหมาะ ควบคุมมาตรฐานด้านคุณภาพ ราคา และปริมาณของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว

4. เพื่อกระตุ้นการลงทุนและลดภาระการลงทุนให้แก่ผู้ประกอบการ ให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุด โดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อมธรรมชาติ สภาพสังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจะเป็นกรอบและแนวทางในการลงทุนของภาครัฐและเอกชน

2.3 นโยบายการพัฒนา

ในส่วนนี้เป็นการวางแผนตัดสินใจ กำหนดนโยบายพัฒนาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะประกอบด้วยรายละเอียดต่างๆ ได้แก่ การกำหนดระดับและประเภทของแหล่งท่องเที่ยว, กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการรองรับ, การวางแผนและมาตรการควบคุมการใช้ที่ดิน, ควบคุมการปลูกสร้างอาคาร, การวัดผลกระทบสิ่งแวดล้อม, การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ, การสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ, ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น, การส่งเสริมอาชีพแก่ประชากรในท้องถิ่น, ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายองค์กร และการจัดการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ เกิดการประสานงานกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนท้องถิ่น ฯลฯ

2.4 บทบาทและทิศทางการพัฒนา

บทบาทและทิศทางการพัฒนา จะเป็นการกำหนดประเภทของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และมีแนวทางการพัฒนาที่เด่นชัดขึ้น เช่น

- แหล่งท่องเที่ยวชายหาดมาตรฐานแบบสงบ (Passive international Beach Resort) เพื่อการพักผ่อนแบบสงบ ไม่ต้องการกิจกรรมมากนัก

- แหล่งท่องเที่ยวชายหาดมาตรฐานแบบสนุกสนานและการบันเทิง (Active Beach Resort and Environment Area) เพื่อรองรับกิจกรรมหลากหลาย ทั้งบนบกและในทะเล รวมทั้งอาจมีแหล่งบันเทิงต่างๆ

- แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาดพัฒนาธรรมชาติ (Natural Beach Development) เน้นด้านกีฬาตกปลา และสถานที่พักผ่อนตากอากาศ

- แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Historical and Cultural Tourism Center) เน้นการท่องเที่ยวแบบทัศนศึกษา ฯลฯ

2.5 กลวิธีการพัฒนา

กลวิธีการพัฒนา คือ การกำหนดรูปแบบ วิธีการในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับแผนงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6 เป้าหมายเชิงปริมาณ

การกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณ เป็นการคาดการณ์โดยพิจารณาจากแนวโน้มการขยายตัวของการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยประกอบกับศักยภาพและแนวทางการพัฒนา ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญที่ควรพิจารณา ได้แก่

- เป้าหมายจำนวนนักท่องเที่ยว
- เป้าหมายวันพักนักท่องเที่ยว
- ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
- เป้าหมายห้องพักในแต่ละกลุ่มแหล่งท่องเที่ยว

เมื่อมีการพัฒนาตามแผนแล้ว เป้าหมายเหล่านี้จะสามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการพัฒนา หรือเป็นตัวควบคุมการพัฒนาได้ การกำหนดเป้าหมายนี้ในทางปฏิบัติจะใช้สำหรับการเปรียบเทียบเท่านั้น

แผนพัฒนาการท่องเที่ยว

แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบด้วยสาระสำคัญ แบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ

1. แผนพัฒนารายสาขา
2. แผนพัฒนาเฉพาะพื้นที่

1. แผนพัฒนารายสาขา

เป็นแผนการดำเนินการแยกออกตามประเด็นขององค์ประกอบในการพัฒนา มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้กำหนดการพัฒนาออกไปตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1.1.1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แบ่งได้เป็น

- ก. แหล่งท่องเที่ยวชายหาด
- ข. แหล่งท่องเที่ยวถ้ำ
- ค. แหล่งท่องเที่ยวน้ำตกและป่าเขา

1.1.2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และศาสนสถาน

1.1.3 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมและหัตถกรรม

1.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2.1 ระบบถนน ได้แก่ การขยายถนนเดิม, การศึกษาความเป็นไปได้ในการตัดถนนเส้นใหม่ เพื่อรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยว ฯลฯ

1.2.2 ระบบการขนส่ง ได้แก่ การสร้างสถานีขนส่งมาตรฐาน, ปรับปรุงและขยายกิจการบริการรถโดยสารประจำทาง, ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมทางอากาศ, ทางน้ำ ฯลฯ

1.2.3 ระบบไฟฟ้า ได้แก่ การจัดตั้งสถานีไฟฟ้าย่อย, เพิ่มกำลังจ่ายไฟ ฯลฯ

1.2.4 การพัฒนาสื่อสารและโทรคมนาคม ได้แก่ การขยายบริการโทรศัพท์ทางไกล, บริการเทเล็กซ์สาธารณะ ฯลฯ

1.2.5 การพัฒนาการประปา ได้แก่ การเพิ่มการผลิตน้ำประปา และขยายบริการ ฯลฯ

1.3 การพัฒนาบริการท่องเที่ยว

การบริการการท่องเที่ยว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมให้เกิดความสะดวกสบายต่อการท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดใจ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้

1.3.1 สถานบริการที่พัก

ในส่วนของการวางแผนฯ จะคาดการณ์การขยายตัวของนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมการขยายตัวของที่พัก, โรงแรม รวมทั้งมีการควบคุมและปรับปรุงด้านคุณภาพของที่พัก โดยมีมาตรการควบคุมการพัฒนา โดยคำนึงถึงด้านสิ่งแวดล้อม, ลักษณะอาคาร และการให้บริการ ฯลฯ

1.3.2 ภัตตาคารและร้านอาหาร ได้แก่

- การควบคุมดูแล และกระตุ้นให้มีการปรับปรุงด้านสุขลักษณะ ราคา และคุณภาพของการให้บริการ

- วางมาตรการส่งเสริม สนับสนุน ผู้ประกอบการที่ดี เช่น มีเครื่องหมายรับรอง

- ส่งเสริมการผลิตสินค้าในท้องถิ่น เพื่อป้อนร้านอาหาร, ภัตตาคาร ทำให้ร้านมีต้นทุนต่ำ และยังกระจายผลการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท้องถิ่น

1.3.3 สถานบันเทิง ได้แก่ ควบคุมด้านการบริการให้เหมาะสมถูกต้องตามกฎหมาย

กฎหมาย

1.3.4 ร้านขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง ได้แก่

- การจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าพื้นเมือง
- ควบคุมด้านคุณภาพและราคาให้เหมาะสม ฯลฯ

1.3.5 บริการทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่

- การจัดตั้งหน่วยตำรวจท่องเที่ยว
- การจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมให้แก่ผู้ประกอบการบริการ

- การจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยว ฯลฯ

1.4 การพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากจะเป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นสิ่งดึงดูดใจที่ดีด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 ระบบระบายน้ำ ได้แก่ การจัดระบบและวางแผนการขยายระบบระบายน้ำในพื้นที่ชุมชน ฯลฯ

1.4.2 ระบบน้ำทิ้ง ได้แก่ การศึกษาวางแผนระบบระบายน้ำในพื้นที่, ควบคุมดูแลการระบายน้ำทิ้งจากสถานบริการ หรือโรงงาน ให้จัดทำระบบบำบัดตามมาตรฐาน

1.4.3 ระบบขยะ ได้แก่ การปรับปรุงด้านการบริการจัดเก็บ

1.4.4 คุณภาพสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ได้แก่

- วางมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง และตรวจสอบสม่ำเสมอ
- ควบคุมระดับเสียงยานยนต์
- ฯลฯ

1.5 การส่งเสริมการตลาด

การส่งเสริมการตลาด เป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่วางแผนเพิ่มขึ้น ซึ่งดำเนินการมีส่วนประกอบสำคัญ 3 ประการคือ

1.5.1 การกำหนดสกรูป (Image) ของพื้นที่วางแผน เช่น เน้นความสงบแบบไทย

1.5.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะให้การส่งเสริม

1.5.3 การกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริม เช่น การโฆษณา ประชาสัมพันธ์

1.6 การพัฒนาประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม ได้แก่

- การกำหนดขนาดระดับความสำคัญ หรือความเด่น ระยะเวลาของงานประเพณีต่างๆ ภายในจังหวัด และพื้นที่อย่างสอดคล้องเหมาะสม
- ส่งเสริมการเล่นพื้นบ้านอย่างต่อเนื่อง โดยจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมเป็นแกนกลาง
- เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนให้การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม แก่นักท่องเที่ยว

2. แผนพัฒนาเฉพาะพื้นที่

การพัฒนาเฉพาะพื้นที่ เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หรือกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งๆ ในด้านต่างๆ ทั้งการพัฒนาตัวแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และบริการ ตลอดจนควบคุมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้ประสานสอดคล้องกัน เพื่อให้สามารถคงความดึงดูดใจและเพิ่มแรงจูงใจแก่นักท่องเที่ยว ในการเสนอแผนพัฒนาเฉพาะที่ส่วนใหญ่ เน้นการพัฒนาทางกายภาพของแหล่ง โดยการ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ออกแบบเบื้องต้น เสนอแนวความคิด และแนวทางการพัฒนา จากปัจจุบันถึงอนาคต โดยการเน้นการวางแผน การใช้ที่ดิน ผังบริเวณลักษณะ และองค์ประกอบของสิ่งก่อสร้างในบริเวณ โดยในแต่ละแผนพัฒนาเฉพาะที่ได้ เสนอเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ

2.1 กรอบการพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย

2.1.1 การกำหนดบทบาทการพัฒนา

2.1.2 เป้าหมายการพัฒนา

2.1.3 มาตรการการพัฒนา

2.2 แผนการพัฒนา ซึ่งในแต่ละแผนฯ จะมีส่วนประกอบต่างๆ กันออกไป ตามศักยภาพ และปัจจัยอื่นๆ โดยรวมแผนการพัฒนา จะประกอบด้วย

- แผนการใช้ที่ดิน ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น เขตบริการ, เขตพื้นฟูธรรมชาติ, เขตกิจกรรมพิเศษ ฯลฯ ตามความเหมาะสมของพื้นที่
- แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
- แผนพัฒนาบริการการท่องเที่ยว ฯลฯ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้กำหนดรูปแบบและมาตรฐานการพัฒนาทางกายภาพ ของแหล่งท่องเที่ยวชายหาดไว้ดังนี้

การพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาด แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

- ก. ชายหาดพัฒนาก้าวหน้า ได้แก่ ชายหาดที่ยอมให้มีการพัฒนากิจกรรมและบริการต่างๆ อย่างสมบูรณ์ได้มาตรฐานสากล
- ข. ชายหาดพัฒนาธรรมชาติ ได้แก่ ชายหาดที่ยอมให้มีการพัฒนากิจกรรมและบริการแต่พอสมควร เพื่อคงรักษาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด
- ค. ชายหาดอนุรักษ์ ได้แก่ ชายหาดที่ไม่มีการท่องเที่ยวอย่างถาวร ไม่มีกิจกรรมและบริการใดๆ แต่เป็นจุดที่มีการควบคุมสภาพแวดล้อม

มาตรฐานการพัฒนาทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวชายหาด

1. การใช้ที่ดิน

กำหนดมาตรฐานควบคุมการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม ตามบทบาทที่กำหนดไว้ในแต่ละบริเวณ กำหนดเส้นทางการสัญจร กำหนดมาตรฐานการควบคุมการปลูกสร้างอาคาร ได้แก่ ความสูงอาคาร ระยะถอยร่น สัดส่วนพื้นที่เว้นว่าง เป็นต้น

2. ถนนในการพัฒนาชายหาด

กำหนดตามประเภทของชายหาด เพื่อป้องกันการรुकล้ำและรักษาภูมิทัศน์ของชายหาด

3. ระยะถอยร่น

กำหนดตามประเภทของชายหาด เพื่อรักษาภูมิทัศน์และป้องกันการบุกรุก และการทิ้งน้ำเสียลงสู่ชายหาด

4. ความหนาแน่น

การกำหนดความหนาแน่นของการใช้ที่ดิน ชายหาด คือ การกำหนดความหนาแน่นของสิ่งปลูกสร้าง และผู้คน ในขณะที่ใช้ประโยชน์สูงสุด โดยใช้ระยะถอยร่น หรือกำหนดร้อยละของพื้นที่อาคารต่อพื้นที่ทั้งหมด

5. ความสูงอาคารและสิ่งปลูกสร้าง

เป็นการกำหนดเพื่อควบคุมการขยายตัวทางกายภาพของสิ่งปลูกสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น ให้เป็นรองธรรมชาติดั้งเดิม โดยพิจารณาจากสภาพท้องถิ่นโดยรวม

6. รูปแบบอาคารและสิ่งปลูกสร้าง

กำหนดโดยใช้มาตรฐานของ พรบ.ควบคุมอาคาร เพื่อให้เกิดความมั่นคงแข็งแรง และควรสอดคล้องกลมกลืนกับสภาพภูมิทัศน์โดยรวม

7. ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

กำหนดตามประเภทชายหาดที่ต้องการพัฒนา ประกอบด้วยระบบไฟฟ้า ประปา การระบายน้ำ ระบบโทรคมนาคม และการกำจัดขยะ

8. สิ่งอำนวยความสะดวก

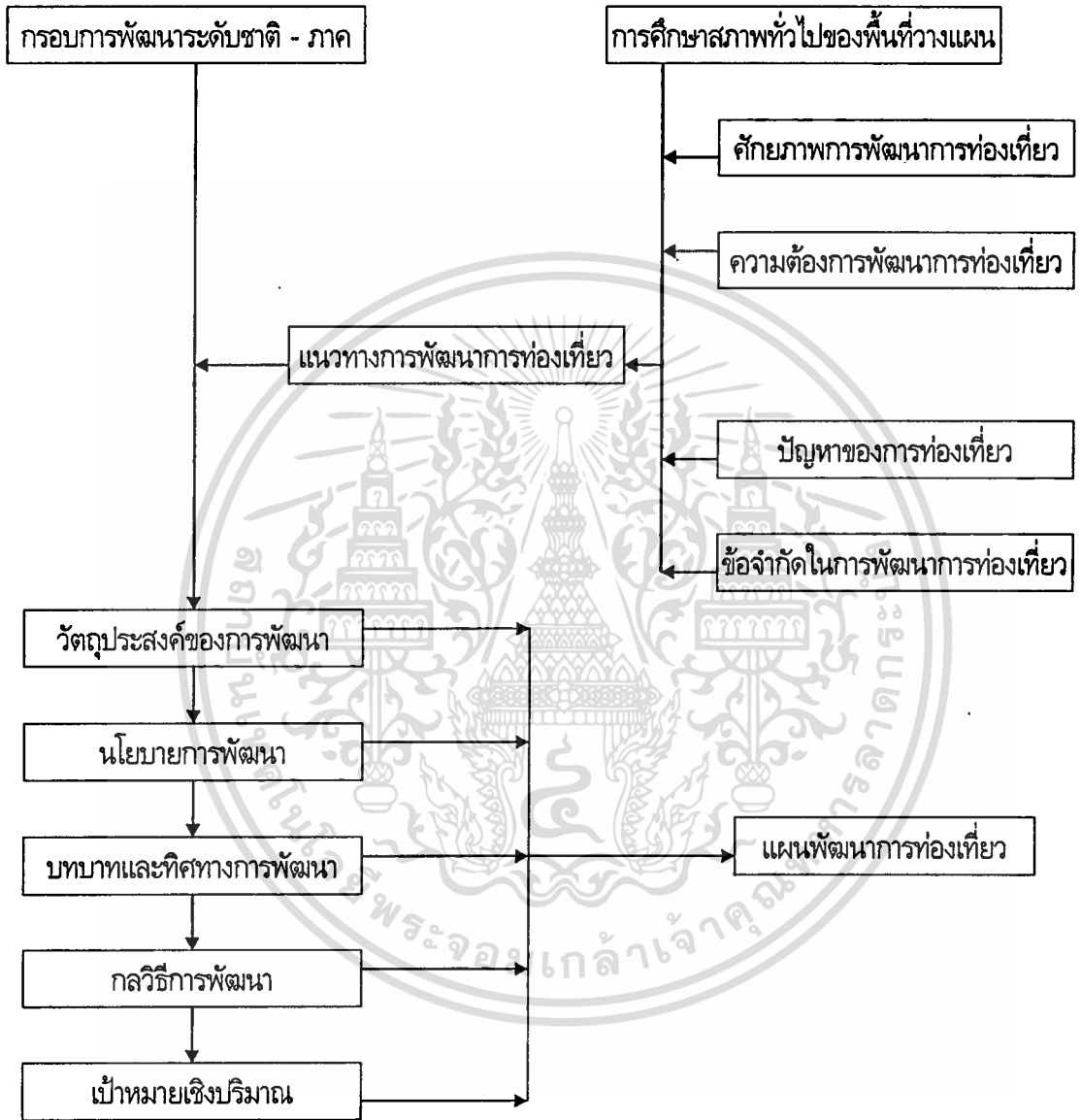
ได้แก่ ส่วนบริการนักท่องเที่ยว ส่วนนันทนาการเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยว

9. กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

กำหนดตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้นๆ กิจกรรมทางน้ำ ได้แก่ ว่ายน้ำ พายเรือ สกีนํ้า เล่นเรือ ดำน้ำชมปะการัง ตกปลา กระดานโต้คลื่น ฯลฯ กิจกรรมทางบก ได้แก่ ตั้งแคมป์ ปิกนิก เล่นกอล์ฟ ซี่จักรยาน ชมทัศนียภาพ ซื้องินค้า ฯลฯ

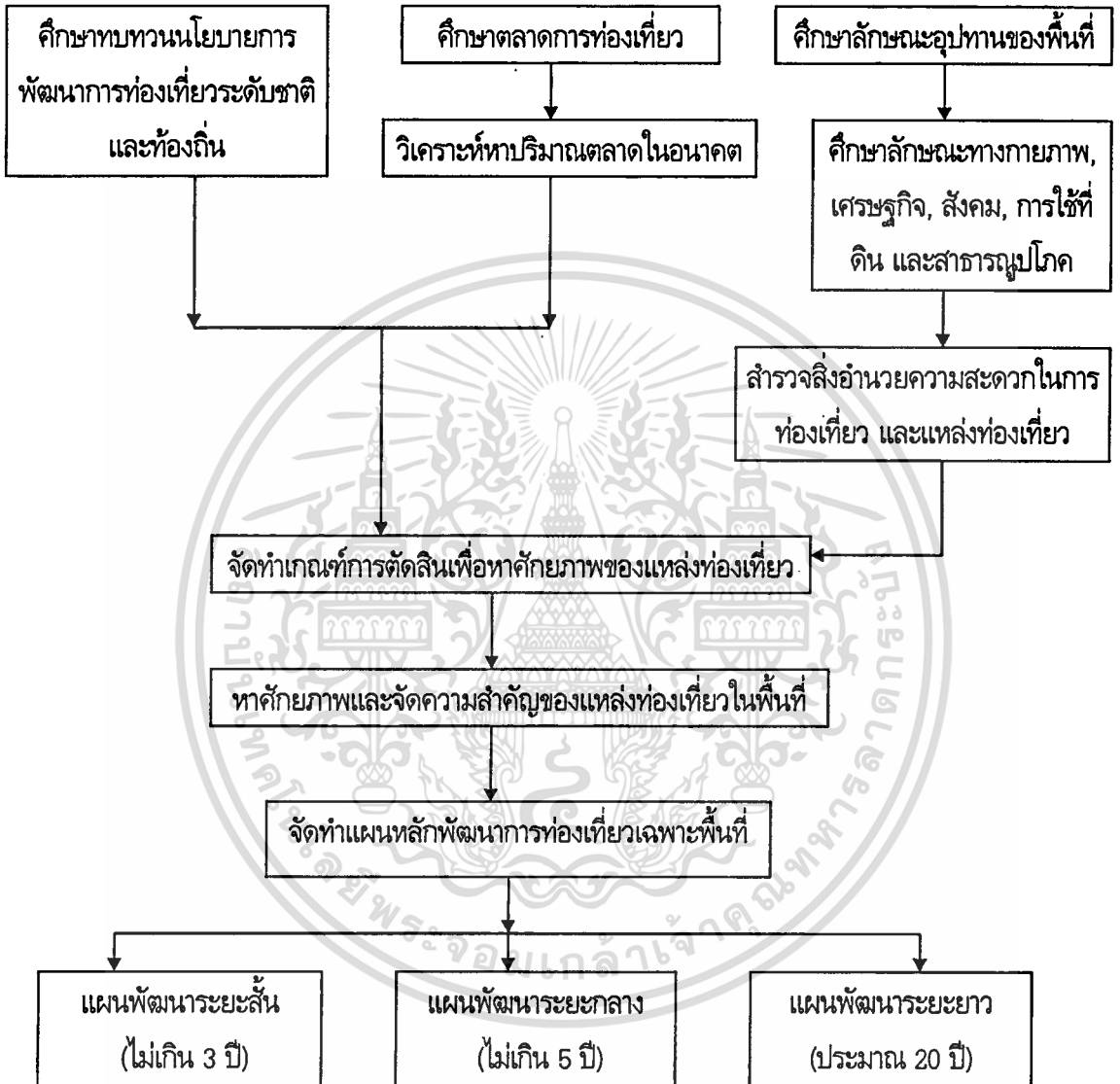
(สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2528:6/4-6/23)

แผนภาพแสดงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนภาพแสดงขั้นตอนการทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวเฉพาะแหล่ง

(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2524:3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ : นายมณฑล จันทร์แจ่มใส

วันเดือนปีเกิด : 19 กุมภาพันธ์ 2511.

ภูมิลำเนา : 53 ถนนสังขวิทย์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

การศึกษา : ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดปัตตานี
ระดับปริญญาตรี ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระ
จอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง สำเร็จปีการศึกษา 2533.

ทุนการศึกษา : ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

